

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNO OBRAZOVANJE ODRASLIH

UVOD

Nastavni plan i program za osnovno obrazovanje odraslih ima šest obrazovnih razdoblja, a svako obrazovno razdoblje traje osamnaest tjedana.

Prvo (I.) i drugo (II.) obrazovno razdoblje odgovaraju razini redovitog obrazovanja od I. do IV. razreda osnovne škole i namijenjena su obrazovanju polaznika koji nisu završili četiri razreda osnovne škole.

<i>Red. br.</i>	<i>NASTAVNI PREDMETI</i>	<i>BROJ SATI PO OBRAZOVNIM RAZDOBLJIMA</i>	
		<i>I.</i>	<i>II.</i>
1.	Hrvatski jezik	120	108
2.	Matematika	60	72
Ukupno:		180	180

Obrazovna razdoblja od trećeg (III.) do šestog (VI.) odgovaraju razini redovitog obrazovanja od V. do VIII. razreda i namijenjena su obrazovanju polaznika koji su napustili osnovno obrazovanje između četvrtog i osmog razreda.

Izborni programi su različiti programi osposobljavanja za poslove i prvo manje zahtjevno zanimanje u V. i VI. obrazovnom razdoblju, a svaki polaznik može izabrati i završiti jedan od programa osposobljavanja istodobno s osnovnom školom.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNO OBRAZOVANJE ODRASLIH

<i>Red. br.</i>	NASTAVNI PREDMETI	<i>BROJ SATI PO OBRAZOVNIM RAZDOBLJIMA</i>			
		<i>III.</i>	<i>IV.</i>	<i>V.</i>	<i>VI.</i>
1.	Hrvatski jezik	90	90	72	72
2.	Likovna kultura				12
3.	Glazbena kultura				12
4.	Strani jezik	36	36	36	36
5.	Matematika	72	72	72	72

6.	Biologija			18	18
7.	Kemija			18	18
8.	Fizika			18	18
9.	Povijest	18	18	18	18
10.	Zemljopis	18	18	18	18
11.	Osnove građanskog obrazovanja				18
12.	Tehnička kultura s informatikom		24	24	24
13.	Tjel. i zdrav. kultura				18
Ukupno:		234	258	294	354
Izborni programi					
14.	Osposobljavanje			150	

Polaznici se upisuju u pojedino obrazovno razdoblje ovisno o završenom razredu u prethodnom obrazovanju, ali se operativni nastavni plan i program prilagođava predznanju polaznika utvrđenom provjerom prilikom upisa.

Programe stručnoga osposobljavanja, koji omogućavaju zapošljavanje i samozapošljavanje u jednostavnim zanimanjima, donose pravne osobe koje ih izvode u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, Hrvatskom gospodarskom komorom, Hrvatskom obrtničkom komorom, zainteresiranim poslodavcima i Zavodom za školstvo.

Ustanova koja ostvaruje Nastavni plan i program za osnovno obrazovanje odraslih dužna je samostalno ili s drugom pravnom osobom (srednjom školom, poduzećem ili licenciranim obrtnikom) osigurati materijalno-tehničke uvjete za izvođenje programa osposobljavanja.

Sastavnice programa osnovnog obrazovanja odraslih su:

1. Cilj, zadaće i struktura nastavnog plana i programa
2. Oblici rada u osnovnom obrazovanju odraslih

3. Ostvarivanje nastavnog plana i programa
4. Predmetni nastavni planovi i programi

1. CILJ, ZADAĆE I STRUKTURA NASTAVNOG PLANA I PROGRAMA

Obrazovanje odraslih u cjelini predstavlja najobuhvatniju fazu u sustavu cjeloživotnog učenja. Glavne su zadaće nadoknađivanje obrazovnih zaostataka odraslih osoba nastalih obrazovnim propustima u mladosti i daljnje trajno obrazovanje.

Osnovno obrazovanje odraslih ima prije svega kompenzacijsku zadaću nadoknađivanja propuštenog i uključivanja polaznika u sustav cjeloživotnog učenja. **Cilj je nastavnog plana i programa za osnovno obrazovanje odraslih unaprijediti temeljnu pismenost i životne vještine u svim područjima obrazovanja.**

Osnovne su zadaće:

- podizanje opće obrazovanosti odraslih do razine osnovne škole
- osposobljavanje za samoupravljivo i samostalno učenje kao osnove za cjeloživotno učenje
- usporedno osposobljavanje za prvo zanimanje
- stjecanje uvjeta za mogući nastavak obrazovanja u srednjem školstvu.

Odlukom ministra prosvjete i športa utvrđeno je da nastavni plan i program za osnovno obrazovanje odraslih ima šest obrazovnih razdoblja koja su odgovarajuća razini od I. do VIII. razreda redovite osnovne škole, a usporedno s V. i VI. obrazovnim razdobljem osnovnog obrazovanja odraslih svaki polaznik može u sklopu izborne nastave ostvariti i osposobljavanje za prvo zanimanje. Prvo (I.) i drugo (II.) obrazovno razdoblje odgovara razini redovitog obrazovanja od I. do IV. razreda osnovne škole, a obrazovna razdoblja od trećeg (III.) do šestog (VI.) odgovaraju razini redovitog obrazovanja od V. do VIII. razreda. Prvo (I.) obrazovno razdoblje namijenjeno je polaznicima koji ne vladaju u dovoljnoj mjeri temeljnim vještinama čitanja, pisanja i računanja, a drugo (II.) polaznicima koji se služe samo vještinama čitanja, pisanja i računanja, ali nisu završili četiri razredna osnovne škole. Svako obrazovno razdoblje traje 18 tjedana, odnosno cjelokupno osnovno obrazovanje odraslih traje tri školske godine. Polaznici se upućuju u pojedino obrazovno razdoblje ovisno o završenom razredu u prethodnom obrazovanju i njihovim rezultatima na inicijalnom provjeravanju predznanja.

U odnosu na prijašnji nastavni plan i program za osnovno obrazovanje odraslih, smanjen je broj sati nastave, ali je povećan zahtjev da izvršitelji obrazovnog procesa pojačaju rad na osposobljavanju polaznika za samoupravljivo i samostalno učenje. Raspored odgojno-obrazovnih sadržaja uspoređan je s važećim nastavnim planom i programom redovite osnovne škole. Nastavni plan i program za osnovno obrazovanje odraslih čine sljedeća nastavna područja:

- jezično (hrvatski i strani jezik)
- umjetničko (likovna i glazbena kultura)
- prirodoslovno-matematičko-tehničko (biologija, fizika, kemija, zemljopis, matematika, tehnička kultura s informatikom)
- društveno (povijest, osnove građanskog obrazovanja)

- zdravstveno (tjelesna i zdravstvena kultura).

Struktura predmetnih nastavnih programa sadrži cilj i zadatke programa, sadržaje i zadaće za polaznike i metodičke upute za ostvarivanje programa.

2. OBLICI RADA U OSNOVNOM OBRAZOVANJU ODRASLIH

Osnovno obrazovanje odraslih mogu provoditi specijalizirane osnovne škole za odrasle, osnovne škole i ostale ustanove koje ispunjavaju propisane uvjete. Ispunjavanje uvjeta za izvođenje programa i početak izvođenja utvrđuje Ministarstvo prosvjete i športa u skladu sa Zakonom o osnovnom školstvu – pročišćeni tekst (N.N 69/2003.).

Redovita nastava u osnovnom obrazovanju odraslih je osnovni oblik obrazovanja odraslih i temelji se na sustavnom i neprekidnom nastavnom tijeku. Broj polaznika u obrazovnim skupinama može biti od 8 do 20 osoba. Polaznici tog oblika obrazovanja redovito polaze nastavu, a ocjenjuju se tijekom nastave. Polaznici koji izostanu s nastave više od 50% sati gube položaj redovnog polaznika u tom obrazovnom razdoblju, ali mogu ponavljati obrazovno razdoblje ili se uključiti u druge oblike osnovnog obrazovanja odraslih. Redovita se nastava tijekom jedne školske godine organizira u dva obrazovna razdoblja: ljetnom i zimskom. Zimsko obrazovno razdoblje počinje početkom rujna, a ljetno početkom veljače.

Konzultativno-instruktivni oblik obrazovanja ponajprije se organizira za manji broj polaznika. Ovaj oblik namijenjen je polaznicima koji nisu u mogućnosti polaziti redovitu nastavu, a imaju sposobnost da uz pomoć nastavnika i samostalno svladaju nastavne sadržaje. Prije uključivanja polaznika u ovaj oblik obrazovanja utvrđuju se njegove sposobnosti za samostalni rad. Za takve polaznike posebno se organizira vrijeme za konzultacije i instruktivni rad. Konzultacije se istodobno mogu organizirati iz jednog, više ili svih nastavnih predmeta. U ovom obliku obrazovanja potrebno je ostvariti najmanje 60% nastavnih sati predviđenih u Odluci o nastavnom planu i programu za osnovno obrazovanje odraslih. U konzultacijama se stavlja naglasak na one dijelove programa koje polaznici teže svladavaju samostalnim učenjem, odnosno iz udžbenika ili druge literature. Dijelovi provjeravanja i ocjenjivanja su odvojeni, tj. ispitivanje i ocjenjivanje se obavlja na kraju svladavanja pojedinog nastavnog predmeta. U organiziranju ovog oblika obrazovanja značajno je i da polaznici usvoje osnovne metode samoobrazovanja, služenje različitim izvorima znanja, vođenjem bilješki i ostalim. Takav oblik može se organizirati kao seminar za polaznike koji nisu u mogućnosti neprekidno tijekom cijele godine polaziti nastavu, na primjer za polaznike u mjestima u kojima ne postoji škola za osnovno obrazovanje odraslih ili ne postoji organizirani oblik ovog obrazovanja. U tom slučaju polaznici tijekom seminara prorađuju nastavne sadržaje, a ispite polažu u verificiranim školama za osnovno obrazovanje odraslih. U ovaj oblik obrazovanja mogu se uključiti polaznici koji završavaju osnovno obrazovanje polaganjem ispita prema Pravilniku o završavanju osnovnog obrazovanja odraslih polaganjem ispita.

Dopisno-konzultativni oblik obrazovanja je karakterističan po tome što su sudionici obrazovnog procesa pretežno prostorno razdvojeni. Jedini dio zajedničkog izravnog rada nastavnika i polaznika je vrijeme kraćih zajedničkih, ali i pojedinačnih konzultacija. Takav oblik obrazovanja temelji se na primjereno didaktički pripremljenim udžbenicima i nastavnim pismima. Dijelovi provjere i ocjenjivanja slični su kao u konzultativno-instruktivnoj nastavi, pa premda postoje dopisne kontrolne zadaće svi polaznici pristupaju ispitu u školi.

Osnovno obrazovanje odraslih može se završiti i **polaganjem ispita** što je uređeno odredbama Pravilnika o završavanju osnovnog obrazovanja odraslih polaganjem ispita (NN, br. 70/91.).

3. OSTVARIVANJE NASTAVNOG PLANA I PROGRAMA

Škola, odnosno druga ustanova koja provodi osnovno obrazovanje odraslih, donosi godišnji plan i program rada u kojem se uz ostalo određuje mjesto, način i pedagoški nositelji ostvarivanja nastavnog plana i programa.

Ostvarivanje zadaća nastavnog plana i programa provodi se zajedničkim dijelom osnovnog obrazovanja odraslih i posebnim dijelom strukovnog osposobljavanja za osobe koje su se odlučile za to obrazovanje. Programe stručnog osposobljavanja, koji omogućavaju zapošljavanje ili samozapošljavanje u jednostavnijim zanimanjima, donose pravne osobe koje ih izvode u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, Hrvatskom gospodarskom komorom, Hrvatskom obrtničkom komorom, zainteresiranim poslodavcima i Zavodom za školstvo.

Pri oblikovanju operativnog plana i programa, organizaciji poučavanja i učenja te praćenju i vrednovanju postignuća odraslih polaznika treba se pridržavati sljedećih načela:

- utvrditi zadaće koje polaznici trebaju ostvariti
- uključiti sve polaznike u različite aktivnosti tijekom procesa učenja
- povezati obrazovanje, posao, dom i društvo
- utemeljiti poučavanje na kritičkom mišljenju, rješavanju problema i učenju istraživanjem
- postaviti vrednovanje kao oruđe za procjenu napredovanja polaznika i pomoći im u osposobljavanju za samoupravljivo i samostalno učenje u sklopu sustava cjeloživotnog učenja
- prihvatiti različitosti između predznanja polaznika, njihovih potreba i ciljeva te individualizirati pristup prema njima.

Nastavni plan i program za osnovno obrazovanje odraslih treba operativno prilagođavati iskustvu polaznika. Nema jedinstvenog pristupa poučavanju jer se polaznici kao skupine i osobe bitno razlikuju s obzirom na svoje predznanje i ciljeve. Jedino je konzistentno pravilo da se zadaće i sadržaj nastavnih jedinica što je više moguće usklade s potrebama i interesima polaznika. Zadaće za polaznike trebaju pomoći učiteljima i polaznicima da izdvoje važna znanja, vještine i vrijednosti koje polaznici trebaju usvojiti. Učenje polaznika se ostvaruje komunikacijom i kritičkim mišljenjem, primjenom usvojenog znanja, vještina i vrijednosti te aktivnim sudjelovanjem i vlastitim doprinosom. Takvim se pristupom razvijaju komunikacijske i interpersonalne vještine te vještine donošenja odluka i cjeloživotnog učenja.

Za uspješno ostvarivanje obrazovnih sadržaja prijeko je potrebno da se polaznici osposobe za samoupravljivo i samostalno učenje, pa je s tim u svezi obvezno da se tijekom ostvarivanja svakog nastavnog programa predvidi vrijeme za:

- savjetovanje o mogućnostima i oblicima obrazovanja
- upućivanje polaznika u kombiniranje različitih oblika obrazovanja tijekom cjeloživotnog obrazovanja
- upoznavanje obrazovne skupine s ciljem, zadaćama, temama i redoslijedom nastavnih sadržaja te izvorima znanja
- davanje uputa za uporabu pojedinih izvora znanja, tehnika i metoda samostalnog učenja.

Škola je dužna organizirati nastavu stranog jezika ako se prijavi najmanje 8 polaznika, a za manji broj od toga dužna je organizirati instruktivni rad. Pojedinačna i skupna pomoć obvezno se organizira za polaznike koji izrazito teško napreduju u svladavanju nastavnih sadržaja tijekom obrazovnog procesa u sklopu pojedinih nastavnih predmeta. Skupni se rad u takvim slučajevima ostvaruje sa skupinom od najviše 5 polaznika. Dodatni se rad može organizirati za polaznike koji pokazuju izričite sklonosti i potrebu za određenim povećanim znanjima iz pojedinih područja, radi proširivanja i produbljivanja obrazovanja. Odluku o programu i ustrojstvu dodatne nastave donosi nastavničko vijeće u skladu s objektivnim uvjetima škole.

4. PREDMETNI NASTAVNI PLANOVI I PROGRAMI

HRVATSKI JEZIK

Obrazovno razdoblje	I.	II.
Broj sati	120	108

CILJ

Razviti temeljne vještine uporabe hrvatskoga standardnoga jezika.

ZADACI

- razviti vještinu čitanja i pisanja
- spoznati temeljne gramatičke, pravogovorne i pravopisne zakonitosti hrvatskoga jezika
- razviti sposobnost za samostalno pisanje rečenica, odgovora na pitanja i kraćih sastavaka
- razvijati interes za slušanje i čitanje umjetničkih tekstova
- razlikovati prozni i lirski književno-umjetnički tekst
- upoznati najjednostavnije programske sadržaje u području medijske kulture
- razvijati sposobnost za suradničke odnose na humanističkim i demokratskim načelima.

SADRŽAJI I ZADACI ZA POLAZNIKE

I. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadace za polaznike</i>
<p>POČETNO ČITANJE I PISANJE</p> <ul style="list-style-type: none">- provesti inicijalno provjeravanje predznanja čitanja i pisanja <p><i>Pripreme za učenje čitanja i pisanja</i></p> <ul style="list-style-type: none">- govorenje i pripovijedanje na temelju opažanja- globalno čitanje riječi i kraćih rečenica <p><i>Uvođenje u početno čitanje i pisanje</i></p> <ul style="list-style-type: none">- velika i mala tiskana i pisana slova- analitičko-sintetičko čitanje riječi, rečenica i kraćih tekstova- pisanje riječi i rečenica pisanim slovima <p>1. HRVATSKI JEZIK</p> <p>Slovnica/gramatika</p> <ul style="list-style-type: none">- glas, samoglasnik, suglasnik, slog- slovo, abeceda- riječ, rečenica, vrste rečenica <ul style="list-style-type: none">- imenice, glagoli, brojevi- interpunkcija: točka, upitnik, uskličnik, zarez u nabranju <p><i>Pravogovor i pravopis</i></p> <ul style="list-style-type: none">- veliko početno slovo u uobičajenim primjerima <ul style="list-style-type: none">- slogovi <i>ije/je, č/ć</i> <ul style="list-style-type: none">- niječnica <i>ne</i> i riječca <i>li</i>	<ul style="list-style-type: none">- slušati, govoriti, pripovijedati na temelju opažanja <ul style="list-style-type: none">- usporedno učiti tiskana i pisana slova te vježbati čitanje i spajanje pisanih slova u riječi <ul style="list-style-type: none">- prepisivati te samostalno sastavljati rečenice i kraće tekstove <ul style="list-style-type: none">- odrediti glas, samoglasnik, suglasnik, slog- razlikovati slovo i glas, naučiti abecedu- razlikovati riječ kao dio rečenice- imenovati izjavne, upitne, usklične, jesne i niječne rečenice- prepoznati i imenovati imenice, glagole i brojeve kao vrste riječi- izgovarati izjavne, upitne i usklične rečenice te pisati znakove interpunkcije <ul style="list-style-type: none">- pisati veliko početno slovo na početku rečenice, u osobnim imenima, prezimenima i nadimcima- pisati veliko početno slovo u imenima ulica, trgova, ustanova, poduzeća, udruga, država, voda, otoka- izgovarati i pisati češće rabljene riječi u kojima su <i>ije/je, č/ć</i>- pisati niječnicu <i>ne</i> u niječnim i riječcu <i>li</i> u upitnim rečenicama
<i>Sadržaji</i>	<i>Zadace za polaznike</i>

- rastavljanje riječi
- kratice
- brojevi

2. KNJIŽEVNOST

KNJIŽEVNOTEORIJSKO NAZIVLJE

Poezija

- stih, kitica, pjesma

Proza

- fabula, likovi, vrsta

Lektira

- H. Ch. Andersen, *Bajke*

3. JEZIČNO IZRAŽAVANJE

Govorenje

- monolog, dijalog
- pričanje i prepričavanje
- opisivanje

Čitanje

- čitanje naglas i u sebi
- čitanje riječi, rečenica i vezanog teksta
- interpretativno čitanje
- čitanje s razumijevanjem: cjelovitoga teksta, odjeljaka i pojedinosti

Pisanje

- prepisivanje
- diktati
- pitanje i odgovori
- sastavljanje i pisanje

- rastavljati riječi na slogove i na kraju retka, spojnice
- pisati opće i mjerne kratice u učestalim primjerima
- pisati brojeve riječima

- prepoznati i imenovati stih, kiticu, pjesmu

- prepoznati redoslijed događaja i imenovati likove, prepoznati pripovijetku, bajku, igrokaz, strip

- pročitati bar jednu bajku

- razlikovati monolog i dijalog
- pričati doživljaj i događaj iz života te prepričati književnoumjetnički tekst
- opisivati osobu, radni prostor prema određenom planu

- svladati "tehniku" i vrste čitanja

- točno prepisivati riječi, rečenice i kraće odjeljke
- pisati kraće vježbene i nadzorne diktate
- samostalno pisati pitanja i kraće odgovore
- sastavljati i pisati rečenice prema nizu riječi i prema slici, pisati čestitku i razglednicu

Sadržaji

Zadaci za polaznike

Komunikacijski postupci

- kultura govora i slušanja
- postavljanje pitanja

4. MEDIJSKA KULTURA

Filmovi i TV emisije

- crtani i igrani film, TV emisija

- slušati govor druge osobe
- rabiti upitne riječi u pitanjima: *tko? što? gdje? kada? kako? zašto?*

- gledati crtani i igrani film te TV emisiju prema izboru
- pokret i sliku u crtanom filmu
- imenovati nijemi, zvučni i igrani film

- uočiti zvuk, glazbu,

II. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
-----------------	----------------------------

1. HRVATSKI JEZIK

Slovnica/gramatika

- imenice: opće i osobne imenice, rod, broj
- umanjnice i uvećanice
- glagoli
- pridjevi

- osobne zamjenice
- rečenica
- subjekt i predikat

Pravogovor i pravopis

- č/ć, slogovi *ije/je*

- veliko početno slovo

- veliko i malo slovo

- dvotočje
- kratice

- upravni i neupravni govor

- prepoznati i imenovati opće, osobne imenice, rod i broj imenica
- prepoznati umanjnice i uvećanice
- uočavati vrijeme radnje: prošlost, sadašnjost i budućnost
- prepoznavati opisne, gradivne i posvojne pridjeve
- završeci posvojnih pridjeva od općih imenica i osobnih imena
- prepoznati osobne zamjenice u rečenici
- jednostavna rečenica
- prepoznati subjekt i predikat u rečenici

- izgovarati i pisati č/ć u umanjnicama na *-ić, -čić, -čica*, uvećanicama *-čina*, u imenicama za oznaku zanimanja na *-ač/-(ač)ica*, prezimenima na *-ić* i *-čić*
- izgovarati i pisati slogove *ije/je* u umanjnicama, uvećanicama i imenicama za zanimanja

- pisati veliko početno slovo u imenima gora, nebeskih tijela, imenima stanovnika i naroda, županija, knjiga, filmova, novina
- naučiti pisati veliko i malo slovo u pridjevima izvedenim od osobnih imena, sa završecima na *-ov, -ev, -in, -čki, -ćki, -ski, -ški*

- pisati dvotočje u nabranju
- znati pisati kratice višičlanih naziva, primjerice: OŠ, HNK, HRT, RH
- pisati kratice za dužinu, za masu, za tekućinu i za vrijeme
- pisati navodnike, crticu i dvotočje u upravnom govoru
- prepoznati neupravni govor

Sadržaji

Zadaci za polaznike

2. KNJIŽEVNOST

KNJIŽEVNOTEORIJSKO NAZIVLJE

Poezija

- pjesnička slika, ritam, stilska sredstva, vrsta

Proza

- tema, kronološki slijed događaja, elementi fabule, lik, kompozicija, vrsta

Lektira

- Mato Lovrak *Družba Pere Kvržice*
- Ivana Brlić-Mažuranić, *Šuma Striborova*
- Ezop, *Basne*

3. JEZIČNO IZRAŽAVANJE

Govorenje

- razgovor
- pripovijedanje
- opisivanje

Čitanje

- čitanje u sebi i na glas

Pisanje

- odgovori na pitanja
- sastavljanje
- diktati

Komunikacijski postupci

- prepoznati pjesničku sliku; ponavljanje u stihu, kitici i pjesmi, prepoznati srok vizualno i slušno; prepoznati usporedbu; razlikovati šaljivu i domoljubnu pjesmu
- imenovati temu proznog teksta; odrediti kronološki slijed događaja; uočiti elemente fabule: uvod - zaplet - rasplet; uočiti odnose među likovima; prepoznati monolog, dijalog, opis i pripovijedanje u tekstu; razlikovati basnu, dječji roman, strip
- pročitati dječji roman, bajku i basne prema izboru

- razgovarati o zanimanjima polaznika, o radnim uvjetima i djelatnostima koje obavljaju
- pričati na zadanu temu, o gledanoj televizijskoj emisiji, pripovijedati događaj iz osobnoga života
- opisivati sliku krajolika

- čitati tekst u ograničenom vremenu (provjera brzine) i u sebi s razumijevanjem (povezivanje pojedinosti)

- pisati odgovore na postavljena pitanja
- sastavljati rečenice o slici, prema tematskom nizu riječi

- pisati vježbene i nadzorne (kontrolne) diktate

- opsežno i sažeto prepričavati sadržaj književnoga teksta
- voditi brigu o kulturi govorenja i slušanja govora drugih osoba

- govorenje i slušanje drugih
- prepričavanje

4. MEDIJSKA KULTURA

Filmovi i TV emisije

- igrani i dokumentarni film
- dokumentarna televizijska emisija

- gledati šaljivi i dokumentarni film prema izboru
- imenovati crno-bijeli film i film u boji, prepoznati dokumentarni film i televizijsku emisiju

METODIČKE UPUTE

1. Odrasli polaznici dolaze u školu s različitim predznanjem pa je potrebno odmah na početku provesti inicijalno provjeravanje kako bi se utvrdile razine čitanja i pisanja. Na temelju dobivenih rezultata potrebno je organizirati vrstu nastave ili polaganje ispita za pojedino obrazovno razdoblje i upućivanje u obrazovno razdoblje koje odgovara znanju polaznika. Pojedinačnim čitanjem odabranih tekstova utvrđuje se brzina čitanja, točnost i razumijevanje pročitana u sklopu vremenske jedinice. Inicijalno ispitivanje obuhvaća i brzinu te gramatičko-pravopisnu točnost prepisivanja kraćeg teksta, također u ograničenom vremenu. Provodi se i kraći nadzorni (kontrolni) diktat kako bi se provjerilo pisanje velikoga početnog slova (osobno ime i prezime, ime naselja i ulice) te znakovi interpunkcije. Na kraju se s polaznicima, koji su postigli dobre rezultate u čitanju, prepisivanju i pisanju nadzornoga diktata, provodi razgovor i raščlamba teksta kako bi se utvrdila njihova govorna razina i komunikacijske sposobnosti.

2. Nastavni predmet **hrvatski jezik** ima četiri predmetna područja: hrvatski jezik, književnost, jezično izražavanje, medijsku kulturu. Ona se razvijaju iz predmetnoga područja **početno čitanje i pisanje** koje se ostvaruje s polaznicima koji nisu svladali čitanje i pisanje, odnosno koji ne znaju tiskana i pisana slova hrvatske abecede.

S odraslim polaznicima treba ostvariti sva četiri predmetna područja s tim da se najveća pozornost posvećuje području **hrvatskoga jezika i jezičnoga izražavanja, književnosti te medijskoj kulturi** samo informativno, što je uočljivo u predloženom broju sati za ta područja.

MATEMATIKA

Obrazovno razdoblje	I.	II.
Broj sati	60	72

CILJ

Usvojiti osnovna matematička znanja i vještine potrebne u svakodnevnom životu.

ZADACI

- razvijati vještinu čitanja i pisanja brojeva
- razvijati vještine rješavanja jednostavnih zadataka primjenom osnovnih računskih radnji
- razvijati vještine grafičkog prikazivanja geometrijskih tijela i likova
- razvijati logičko mišljenje.

SADRŽAJI I ZADAĆE ZA POLAZNIKE

I. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
-----------------	----------------------------

1. Zbrajanje i oduzimanje prirodnih brojeva do 20

Čitanje i pisanje brojeva od 1 do 10
Znakovi +, -, i =. Znakovi < i >.
Pribrojiti i zbroj. Čitanje i pisanje brojeva do 20. Jedinica i desetica.
Uspoređivanje brojeva. Zbrajanje i oduzimanje brojeva u skupu brojeva do 20.
Redni brojevi.

2. Zbrajanje i oduzimanje u skupu prirodnih brojeva do 100

Brojenje do 100. Čitanje i pisanje brojeva do 100. Redni brojevi.
Zbrajanje i oduzimanje desetica.
Zbrajanje dvoznamenkastog i jednoznamenkastog broja.
Oduzimanje jednoznamenkastog broja od dvoznamenkastog.
Zbrajanje i oduzimanje dvoznamenkastih brojeva u skupu brojeva do 100.
Veza zbrajanja i oduzimanja.
Slovo kao oznaka za broj.

- čitati i pisati brojeve od 1 do 10
- primjenjivati znakove +, -, =
- primjenjivati znakove < i >
- zbrojiti i oduzimati u skupu brojeva do 10
- primijeniti u zbrajanju nazive pribrojnici i zbroj
- čitati i pisati brojeve do 20
- objasniti pojam jedinice i desetice
- uspoređivati brojeve do 20
- zbrajati dvoznamenkasti i jednoznamenkasti broj
- oduzimati jednoznamenkasti broj od dvoznamenkastog broja
- zbrajati dva dvoznamenkasta broja
- oduzimati dva dvoznamenkasta broja
- imenovati i napisati redne brojeve

- brojiti, čitati i pisati brojeve do 100
- zadani broj rastaviti na broj jedinica i desetica
- čitati i pisati redne brojeve do 100
- zadani broj rastaviti na broj jedinica i desetica
- čitati i pisati redne brojeve do 100
- zbrajati i oduzimati desetice do 100
- zbrajati dvoznamenkasti i jednoznamenkasti broj
- oduzimati jednoznamenkasti od dvoznamenkastog broja
- zbrojiti dvoznamenkasti s dvoznamenkastim brojem
- oduzimati dvoznamenkasti od dvoznamenkastog broja
- objasniti vezu zbrajanja i oduzimanja pri rješavanju zadataka
- upotrijebiti slovo kao znak za broj i riješiti zadatke: $x+18=58$

Sadržaji

Zadaci za polaznike

3. Dužina i mjerenje dužine

Dužina kao najkraća spojnica dviju točaka. Isticanje i označavanje krajnjih točaka dužine.

Jedinice za mjerenje dužine (1m, 1dm, 1cm).

4. Množenje i dijeljenje

Množenje kao zbrajanje jednakih pribrojnika. Znak \times (puta).

Faktori, umnožak ili produkt.

Brojevi 1 i 0 u množenju.

Tablica množenja.

Dijeljenje kao uzastopno oduzimanje

istog broja. Znak: $:$ Djeljenik,

djelitelj i količnik. Veza množenja i dijeljenja. Djeljivost brojeva.

Dijeljenje brojeva uz ostatak.

- nacrtati dužinu kao najkraću spojnicu dviju točaka

- označiti krajnje točke dužine

- imenovati jedinične dužine (1m, 1dm, 1cm)

- napisati kratice jedinica za mjerenje dužina

- nacrtati dužinu od 1 cm i 1 dm

- odrediti duljinu zadane dužine

- brojiti uzastopnim dodavanjem po 2, po 3, po 4, po 6

- primijeniti znak \times (puta)

- primijeniti brojeve u računskoj radnji množenja

- zadani broj pomnožiti brojem 1

- objasniti množenje broja 0

- naučiti tablicu množenja

- brojiti uzastopnim oduzimanjem

- primijeniti znak $:$ (dijeljenje)

- imenovati brojeve u računskoj radnji dijeljenja

- objasniti vezu množenja i dijeljenja

- objasniti djeljivost brojeva

- dijeliti broj brojem 1 i brojem 0

- izračunati zadatke s više računskih radnji uz uporabu zagrada

II. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
-----------------	----------------------------

1. Brojevi do 1 000

Pisanje dvoznamenkastih brojeva u obliku $bx10+a$ i troznamenkastih brojeva u obliku $cx100+bx10+c$

2. Pismeno zbrajanje i oduzimanje

Zbrajanje i oduzimanje stotica, desetica i jedinica.

Pismeno zbrajanje i oduzimanje u skupu brojeva do 1 000.

Veza zbrajanja i oduzimanja.

3. Pismeno množenje i dijeljenje

Usmeno množenje 10 i 1 000 jednoznamenkastim brojem.

Dijeljenje s 10 i 100. Distributivnost množenja prema zbrajanju.

Usmeno i pismeno množenje jednoznamenkastim brojem.

Pismeno dijeljenje jednoznamenkastim brojem. Veza množenja i dijeljenja.

Izvođenje više računskih radnji uz uporabu i bez uporabe nagrađe.

- pisati brojeve do 1 000
- pisati dvoznamenkasti broj u obliku $bx10+a$
- pisati troznamenkasti broj u obliku $cx100+bx10+a$

- zbrojiti dva višekratnika broja 100
- oduzeti dva višekratnika broja 100
- zbrojiti troznamenkaste brojeve i višekratnike broja 10
- oduzeti višekratnik broja od troznamenkastog broja
- zbrojiti troznamenkaste i jednoznamenkaste brojeve
- oduzeti jednoznamenkasti broj od troznamenkastog broja
- zbrojiti troznamenkaste i dvoznamenkaste brojeve
- oduzeti dvoznamenkasti broj od troznamenkastog broja
- zbrojiti troznamenkaste brojeve
- oduzimati troznamenkaste brojeve
- pismeno zbrojiti dva dvoznamenkasta i dva troznamenkasta broja
- pismeno oduzeti dva troznamenkasta broja

- množiti dvoznamenkasti broj brojem 10
- množiti jednoznamenkasti broj brojem 10
- dijeljenje višekratnika broja 10 s 10
- dijeljenje višekratnika broja 100 sa 100
- znati primijeniti svojstvo distributivnosti množenja prema zbrajanju
- usmeno množiti dvoznamenkasti broj jednoznamenkastim brojem
- pisano množiti dvoznamenkasti broj jednoznamenkastim brojem
- primijeniti svojstva komutativnosti i asocijativnosti množenja pri rješavanju zadataka

Sadržaji

Zadaci za polaznike

4. Međusobni odnosi dvaju pravaca u ravnici

Pravac. Označavanje pravca. Sjecište dvaju različitih pravaca. Okomiti pravci. Crtanje okomitih pravaca. Znak \perp (je okomit). Usporedni pravci. Crtanje usporednih pravaca. Znak \parallel (je usporedan).

5. Brojevi do 100 000

Čitanje i pisanje brojeva do 100 000. Dekadske jedinice i mjesna vrijednost znamenke

6. Mjerenje veličina

Jedinice za mjerenje dužina (1mm, 1 km)
Jedinice za mjerenje mase (1 kg, 1 dag, 1 g, 1 t)
Jedinice za mjerenje tekućine (1 l, 1 dcl, 1 hl)

- dijeliti dvoznamenkasti broj jednoznamenkastim brojem
- pisano dijeliti dvoznamenkasti broj jednoznamenkastim brojem
- pisano dijeliti troznamenkasti broj jednoznamenkastim brojem
- pri rješavanju zadataka objasniti vezu množenja i dijeljenja
- rješavati zadatke s više računskih radnji uz uporabu zgrade
- rješavati zadatke s više računskih radnji bez uporabe zgrade

- nacrtati pravac
- obilježiti pravac
- nacrtati dva ukrštena pravca
- odrediti sjecište pravaca
- nacrtati dva okomita pravca
- napisati znak za okomiti i objasniti značenje
- nacrtati dva usporedna pravca
- napisati znak za usporedno i objasniti značenje

- čitati brojeve do 100 000
- pisati brojeve do 100 000
- nabrojiti višekratnike broja 1 000 i 10 000
- napisati zadani broj u tablicu mjesnih vrijednosti znamenaka

- imenovati jedinice za mjerenje dužine (1 mm i 1 km)
- imenovati jedinice za mjerenje mase (1 kg, 1 dag, 1 g, 1 t)
- napisati jedinice za mjerenje mase
- zbrajati i oduzimati jedinice za mjerenje mase
- imenovati jedinice za mjerenje tekućine (1 l, 1 dcl, 1 hl)
- napisati jedinice za mjerenje tekućine
- zbrajati i oduzimati jedinice za mjerenje tekućine

Sadržaji

Zadaci za polaznike

7. Kružnica i krug

Crtanje kružnice. Krug.
Središte, polumjer i promjer
kružnice i kruga.

- nacrtati kružnicu šestarom
- odrediti središte kružnice
- nacrtati polumjer kružnice
- nacrtati promjer kružnice
- nacrtati kružnicu kojoj je zadana duljina polumjera
- objasniti pojam kruga

8. Brojevi do milijun

Čitanje i pisanje brojeva do
milijun. Pismeno zbrajanje
i oduzimanje u skupu brojeva
do milijun.

- brojiti, čitati i pisati brojeve od 100 000 do 1 000 000
- pismeno zbrojiti dva broja u kojih je zbroj desetstisućica veći od 9
- pismeno oduzeti dva broja bez preračunavanja
- pismeno oduzeti dva broja u kojih je broj desetstisućica veći od broja desetstisućica umanjitelja
- uočiti vezu zbrajanja i oduzimanja

9. Kut

Kut kao dio ravnine omeđen
dvama polupravcima. Krakovi
i vrh kuta. Pravi kut. Šiljasti
i tupi kut.

- nacrtati dva polupravca koji imaju zajedničku točku
- odrediti krakove kuta – obilježiti ih malim slovima abecede
- odrediti vrh kuta – obilježiti ga velikim slovom abecede
- nacrtati pravi kut
- nacrtati šiljasti kut
- nacrtati tupi kut

10. Pismeno množenje

Pismeno množenje dvoznamenkastim
brojem. Pismeno množenje
troznamenkastim brojem. Distributivnost
množenja prema zbrajanju

- množiti broj višekratnikom broja 10
- množiti broj višekratnikom broja 100
- množiti broj višekratnikom broja 1 000
- pismeno množiti višeznamenkasti broj jednoznamenkastim
- pismeno množiti dvoznamenkasti broj dvoznamenkastim brojem
- pismeno množiti troznamenkasti broj dvoznamenkastim
- znati primijeniti svojstvo distributivnosti množenja prema zbrajanju

Sadržaji

Zadaci za polaznika

11. Trokut, pravokutnik i kvadrat

Stranice, vrhovi i kutovi trokuta.
Pravokutni trokut. Opseg trokuta.
Stranice, vrhovi i kutovi
pravokutnika i kvadrata.

- nacrtati trokut
- obilježiti stranice trokuta
- obilježiti vrhove trokuta
- nacrtati pravokutan trokut
- izračunati opseg trokuta kada je zbroj duljina stranica $O=a+b+c$
- obilježiti stranice, vrhove i kutove pravokutnika i kvadrata
- nacrtati kvadrat
- nacrtati pravokutnik kada su zadane duljine stranica
- izračunati opseg pravokutnika uvrštavajući duljine stranica u formulu $O=2a+2b$
- izračunati opseg kvadrata uvrštavajući duljinu stranice u formulu za opseg $O=4a$
- nacrtati 1 cm^2 i 1 dm^2
- objasniti jedinične površine 1 cm^2 , 1 dm^2
- napisati 1 cm^2 , 1 dm^2
- izmjeriti površinu kvadrata kojemu je zadana duljina stranice $a=3\text{cm}$
- izmjeriti površinu pravokutnika kojemu su zadane duljine stranica $a=4\text{cm}$ $b=2\text{cm}$
- izračunati površinu kvadrata kojemu je zadana duljina stranice $a=3\text{cm}$ uvrštavajući duljinu stranice u formulu $P=axa$
- izračunati površinu pravokutnika kojemu su zadane duljine stranica $a=4\text{cm}$ $b=2\text{cm}$, uvrštavajući duljine stranica u formulu $P=axb$

12. Pismeno dijeljenje

Pismeno dijeliti jednoznamenkastim brojem. Pismeno dijeliti dvoznamenkastim brojem.
Veza množenja i dijeljenja.
Izvođenje više računskih radnji.

- pismeno dijeli višeznamenkasti broj jednoznamenkastim brojem
- pismeno dijeliti troznamenkasti broj dvoznamenkastim brojem
- izračunati zadatke s više računskih radnji

METODIČKE UPUTE

Pri obradi sadržaja matematike potrebno je procijeniti stvarno znanje polaznika u matematici (treba provesti inicijalno ispitivanje predznanja polaznika) i na temelju dobivenih rezultata planirati programom predviđene sadržaje. Učitelj će u radu s polaznicima izraditi operativni plan i program nastave matematike primjeren potrebama daljnjeg školovanja samih polaznika.

HRVATSKI JEZIK

Obrazovno razdoblje	III.	IV.	V.	VI
Broj sati	90	90	72	72

CILJ

Osposobiti za pravilnu uporabu standardnoga hrvatskoga jezika u različitim područjima ljudske djelatnosti

ZADACI

- uvježbati slušanje, govorenje, čitanje i pisanje
- usvojiti i obogatiti rječnik
- usvojiti temeljne pravogovorne i pravopisne norme hrvatskoga jezika
- usvojiti jezičnu i umjetničku baštinu
- spoznati funkcije riječi u različitim priopćajnim sredstvima i funkcionalnim stilovima (pjesničkom, razgovornom, poslovnom, znanstvenom)
- čitati odabrana antologijska književna djela iz hrvatske i svjetske književnosti
- osposobiti za razumijevanje književnog djela
- osposobiti za govornu i pisanu komunikaciju
- osposobiti za služenje usluga knjižnica
- poticati razvijanje sposobnosti za jezično stvaranje
- proučavati osnovne podatke o književnicima i njihovim djelima
- razvijati dvosmjerne komunikacije
- razvijati sposobnost za suradničke odnose na humanističkim i demokratskim načelima.

SADRŽAJI I ZADAĆE ZA POLAZNIKE

III. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
<p>1. HRVATSKI JEZIK</p> <p><i>Rječnik</i></p> <ul style="list-style-type: none">- riječ (značenje riječi, oblik riječi, uloga riječi)- riječ u književnom jeziku- riječ u neknjiževnom jeziku (narječjima)- pisana i usmena riječ <p><i>Slovnica/gramatika</i></p> <ul style="list-style-type: none">- usustavljanje gradiva o jeziku od prvog do četvrtog razreda- rečenica kao priopćajna (komunikacijska) jedinica; pošiljatelj poruke; primatelj poruke; namjera poruke <p><i>Rečenica</i></p> <p><i>Promjenjive riječi</i></p> <p><i>Nepromjenjive riječi</i></p> <ul style="list-style-type: none">- jednostavna rečenica: neproširena, proširena- glagolski predikat- dodaci u rečenici (pojam)- promjenjive riječi; imenice; pridjevi; zamjenice; brojevi; glagoli- nepromjenjive riječi: prilozi; prijedlozi; uskllici; veznici- osnova i nastavak <p><i>Sklonidba/deklinacija</i></p> <ul style="list-style-type: none">- padež (nominativ, genitiv, dativ, akuzativ, vokativ, lokativ, instrumental); padežno pitanje; osnovna značenja padeža; pravilna uporaba padežnih oblika <p><i>Imenice</i></p> <ul style="list-style-type: none">- opće, vlastite, zbirne; sklonidba imenica <p><i>Zamjenice</i></p> <ul style="list-style-type: none">- osobne / lične, povratna, posvojne,- povratno – posvojna, upitne, odnosne, pokazne- neodređene; sklonidba zamjenica.	<p><i>Prepoznati, protumačiti i imenovati navedene jezične pojmove.</i></p> <p><i>Prepoznati, izdvojiti (podcrtati, pročitati, prepisati), protumačiti i imenovati navedene jezične pojmove.</i></p> <p><i>Naučiti napamet nazive padeža i padežna pitanja; imenovanje, reprodukcija, primjena.</i></p> <p><i>Prepoznati, imenovati i primijeniti u praksi slovnička/gramatička pravila o navedenim jezičnim pojavama.</i></p>
<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>

Pridjevi

- opisni, posvojni, gradivni; sklonidba pridjeva
- stupnjevanje/komparacija pridjeva (pojam, stupnjevi)

Brojevi

- glavni, redni

Naglasak

- uočavanje naglašanih i nenaglašanih riječi

Glasovne promjene

- glasovne promjene u sklonidbi imenica i glasovne promjene u stupnjevanju pridjeva (palatalizacija, sibilizacija, jotacija nepostojano a)

Pravogovor i pravopis

- veliko početno slovo u imenima mjesta, kraja, zemlje, naroda
- izgovor imena mjesta, kraja, zemlje, naroda

Rečenični znakovi

- točka, upitnik, uskličnik, zarez, dvotočje, navodnici

2. KNJIŽEVNOST

Književnoteorijsko nazivlje

Pjesništvo/poezija

Sastav/kompozicija - motiv; vrste kitica/strofa

Stilska sredstva

- epitet (pojam, određenje)
- usporedba (pojam, određenje)
- personifikacija (pojam, određenje)
- onomatopeja (pojam, određenje)

Vrste

- epska pjesma – osnovna obilježja
- lirska pjesma – osnovna obilježja
- himna – osnovna obilježja;
- usmeno i pisano pjesništvo

Pravilno pisati i čitati pojmove navedenih odrednica.

Razvijati sposobnosti:

- za čitanje književnog djela
- za recepciju književnog djela
- za razumijevanje njegovih poruka.

Temeljna objašnjenja osobitosti pjesništva.

Definirati navedene pojmove: motiv; stih; stilska sredstva; vrste pjesama.

Imenovati i objasniti navedene pojmove. Odrediti njihovu stilsku vrijednost u određenom tekstu.

Prepoznati vrstu pjesme; osobitosti lirske i epske pjesme; temeljne osobitosti umjetničke i usmene književnosti.

Prepoznati i protumačiti književnoteorijske pojmove.

Sadržaji

Proza

Pripovijedanje

- pripovjedač (u 1. i 3. licu)
- fabula (priča)

Zadaci za polaznike

Na odabranom primjeru prepoznati organizaciju fabule; objasniti način karakterizacije lika navodima iz interpretiranog teksta.

- elementi fabule: uvod, zaplet, vrhunac, rasplet

Lik

- glavni i sporedni likovi

- karakterizacija: etička

Vrste

Drama

- crtica – mali epski oblik

- igrokaz – osnovna obilježja

Lektira (6 sati)

G. Vitez: Pjesme

S. Lagerlöf: Legende o Kristu

Priče iz Ilijade i Odiseje

H. Hitrec: Eko Eko

D. Šimunović: Duga

3. JEZIČNO IZRAŽAVANJE

Govorenje

- prepričavanje

- razgovor (spontani, telefonski)

- izvješćivanje

Slušanje

- razvijanje kulture slušanja (slušanje književno-umjetničkih, informativnih, komunikativnih, novinskih i didaktičkih tekstova)

Pročitati cjelovito djelo. U interpretaciji djela ostvariti zadane odrednice na razini III. obrazovnog razdoblja.

Primijeniti u usmenom i pisanom izražavanju pravila navedenih jezičnih oblika.

Sadržaji

Zadaci za polaznike

Čitanje

Čitanje naglas

- glasno čitanje; poluglasno čitanje
- čitanje po ulogama

Čitanje u sebi

- usmjereno čitanje

Pisanje

- pismo kao vrsta teksta (intimno)
- objašnjavanje
- diktat
- pisanje školske zadaće tijekom obrazovnog razdoblja s ispravkom

4. MEDIJSKA KULTURA

Prijenosnici poruka/mediji

- film (pojam, otkriće)
- filmski rod (dokumentarni, animirani, igrani film)
- tisak (novine, časopisi)
- strip kao vrsta medijske kulture
- računalo/kompjutor

Filmovi

- D. Vukotić: 1001 crtež. Igra
- M. Bogdanović: Gliša, Raka i Njaka
- Z. Sudović: Grad ptica u gradu ljudi

Izražajno pročitati tekst.

*Prepoznati temeljnu poruku.
Odgovoriti na zadano pitanje.*

Objasniti, primijeniti u pisanom izražavanju pravila navedenih odrednica.

Prepoznati vrste medija.

Naučiti temeljne pojmove o filmskim rodovima i jeziku filma.

IV. obrazovno razdoblje

Sadržaji

Zadaće za polaznike

1. HRVATSKI JEZIK

Rječnik

- dijalektizam (štokavizam, kajkavizam, čakavizam)

Slovnica/gramatika

- usustavljanje gradiva III. obrazovnog razdoblja i provjera znanja (inicijalni ispit)

Rečenica

- jednostavna neproširena
- jednostavna proširena
- složena
- dodaci imenici; dodaci glagolu
- upravni i neupravni govor.

Glagoli

- po značenju (radnja, stanje, zbivanje)

Infinitiv

- pojam, osnova i nastavak
- službe infinitiva

Sprezanje/konjugacija

Glagolska vremena i ostali glagolski oblici

- pomoćni glagoli: biti, htjeti
- prezent (značenja, tvorba, glasovne promjene)
- perfekt (značenja i tvorba)
- aorist (značenja, tvorba; glasovna promjena)
- futur prvi (značenje, tvorba)
- futur drugi (značenje i tvorba)

Glagolski načini

- imperativ
- kondicional prvi

Odrediti, objasniti i primijeniti u praksi slovnica/gramatička pravila o navedenim jezičnim pojavama.

Vježbe izgovora i primjena u praksi.

Sadržaji

Zadaci za polaznike

Naglasak/akcent

Naglasak u hrvatskom jeziku

Pravogovor i pravopis

- zarez u jednostavnoj i složenoj rečenici (odvajanje apozicije; vokativa; nabranjanja)
- izgovor i pisanje glasovnih skupova –ije, je
- izgovor i pisanje niječnice/negacije uz glagolske oblike
- izgovor i pisanje upravnog i neupravnoga govora
- izgovor i pisanje naziva ulica, trgova, naselja

Razvoj hrvatskoga jezika

- hrvatski narodni govori

2. KNJIŽEVNOST

Književnoteorijsko nazivlje

Lirsko i epsko pjesništvo

- vrste strofa: jednostih, dvostih, trostih, četverostih

Ritam

- brz, spor

Vrste

- lirski pjesma: pejzažna, rodoljubna, duhovna, šaljiva
- lirsko-epska pjesma (pojam)

Proza

Tema

- osnovna tema i tematske jedinice – motivi
- tema i ideja (odnos pisca prema temi)

Sastav/kompozicija

Lik

- socijalna pripadnost lika/sociološka karakterizacija lika
- govor lika (rječnik, način govora...), govorna karakterizacija lika

Vrste

- crtica, anegdota (male epske forme)
- životopis/biografija
- autobiografija
- legenda

Drama

- igrokaz
- didaskalije, monolog, dijalog

Znati odrediti naglašenu i nenaglašenu riječ.

Znati navesti temeljne značajke navedenih pojmova.

Ovladati pravogovornim i pravopisnim pravilima u navedenim jezičnim područjima.

Znati obrazložiti početke razvoja jezika i pismenosti u Hrvata.

Razvijati sposobnosti:

- za čitanje književnog djela
- za recepciju književnog djela
- za razumijevanje njegovih poruka
- za izražavanje doživljaja, impresija, stajališta, sudova.

Primijeniti u usmenom i pisanom izražavanju pravila navedenih oblika komunikacije.

Znati navesti temeljne značajke navedenih pojmova.

Pročitati cjelovita djela i interpretirati ih u potpunosti.

Lektira (6 sati)

A. Šenoa: Povjestice

(izbor)

B. Prosenjak: Divlji konj

O. Wilde: Sretni

kraljević

P. Pavličić: Trojica u

Trnju

T. Bilopavlović: Paunaš

J. Kozarac: Izabrane pripovijesti (Slavonska šuma, Moj djed)

3. JEZIČNO IZRAŽAVANJE

Govorenje

- razgovor (privatni)

- pričanje: uvod – zaplet – razvoj – vrhunac – rasplet

Slušanje

- razvijanje kulture slušanja (slušanje književno-umjetničkih, informativnih, komunikativnih, novinskih, didaktičkih i znanstvenih tekstova)

Čitanje naglas

- čitanje

- glasno čitanje, poluglasno čitanje

Čitanje u sebi

- čitanje s razumijevanjem; zapažanje pjesničkih slika

- pričanje

Pisanje

- diktat

- pisanje školske zadaće tijekom obrazovnog razdoblja s ispravkom

4. MEDIJSKA KULTURA

- dokumentarni film; igrani film

- televizija: zabavne, nastavne, popularnoznanstvene televizijske emisije

- radio: radijske emisije

tisak: vrste (tjednici, dnevne novine...)

Filmovi

P. Krelja: Povratak

B. Marjanović: Blago mora

Z. Grgić – Ranitović: Tolerancija

Kazalište

Glumac i uloga

Primijeniti u usmenom i pisanom izražavanju pravila navedenih oblika komunikacije.

V. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
<p>1. HRVATSKI JEZIK</p> <p><i>Rječnik</i></p> <ul style="list-style-type: none">- istoznačnice/sinonimi- istozvučnice/homonimi <p><i>Slovnica/gramatika</i></p> <ul style="list-style-type: none">- usustavljanje slovnickoga gradiva IV. obrazovnog razdoblja (inicijalni ispit znanja) <p><i>Složena rečenica</i></p> <ul style="list-style-type: none">- vezničke i nevezničke rečenice- rečenični niz- nezavisnosložene rečenice: sastavna, suprotna, zaključna- izricanje rečeničnih dijelova: subjekta, predikata, atributa, objekta- zavisnosložena rečenica; glavna i zavisna rečenica u zavisnosloženoj rečenici <p><i>Pravogovor/ortoepija i pravopis/ortografija</i></p> <ul style="list-style-type: none">- zarez u jednostavnoj i složenoj rečenici- veliko i malo početno slovo: imena ljudi; zemljopisna imena, nazivi blagdana, nazivi organizacija, društava, udruga i ustanova <p><i>Razvoj hrvatskoga jezika</i></p> <ul style="list-style-type: none">- hrvatska pisma (glagoljica, latinica)	<p>Pronaći, izdvojiti i imenovati jezične pojmove.</p> <p>Prepoznati, imenovati i oprimjeriti navedene jezične sadržaje.</p> <p>Objasniti i primijeniti u praksi slovnicka/gramatička pravila o navedenim jezičnim pojavama.</p> <p>Primijeniti pravila o navedenim jezičnim pojavama.</p> <p>Navesti nazive i vrijeme nastanka važnijih spomenika.</p>

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
<p>2. KNJIŽEVNOST</p> <p><i>Književnoteorijsko nazivlje</i></p> <p><i>Pjesništvo/poezija, lirsko i epsko pjesništvo</i></p> <p><i>Sastav/kompozicija</i></p> <ul style="list-style-type: none">- strofa: šesterostih; osmerostih	<p>Razvijati sposobnosti:</p> <ul style="list-style-type: none">- za komunikaciju s književnim djelom, čitanje književnog djela- za recepciju književnog djela- za razumijevanje njegovih poruka.

<p><i>Ritam</i> - kontrast/suprotnost (pojam, služba)</p> <p><i>Stilska sredstva</i> - alegorija (pojam) - ironija (pojam)</p> <p><i>Vrste</i> - lirska pjesma: socijalna - balada</p> <p><i>Proza</i> - kronološki slijed događaja</p> <p><i>Vrste</i> - roman (vrste romana)</p> <p><i>Drama</i> - dramske vrste: drama</p> <p><i>Lektira (5 sati)</i> A. de Saint-Exupéry: Mali princ A. Šenoa: Branka V. Nazor: Voda D. Tadijanović: Srebrne svirale V. Novak: Iz velegradskog podzemlja</p>	<p>Samostalno pročitati jedno književno djelo i cjelovito ga interpretirati.</p>
--	--

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadace za polaznike</i>
-----------------	----------------------------

3. JEZIČNO IZRAŽAVANJE

Govorenje

- jezične mogućnosti izražavanja obavijesti
- izvješćivanje

Slušanje

- razvijanje kulture slušanja (slušanje dramskih djela, humorističkih crtica, informativnih, znanstvenih i komunikacijskih tekstova)

Čitanje

Čitanje naglas

Čitanje u sebi

- čitanje teksta po ulogama (dijalog)
- spontano čitanje
- usmjereno čitanje
- analitičko čitanje

Pisanje

- odgovori na pitanja
- izvješćivanje
- diktat
- pisanje školske zadaće tijekom obrazovnog razdoblja s ispravkom

4. MEDIJSKA KULTURA

Film

- igrani film

Televizija

- serijski film

Strip

- jezik stripa

Filmovi:

- A. Zaninović: Zid
- Z. Tadić: Druge
- K. Golik: Tko pjeva, zlo ne misli

Prepoznati i primijeniti gradivo iz jezičnog izražavanja.

Objasniti i oprimjeriti pojmove iz teorije medijske kulture.

VI. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
-----------------	----------------------------

HRVATSKI JEZIK

Rječnik

- tuđice i stručni nazivi
- žargonizam

Slovnica/gramatika

- usustavljivanje jezičnoga gradiva prethodnih obrazovnih razdoblja i provjera znanja (inicijalni ispit znanja)

Rečenica

- rečenica po značenju i sastavu
- zavisna i složena rečenica (vrste)

Naglasak

- mjesto naglaska u riječi

Glasovi i glasovne promjene

- palatalizacija
- sibilizacija
- jotacija
- smjenjivanje ije-je-e-i
- duljenje kratkoga je
- odraz glasa jat

Tvorba riječi

- sastav riječi: korijen; nastavak
- tvorba prefiksacijom i slaganjem

Pravogovor i pravopis

- sastavljeno i rastavljeno pisanje i govorenje riječi
- pisanje i izgovor kratica

Razvoj hrvatskoga jezika

- najvažniji pisani spomenici u Hrvata

Prepoznati i protumačiti navedene jezične pojave.

Imenovati govorne organe. Prepoznati i znati objasniti na primjerima navedene jezične pojmove.

Znati odrediti i objasniti jezične pojave na odabranim primjerima.

Prepoznati, protumačiti i primijeniti u praksi pravopisna i pravogovorna pravila o navedenim jezičnim pojavama.

Znati nabrojiti najvažnije pisane spomenike.

2. KNJIŽEVNOST

Književnoteorijsko nazivlje

Pjesništvo/poezija

Lirsko i epsko pjesništvo

Sastav i kompozicija

- ustroj pjesme – strofna organizacija teksta
- motiv, tema, ideja

Razvijati sposobnost:

- za komunikaciju s književnim djelom
- za čitanje književnog djela
- za recepciju književnog djela
- za razumijevanje njegovih poruka.

<p><i>Stilska sredstva</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - alegorija (određenje, služba) - refren (određenje, služba) - hiperbola (pojam, određenje, služba) <p><i>Vrste</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ljubavna pjesma - misaona/refleksivna pjesma <p><i>Proza</i></p> <p><i>Fabula</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - glavna i sporedna radnja; dijelovi fabule <p><i>Lik</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - psihološka karakterizacija - sociološka karakterizacija - govorna karakterizacija. <p><i>Vrste</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - realistička pripovijetka - alegorijska pripovijetka <p><i>Drama</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - protagonist – antagonist 	<p>Imenovati književnoteorijske pojmove. Protumačiti književnoteorijske pojmove i njihovu stilsku vrijednost.</p> <p>Odrediti vrstu lirske pjesme i njezina temeljna obilježja.</p> <p>Prepoznati vrstu proznog djela i njegova temeljna obilježja.</p> <p>Imenovati i protumačiti na pročitanoj tekstu navedene pojmove.</p>
--	---

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
<p><i>Lektira (5 sati)</i></p> <p>D. Šimunović: Alkar E. Hemingway: Starac i more R. Bach: Galeb Jonathan Livingston A. G. Matoš: Oko Lobora P. Budak: Mećava</p> <p>3. JEZIČNO IZRAŽAVANJE (10 sati)</p> <p><i>Govorenje</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - razgovor - pripovijedanje - pričanje, prepričavanje <p><i>Slušanje</i></p>	<p>Pročitati cjelovita djela i interpretirati ih u potpunosti na osnovnoškolskoj razini.</p> <p>Primijeniti u usmenom i pisanom izražavanju pravila navedenih oblika i načina komunikacije.</p>

<p>- razvijanje kulture slušanja (slušanje govora u filmu, slušanje književnoumjetničkih djela, slušanje radijskih i televizijskih emisija...)</p> <p><i>Čitanje</i> <i>Čitanje naglas</i> - logičko - spontano; usmjereno - čitanje tekstova pisanih različitim stilovima (književnoumjetnički, znanstveni, novinski, administrativni). <i>Čitanje u sebi</i> - razumijevanje pjesničkih slika <i>Pisanje</i> - pisanje molbe/zamolbe, zahtjeva, prijave, zapisnika - diktat - pisanje školske zadaće tijekom obrazovnog razdoblja s ispravkom</p>	<p>Imenovati vrste stilova, obrazložiti njihove osobitosti na pročitanoj ili napisanoj tekstu.</p>
<p><i>Sadržaji</i></p>	<p><i>Zadaci za polaznike</i></p>
<p>4. MEDIJSKA KULTURA (3 sata) <i>Film</i> - filmske vrste; scenarij i knjiga snimanja - gluma u igranom filmu Z. Bourek: Bećarac D. Vukotić: Surogat A. Babaja: Pravda <i>Radio</i> - intervju; reportaža – prijenos događaja</p>	<p>Protumačiti osnovne medijske pojave i njihovu ulogu u prijenosu poruka.</p>

METODIČKE UPUTE

Nastavni predmet HRVATSKI JEZIK obuhvaća četiri nastavna područja:

- a) HRVATSKI JEZIK
- b) KNJIŽEVNOST
- c) JEZIČNO IZRAŽAVANJE
- d) MEDIJSKU KULTURU.

Nastavna su područja samostalne cjeline koje se čvrsto povezuju u nastavni predmet prema **načelima unutarnjeg suodnosa**. Raspored odgojno – obrazovnih sadržaja u nastavnom planu i programu za osnovno školovanje odraslih u Republici Hrvatskoj usporedan je s važećim nastavnim planom i programom redovite osnovne škole.

Sadržajna složenost hrvatskoga jezika kao školskog predmeta uzrokuje raslojavanje didaktike:

- na didaktiku hrvatskoga jezika
- na didaktiku književnosti
- na didaktiku jezičnog izražavanja
- na didaktiku medijske kulture.

Didaktički sustavi i pristupi u nastavi hrvatskoga jezika određuju se svrhom i sadržajem nastavnog predmeta. Svrha se ostvaruje slijedom načina i organizacijskih oblika kojima se uspostavlja sustav.

U teoriji nastave hrvatskoga jezika ističu se ovi sustavi:

- integracijsko – korelacijski
- analitičko – eksplikativni
- problemsko – stvaralački
- otvoreni sustav.

Moguće su i kombinacije sustava. Nastavni su sadržaji za osnovno školovanje odraslih u Republici Hrvatskoj odabrani i raspoređeni prema predviđenom prihvaćenom nastavnom planu za hrvatski jezik.

LIKOVNA KULTURA

Obrazovno razdoblje	VI.
Broj sati	12

CILJ

Osposobiti za shvaćanje djela u likovnim umjetnostima.

ZADACI

- razvijati likovno-estetske osjećaje u polaznika
- koristiti pristup misaonih operacija: analize i sinteze
- razvijati kreativni pristup likovnim djelima
- razvijati kritički odnos prema vizualnoj realnosti
- razvijati promatranje i uspoređivanje
- razvijati sposobnost za suradničke odnose na humanističkim i demokratskim načelima.

SADRŽAJI I ZADACE ZA POLAZNIKE

VI. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadace za polaznike</i>
1. Crtež, crtačke tehnike - srebrenka, olovka, ugljen, pero-tuš, kist i trska - crtež	- razviti sposobnost razlikovanja crtačkih tehnika - razlikovati linije na crtežu
2. Slikarske tehnike - pastel, akvarel, tempera, freska, enkaustika, ulje, mozaik i vitraj	- razviti sposobnost razlikovanja slikarskih tehnika - osposobiti za analizu cjeline djela
3. Grafičke tehnike - linorez, drvorez, bakrorez, bakropis i litografija	- razviti sposobnost razlikovanja grafičkih tehnika - razlikovanja kiparskih tehnika
4. Kiparske tehnike - terakota, porculan, bronca, drvo, bjelokost i kamen - oblikovanje volumena /kip, reljef i mobil/	- upoznati vrste skulpture - usvojiti elemente forme: masa i prostor (ploha, površina, linija, boja)
5. Prostor u plohi-perspektive kroz likovna djela - vertikalna, obrnuta, geometrijska, atmosferska i koloristička	
6. Boje u prirodi i umjetnosti - osnovne boje, tople boje, hladne boje, komplementarne boje i dugine boje	- znati razlikovati boje u prirodi i umjetnosti - osposobiti za analizu cjeline
7. Arhitektura – oblikovanje prostora - tipovi kuća u Hrvatskoj	- znati elemente konstrukcije, materijale - znati namjenu materijala

- | | |
|--|--|
| <ul style="list-style-type: none">- kamena gradnja- graditeljstvo opekom- čelične konstrukcije i staklo- sakralna arhitektura | |
|--|--|

METODIČKE UPUTE

Metode i načine rada: obavezan je pristup likovnim djelima preko reprodukcija ili originala /jedan posjet izložbi/. Vrlo je važan aktivan pristup u radu, primjerice analizom ili vježbama. Svrha ovog pristupa je osvještavanje za gledanje, uočavanje i razlikovanje likovnih djela.

GLAZBENA KULTURA

Obrazovno razdoblje	VI.
Broj sati	12

CILJ

Razvijati muzikalni senzibilitet polaznika uz pomoć glazbene umjetnosti.

ZADACI

- razlikovati pojedine vrste glazbe: narodnu, klasičnu i popularnu; usporediti njihovu ulogu i odrediti temeljne značajke
- pratiti glazbeno-kulturne događaje u sredini u kojoj polaznici žive sa svrhom podizanja estetske i etičke razine svakodnevnog življenja
- upoznati mogućnosti amaterskog bavljenja glazbom
- upoznati hrvatsku glazbenu baštinu
- razlikovati temeljna glazbeno-stilska razdoblja i upoznati reprezentativna glazbena djela svjetske glazbene baštine
- razvijati sposobnost za suradničke odnose na humanističkim i demokratskim načelima.

SADRŽAJI I ZADACI ZA POLAZNIKE

VI. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
<p>1. Vrste glazbe: popularna glazba narodna glazba (glazbom kroz domovinu i oko svijeta) klasična glazba</p> <p>2. Funkcije glazbe u životu čovjeka - amaterizam i profesionalizam u glazbi</p> <p>3. Izvodilački sastavi - vokalna glazba (glasovi, zborovi) - instrumentalna glazba (vrste glazbala) - vokalnoinstrumentalna glazba (duhovna, svjetovna)</p> <p>4. Scenska i filmska glazba 5. Hrvatska glazbena baština 6. Glazbeno – stilska razrada</p>	<p>- osnovne značajke popularne, narodne i klasične glazbe - slušno prepoznati kojoj glazbenoj vrsti pripada pojedino glazbeno djelo - spojevi vrsta glazbe (<i>world music, etno glazba, jazz-rock, jazz-folk</i>) - osvijestiti estetsku i etičku funkciju glazbe: u religijskom životu, pri radu, odmoru, športu, liječenju i slično</p> <p>- oblici amaterskog bavljenja glazbom (zborovi, tamburaški orkestri, limena glazba, klapsko pjevanje i drugo)</p> <p>- razlikovati pjevačke glasove i zvuk pojedinih glazbala</p> <p>- prepoznavati osnovne glazbene vrste i izvodilačke sastave</p> <p>- razlikovati operu, operetu, mjuzikl i <i>rock-operu</i> - najpoznatiji hrvatski skladatelji, izvođači, glazbene institucije i glazbeni festivali - temeljna glazbeno-stilska razdoblja i slušanje najreprezentativnijih djela svjetske glazbene baštine</p>

METODIČKE UPUTE

Realizacija programa pretpostavlja najmanje jedan pripremljeni posjet koncertu i kazalištu te uključivanje što većeg broja polaznika u neki vid amaterskog muziciranja. Kandidati trebaju usvojiti temeljne pojmove glazbene pismenosti i literature slušanjem što većeg broja raznovrsnijih skladbi. Treba im iznijeti informacije o amaterskim ansamblima u koje se mogu uključiti i saznati koje su glazbene ustanove nositelji kulturnog života njihova kraja (koncertne dvorane, kazališta, Domovi kulture, Pučka učilišta i slično).

Praćenje i vrednovanje programa

Pri vrednovanju postignuća treba imati u vidu sposobnosti kandidata te ocjenjivanjem istaknuti područja u kojima su najbolji. Treba voditi računa o osobnom afinitetu kandidata prema glazbenoj umjetnosti, njegovu druženju s glazbom tijekom slobodnog vremena te najviše poticati i vrednovati aktivno bavljenje glazbom bilo da je individualno (rado sluša glazbu, muzicira kod kuće) ili skupno (pjeva u zboru, klapi, svira u orkestru, sastavu i slično).

Nakon završetka programa polaznik treba razlikovati:

- pojedine vrste glazbe
- glazbala po zvuku
- izvodilačke sastave
- najpoznatije hrvatske skladatelje, opere i nacionalne kazališne kuće
- nekoliko glazbenih djela svjetske baštine: znati skladatelja i stilsko razdoblje kojem pripada.

ENGLESKI JEZIK

Obrazovno razdoblje	III.	IV.	V.	VI
Broj sati	36	36	36	36

CILJ

Osposobiti za temeljnu govornu i pisanu komunikaciju na engleskom jeziku u različitim situacijama svakodnevnog života.

ZADACI

- usvajati posebnosti sustava engleskog jezika i razvijati lingvističko mišljenje
- usvajati vokabular i jezične zakonitosti potrebne za sporazumijevanje na engleskom jeziku
- razvijati vještine potrebne za receptivnu i produktivnu uporabu engleskog jezika u govornoj i pisanoj komunikaciji
- razvijati vještine potrebne za govornu i pisanu interpretaciju zvučnog i pisanog teksta

- upoznavati kulturološka i sociološka obilježja zemalja engleskoga govornog područja
- razvijati sposobnosti i navike samostalnog korištenja rječnikom, gramatikom i drugim priručnicima
- razvijati sposobnosti potrebne za samostalno i cjeloživotno učenje engleskog jezika
- razvijati jezičnu i komunikacijsku kompetenciju na engleskom jeziku potrebnu za korištenje komunikacijskih i informacijskih tehnologija
- razvijati jezičnu i komunikacijsku kompetenciju potrebnu za aktivno sudjelovanje u svim vidovima života mnogojezične i multikulturalne Europe.

SADRŽAJI I ZADAĆE ZA POLAZNIKE

III. obrazovno razdoblje

Sadržaji/teme	Zadaci za polaznike	
MOJA OBITELJ I JA	<ul style="list-style-type: none"> - znati se predstaviti i izreći neke temeljne informacije o sebi (<i>My name is I am _____ years old. I live in _____.</i>) - znati upitati drugoga za ime, godine, gdje živi - znati predstaviti članove svoje obitelji i kratko ih opisati (<i>My mum is ____ years old and she is very kind..</i>) <ul style="list-style-type: none"> - identificirati osobe i predmete (<i>This is</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> · engleska abeceda (spelling) · <u>Present Simple</u> (prezent pomoćnih glagola to be, to do i to have, jesni, niječni i upitni oblik; Yes/No odgovori - kratki) · Present Simple (tvorba i uporaba)
MOJ DOM I MJESTO GDJE ŽIVIM	<ul style="list-style-type: none"> - usvojiti nazive za dijelove stana/kuće i kratko ih opisati (<i>This is the kitchen/dining room.</i>) - usvojiti nazive za namještaj (<i>There is a table in the kitchen.</i>) - usvojiti izraze za svojinu i pripadnost (<i>My sister is tall.</i>) - razumjeti upute, zapovijedi, molbe (<i>Come here. Write! Read! Listen!</i>) - raspitati se o osobama i predmetima (postaviti pitanja s upitnim riječima <i>Who? What? Where? When? Whose?</i>) - opisati mjesto gdje živi (park, vrt, ulice...) 	<ul style="list-style-type: none"> · prilozi: usually, often, never, always, sometimes · jednina i množina imenica · osobne i posvojne zamjenice · <u>Imperative</u> (zapovjedni način) · neodređene zamjenice (some, any, no) · Wh - pitanja
MOJE RADNO MJESTO	<ul style="list-style-type: none"> - usvojiti nazive za neka zanimanja/struke - znati izreći gdje i što radi 	<ul style="list-style-type: none"> · prijedlozi (vrijeme, mjesto): in, at, on, after, before, between, off, out · <u>Present Continuous</u> (tvorba i uporaba) · glavni i redni brojevi do 100 · izricanje nadnevka i godina · dani u tjednu, mjeseci u godini

	<ul style="list-style-type: none"> - opisati radnju koja se upravo događa (<i>present continuous</i>) - usvojiti brojeve od 1 do 100 - pitati za broj (<i>How many ...?</i>) - izraziti upute, dati savjet (<i>Take bus No 4</i>) 	
--	---	--

<i>Sadržaji/teme</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>	
MOJE DRUŠTVO I PRIJATELJI	<ul style="list-style-type: none"> - opisati znance i prijatelje (<i>tall/short; thin/fat; clever, nice</i>) - izreći temeljne informacije o tome što vole/ne vole (<i>likes/dislikes</i>) - usvojiti temeljni vokabular za odjeću i obuću, dnevne obroke, hranu... 	<ul style="list-style-type: none"> · uporaba određenog i neodređenog člana · zemljopisni pojmovi (nazivi država, planina, rijeka...)
BLAGDANI	<ul style="list-style-type: none"> - usvojiti temeljni vokabular vezan uz Božić, Novu godinu i Uskrs - upoznati neke od običaja vezanih uz te blagdane u zemljama engleskoga govornog područja (Velika Britanija, Sjedinjene Američke Države). 	

IV. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji/teme</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>	
MOJA OBITELJ I MOJ DOM	<ul style="list-style-type: none"> - proširiti vokabular vezan uz članove uže i šire obitelji; znati opisati njihove tjelesne i karakterne osobine, izreći što rade, njihove životne i radne navike - znati izreći svojinu i pripadnost - usvojiti komparaciju kratkih pridjeva i biti sposoban usporediti osobine članova obitelji i prijatelja - opisati svoje mjesto (grad, selo) - usvojiti vokabular za temeljne boje 	<ul style="list-style-type: none"> · <u>Present Simple</u> (ponavljanje) · <u>Present Continuous</u> – proširiti znanja vezana uz tvorbu i uporabu sadašnjeg vremena · komparacija pridjeva (pravilna i nepravilna) · posvojni genitiv · posvojni pridjevi
MOJE RADNO MJESTO	<ul style="list-style-type: none"> - usvojiti vokabular vezan uz različita radna mjesta, zanimanja i poslove koje polaznik obavlja; usvojiti vokabular vezan uz alate, strojeve i uređaje uz pomoć kojih se obavljaju neki poslovi/radnje 	

	<ul style="list-style-type: none"> - usvojiti načine izricanja buduće radnje - opisati radnju koja se ponavlja (<i>present simple</i>) i onu koja se događa u trenutku govorenja (<i>present continuous</i>) - izraziti odnose u prostoru (prijedlozi) - izraziti snalaženje u vremenu: <i>in the morning, at 7.30, at 5 o'clock, on Monday, in January</i> - izraziti glavne i redne brojeve do 100 i pročitati osnovne računske operacije - izreći datume, telefonske brojeve - izraziti sposobnost/nesposobnost obavljanja neke radnje (<i>I can/can't, Can you...?</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> · <u>Future</u>: shall, will, going to Future (tvorba i uporaba); izricanje buduće radnje (tvorba i uporaba) · can, must, have to, would, need prijedlozi: <i>in, on, under, in front of, behind, above, on the right/left; in the morning, at, on</i> · osobne, posvojne zamjenice · pokazne zamjenice (this – there, that – those)
--	--	--

<i>Sadržaji/teme</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>	
SLOBODNO VRIJEME	<ul style="list-style-type: none"> - usvojiti vokabular vezan uz neke sportove, hobije, glazbene instrumente, godišnji odmor, kino, kazalište, književnost... - opisati neke domaće životinje, biljke - učiniti usporedbu između aktivnosti koje se vole obavljati i onih koje se ne vole obavljati - usvojiti vokabular vezan uz načine putovanja (<i>by plane/tram/bus/boat, on foot</i>) - razlikovati jedninu od množine imenica - opisati atmosferske prilike (<i>What's the weather like? It's sunny/rainy/warm/cold</i>) - pitati i dati informaciju (<i>How much? How many? Where is? How to get to.....? Can you, please, tell me?</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> · <u>Past Simple</u> (tvorba i uporaba pomoćnih, pravilnih i nepravilnih glagola) – izricanje prošle radnje · prilozi vremena (last month/year/summer, in 1976)
ZDRAVA PREHRANA, ZDRAVLJE I OČUVANJE OKOLIŠA	<ul style="list-style-type: none"> - ponoviti vokabular vezan uz glavne dnevne obroke (<i>breakfast, lunch, dinner, supper</i>) i hranu - usvojiti vokabular potreban za razgovor o zdravoj prehrani, zdravlju, životnim navikama i ekologiji - izreći što se voli/ne voli jesti (omiljena hrana: <i>I like best. My</i> 	<p>ijednina i množina imenica</p> <p>iupotreba određenog i neodređenog člana</p>

BLAGDANI	<p><i>favourite food is</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> - usvojiti vokabular vezan uz glavne dijelove <i>tijela (body, head, leg, arm)</i> te proširiti vokabular vezan uz odjeću i obuću koju nosimo u različitim godišnjim dobima - razlikovati jedninu od množine imenica (<i>a foot/feet, a finger/fingers</i>) <ul style="list-style-type: none"> - ponoviti nazive glavnih blagdana - napisati kratku čestitku - upoznati neke običaje vezane uz blagdane u zemljama engleskoga govornog područja .
-----------------	--

V. *obrazovno razdoblje*

<i>Sadržaji/teme</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>	
SVIJET OKO MENE	<ul style="list-style-type: none"> - ponoviti i proširiti vokabular vezan uz obitelj, dom, prijatelje, poznanike i suradnike na poslu - razgovarati o svojoj obitelji, prijateljima i poslovnim suradnicima, opisati njihove tjelesne i karakterne osobine, usporediti ih, izreći što vole/ne vole, što bi željeli raditi... - proširiti vokabular vezan uz mjesto stanovanja i rada, prometna sredstva, obavljanje kupovine u trgovinama i na tržnici - opisati put od mjesta stanovanja do radnog mjesta, kina, kazališta, knjižnice, trgovine, tržnice, autobusnog/željezničkog kolodvora, zrakoplovne luke - ponavljanje glavnih i rednih brojeva do 100 - razlikovati, pročitati i usvojiti glavne računске operacije do 1 000 (zbrajanje, oduzimanje, množenje i dijeljenje) 	<ul style="list-style-type: none"> · Present Simple i Present Continuous (ponavljanje) · komparacija pridjeva (kratkih, dvosložnih, višesložnih i nepravilnih) · Past Simple – pon. (proširiti znanja – nepravilni glagoli) · prilozi za prošlo vrijeme · used to ... · Future (shall, will, going to Future-pon.) · prilozi budućeg vremena: tomorrow, next week /month/year /Sunday · can; may; need; must; have to; should; would (upitni, niječni oblik; kratki odgovor na pitanje)
SLOBODNO VRIJEME	<ul style="list-style-type: none"> - usvojiti prošireni vokabular vezan uz provođenje slobodnog vremena (športovi, hobiji, kino, kazalište, likovna i glazbena umjetnost, književna djela) - proširiti vokabular vezan uz medije, odlazak u 	<ul style="list-style-type: none"> · <u>Present Perfect</u> (tvorba i uporaba) · prilozi: since, for · <u>Past Continuous</u> (tvorba i uporaba)

Sadržaji/teme	Zadaci za polaznike	
	<ul style="list-style-type: none"> - izreći sposobnost u sadašnjosti, prošlosti i budućnosti (<i>can / be able to</i>) - kratko prepričati vlastiti doživljaj (izlet, godišnji odmor, odlazak u kino/kazalište/kafić) - proširiti vokabular vezan uz trgovinu, kupovanje, bolesti, higijenu tijela - prepričati radnju/događaj u prošlosti (<i>past simple i past continuous</i>) - primijeniti naučeno o tome kako izreći trajanje jedne ili više istovremenih radnji u prošlosti i trajanje jedne radnje prekinute drugom prošlom radnjom (<i>past continuous</i>) - uočiti/prepoznati sličnosti i razlike u uporabi glagolskih vremena za izricanje sadašnjih i prošlih radnji u hrvatskom i engleskom jeziku - uočiti sličnosti i razlike u kulturama i civilizacijama zemalja engleskoga govornog područja (blagdani, hrana...) 	<ul style="list-style-type: none"> · posvojni genitiv (ponavljanje) · jednina i množina imenica (proširivanje znanja) · određeni i neodređeni član (uz gradivne imenice, osobna imena, zemljopisne pojmove - proširivanje znanja)

METODIČKE UPUTE

	Zadaci programa/sadržaja	Metodika
--	---------------------------------	-----------------

OPĆE ODREDNICE KURIKULUMA

- Početni cilj: pobuditi interes za učenje engleskog jezika; shvatiti važnost učenja engleskog jezika kao sredstva za svakodnevnu, poslovnu i međunarodnu komunikaciju.
- Obrazovni cilj: učenje engleskog jezika pridonosi osobnom obogaćivanju polaznika programa, razvoju njihova znanja, vještina i sposobnosti, društvenoj osviještenosti, boljoj mogućnosti uključivanja u svijet rada i sve dijelove društva, u Hrvatskoj i u Europi.
- Kulturološki cilj: znanje i uporaba engleskog jezika omogućava razumijevanje i prihvaćanje drugih i drukčijih kultura i civilizacija te drukčijih načina razmišljanja i djelovanja.
- Praktični cilj: vladanje znanjima i vještinama (osposobljavanje za temeljnu jezičnu i komunikacijsku kompetenciju – vladanje četirima glavnih vještina).

U početnom razdoblju obrazovanja pojačano se primjenjuju strategije motivacije polaznika za učenje engleskog jezika.

Učitelj se koristi izravnim i aktivnim metodama rada s naglaskom na individualizaciji te potiče usmeno izražavanje.

Uporaba hrvatskog jezika:

- u početnom poučavanju i kad je to potrebno radi jasnoće u komunikaciji, u radu se može govoriti materinskim jezikom.

Ispravljanje pogrešaka:

- polaznik se može sam ispraviti, mogu mu pomoći ostali polaznici, pogreške se mogu ispraviti uz pomoć učitelja
- u pisanom izražavanju učitelj mora objasniti način obilježavanja pogrešaka, načine ispravljanja kao i načine vrednovanja.

Kako bi se izbjegao strah od pogrešaka u usmenom i pisanom izražavanju, potrebno je sustavno pohvalom poticati polaznike.

KOMUNIKACIJA

USMENO IZRAŽAVANJE

Na početku III. obrazovnog razdoblja određenu prednost valja dati razumijevanju, a nakon toga usmenom izražavanju.

Polaznici trebaju postići određenu razinu u slušanju, govorenju, čitanju i pisanju kako bi mogli čitati s razumijevanjem i samostalno govoriti.

Slušanje:

- poticati i navikavati polaznike na slušanje i usvajanje posebnosti engleskog jezika (glasovi, izgovor, ritam, intonacija)
- poticati razumijevanje bitnih informacija u nekom kraćem tekstu
- poučiti polaznika kako koristiti sposobnost slušanja kako bi bio sposoban odgovoriti na pitanje, sudjelovati u razgovoru, čitati i pisati.

Govorenje:

- poticati želju polaznika za govorenjem i omogućiti zadovoljstvo zbog postignuća
- poučiti kako imitirati i samostalno govoriti te pravilno usvojiti fonetske osobitosti jezika
- prenijeti temeljna lingvistička znanja i sposobnosti te ih sustavno razvijati.

Čitanje:

- poticati želju za čitanjem i potrebu korištenja pisanog teksta
- poticati razumijevanje pisane poruke kako bi se unaprijedilo znanje o posebnostima pisanog jezika
- potaknuti usvajanja i primjene tehnika čitanja.

Osim toga, trebali bi:

- samostalno prepričati neki događaj ili razgovarati na temu koristeći se, po potrebi, bilješkama
- postići da ih se razumije u razgovoru u svakidašnjim situacijama.

Poučavanje se temelji na:

- uvođenju, razvijanju i jačanju četiriju glavnih vještina (slušanje, govorenje, čitanje, pisanje)
- komunikacijskim sredstvima potrebnim za razumijevanje engleskog jezika u različitim kontekstima i situacijama
- poučavanju o kulturama, civilizacijama i znanjima o suvremenim načinima života u zemljama engleskoga govornog područja
- primjeni suvremenih tehnika učenja i poučavanja.

Slušanje:

- koristiti (autentične) uzorke za slušanje - rečenice, kratki razgovori, niz smislenih rečenica koje čine kraću cjelinu (magnetofonske snimke, izvorni govornici...)
- slušanje kraćeg teksta i uporaba vizualnog materijala.

Govorenje:

- izricanje naredbe, upute, molbe, davanje savjeta, pitanje za dopuštenje; izražavanje različitih osjećaja; prepričavanje događaja po slikama; izmišljanje završetka priče;
- upotrebljavaju se različita poticajna sredstva (slike, tekstovi, poster, fotografije, TV i video...).

Čitanje:

- čitanje treba uvoditi postupno, na poznatim i već obrađenim sadržajima, u početku čitanje riječi, zatim rečenica
- poučiti prepoznavanju riječi koje su iste/slične izgovorenim
- poticati čitanje tako da polaznik u rečenici na engleskom jeziku podvuče ono što razumije
- povezivanje izmiješanih rečenica u smislenu cjelinu

Pisanje:

- razvijati želju za pisanim izražavanjem
- poučiti polaznika pisanoj reprodukciji različitih fonema; poučiti ga pravilnom spellingu i punktuaciji
- poučiti polaznika jezičnim znanjima kako bi se upoznao s normama pisanog izraza
- polaznicima omogućiti usvajanje pravila pisanja izravnom primjenom
- poučiti polaznika kako u pisanom obliku izraziti što misli i osjeća.

- čitanje teksta i davanje kratkih naslova.

Pisanje:

- u pisanju se posebice usmjeriti na spelling
- provoditi vježbe umetanja slova u riječ, riječi u rečenici (izbor iz ponude riječi, križaljke, dopunjalke...)
- poticati pisanje po sjećanju
- uvoditi pisanje naslova nekog teksta
- poučiti pisanju rečenica, kraćeg eseja, sažetka (odgovori na pitanja, vođeni sastav).

Nastavna sredstva i pomagala

- primjerena vizualna sredstva (slikovna) i realia
- magnetofon/kasetofon, radio, TV i video, grafoskop

Preporuke/savjeti za poučavanje

- potrebno je uskladiti poučavanje svih vještina
- materijali, sredstva i pomagala se koriste sukladno komunikacijskim ciljevima poučavanja

Preporuke za poučavanje: Primijeniti primjerene tehnike kako bi polaznici aktivno sudjelovali u simuliranim komunikacijskim situacijama (prepričavanje događaja, dramatizacija, čitanje po ulogama, gluma...).

U poučavanju se koriste autentični tekstovi (novinski članci, časopisi, oglasi; jelovnici, plan grada...), radio i TV program.

U radu na tekstu polaznik treba:

- koristiti ranije stečene iskustva i znanja
- upotrijebiti strategije za izbjegavanje teškoća u komunikaciji
- samostalno raditi na tekstovima (intenzivno /ekstenzivno /skimming/scanning) tehnike čitanja

		<p>nastavnik unaprijed najavljuje polaznicima: to su vizualna sredstva, materijali za slušanje, materijali za (poticanje) uvođenje, vježbanje i samostalno pisanje, razvijanje svih četiriju jezičnih cjelina, s posebnim naglaskom na usmenom izražavanju</p> <ul style="list-style-type: none"> - nastavna sredstva i pomagala se koriste kao pomoć u procesu učenja i poučavanja - učenje i poučavanje je usmjereno na autentični jezik i autentične situacije - uporaba nastavnih sredstava i pomagala treba poticati potrebu polaznika programa za komunikacijom na engleskom jeziku, njegovu maštovitost i kreativnost - nastavna sredstva i pomagala se koriste kao poticaj i treba ih pažljivo uvoditi i koristiti u procesu poučavanja i učenja - savjetuje se česta izmjena nastavnih metoda i oblika rada zbog zadržavanja pažnje i poticanja motivacije - čitanje dužih tekstova se savjetuje samo u slučajevima kad trebaju poslužiti kao temelj dobro definiranom zadatku (opće razumijevanje) - potrebno je vrlo pažljivo razmišljati o materijalima koji se koriste jer su oni, načelno, samo poticaj za druge aktivnosti. Preporuka je da se odabiru oni koji su polaznicima zanimljivi.
	Zadaće programa/sadržaja	Metodika

Neverbalna komunikacija

- poučiti načine neverbalnih elemenata u usmenom izražavanju kako bi se olakšalo razumijevanje.

Izgovor

- poticati na usvajanje pravilnog ritma i slušne percepcije glasova.

Gramatika

- poučiti pravilnom usvajanju gramatičkih struktura u komunikacijskim situacijama
- poučiti temeljnoj morfologiji i sintaksi s pomoću primjerenih nastavnih sredstava i u kontekstu koji je primjeren.

Neverbalna komunikacija

- u usmenom izražavanju koristiti se gestama i mimikom; izražavanje pantomimom (kao strategijom u usmenom izražavanju).

Izgovor

Aktivnosti:

- provesti razne govorne vježbe kako bi polaznici mogli čuti i izgovoriti određene glasove te usvojiti pravilan izgovor i intonaciju
- vježbama poticati razumijevanje veza između fonema i grafema
- provoditi vježbe izgovora (glasovi, riječi), intonacije i ritma.

Preporuke/savjeti:

- u poučavanju je važno koristiti se materijalom na kojem su snimke govora /razgovora izvornih govornika u autentičnim situacijama.

Gramatika

Preporuke/savjeti za poučavanje:

- gramatiku se mora shvatiti kao sredstvo komunikacije
- gramatiku u početnim razdobljima treba poučavati neizravno, a polaznici će tijekom učenja postati svjesni načina tvorbe i uporabe glagolskih vremena i sintakse

- gramatiku treba poučavati na temelju primjera, analogijom, navoditi polaznike na zaključak o pravilu

Rječnik

- usvojiti rječnik vezan uz teme u programu.

- gramatički sadržaji se obrađuju sustavno, stupnjevano, ali u česticama – ne savjetuje se cjelostatna obrada gramatičkih sadržaja
- učiteljstvu se savjetuje da u individualnom pristupu polazniku olakšaju razumijevanje pravila s pomoću vizualnog označavanja
- naglasak u poučavanju gramatike je na tečnoj komunikaciji, manje na točnoj
- učitelj će nastavne sadržaje i zadaće za polaznika prilagoditi realnoj situaciji.

Rječnik

Aktivnosti: vezane uz one namijenjene komunikaciji.

Preporuke/savjeti za poučavanje:

- polaznicima se ne preporučuje učenje riječi napamet
- polaznika se potiče na bilježenje najčešćih riječi i skupina riječi (dani u tjednu, mjeseci...)
- riječi se poučavaju u kontekstu, uče s razumijevanjem
- koristiti vizualije, realije.

Zadaće programa/sadržaja

Metodika

**SOCIOLOŠKI I
KULTUROLOŠKI ASPEKTI**

Poznavanje drugih kultura i civilizacija

- upoznati polaznika s običajima i tradicijom u zemljama engleskoga govornog područja
- poučiti kako razumjeti i prihvatiti drukčije kulture i civilizacije
- razviti pozitivno stajalište prema drugome i drukčijem.

**KOGNITIVNI I AFEKTIVNI
ASPEKTI**

- poučiti kako samostalno učiti (samostalno koristiti sve četiri vještine - razviti tehnike čitanja, pisanja s naglaskom na vještini govorenja).

Poznavanje drugih kultura i civilizacija

- u postupku se koriste razni izvorni materijali (slike, poster, fotografije, realije; snimke govora izvornih govornika, TV program...)
- polaznika se potiče na uporabu Interneta
- polaznika se potiče na uspoređivanje sličnosti i razlika među kulturama i običajima
- savjetuje se da se nastava izvodi u učionici koja je dobro opremljena vizualijama, nastavnim sredstvima i pomagalicama
- nastavnik treba polazniku objasniti načine samostalnog učenja i poticati na razvijanje tehnika za samostalno učenje
- savjetuje se individualni pristup svakom polazniku, prema njegovim potrebama, interesima i sposobnostima.

Pisane vježbe i provjere znanja i vještina trebaju biti kratke i ciljane. Polaznika se potiče na samostalan rad. Procjene postignuća trebaju biti motivirajuće za polaznika.

NJEMAČKI JEZIK

Obrazovno razdoblje	III.	IV.	V.	VI.
Broj sati	36	36	36	36

CILJ

Osposobiti za temeljnu govornu i pisanu komunikaciju na njemačkom jeziku u različitim situacijama svakodnevnog života.

ZADACI

- usvajati posebnosti sustava njemačkog jezika i razvijati lingvističko mišljenje
- usvajati vokabular i jezične zakonitosti potrebne za sporazumijevanje na njemačkom jeziku
- razvijati vještine potrebne za receptivnu i produktivnu uporabu njemačkog jezika u govornoj i pisanoj komunikaciji
- razvijati vještine potrebne za govornu i pisanu interpretaciju zvučnog i pisanog teksta
- upoznavati kulturološka i sociološka obilježja zemalja njemačkoga govornog područja
- razvijati sposobnosti i navike samostalnog korištenja rječnikom, gramatikom i drugim priručnicima
- razvijati sposobnosti potrebne za samostalno i cjeloživotno učenje njemačkog jezika
- razvijati jezičnu i komunikacijsku kompetenciju na njemačkom jeziku potrebnu za korištenje komunikacijskih i informacijskih tehnologija
- razvijati jezičnu i komunikacijsku kompetenciju potrebnu za aktivno sudjelovanje u svim vidovima života mnogojezične i multikulturalne Europe.

SADRŽAJI I ZADAĆE ZA POLAZNIKE

III. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji/teme</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>	
MOJA OBITELJ I JA	<p>- predstaviti se i izreći neke temeljne informacije o sebi (<i>Ich heiße..., Mein Name ist.... Ich bin _____Jahre alt. Ich lebe in _____.</i> <i>Ich komme aus... </i>)</p> <p>- upitati drugoga za ime, godine, gdje živi, odakle dolazi</p>	<ul style="list-style-type: none">· njemačka abeceda (upozoriti na prieglase <i>ä,ö,ü</i> i dvoglase <i>ei,eu,au</i>)· prezent (prezent pomoćnih glagola <i>sein, haben, heißen</i>, jesni, niječni i upitni oblik)· prezent (tvorba i uporaba samo najučestalijih glagola)

<p>MOJ DOM I MJESTO GDJE ŽIVIM</p>	<ul style="list-style-type: none"> - predstaviti članove svoje obitelji i svoje prijatelje - identificirati osobe i predmete (<i>Das ist</i>) - usvojiti nazive za dijelove stana/kuće i kratko ih opisati (<i>Das ist mein Haus/meine Wohnung.,Links ist die Küche. Daneben ist das Schlafzimmer.....</i>) - usvojiti nazive za namještaj - usvojiti izraze za svojinu i pripadnost (<i>Das ist meine Schwester. Sie ist noch klein.</i>) - raspitati se o osobama i predmetima (postaviti pitanja s upitnim riječima <i>wo? was? wer? wohin? woher?</i>) - opisati mjesto gdje živi (park, vrt, ulice...) - usvojiti nazive za neka zanimanja/struke (<i>Was sind Sie von Beruf? – Ich bin Verkäufer.</i>) - izreći gdje i što radi - opisati radnju koja se upravo događa 	<ul style="list-style-type: none"> · prilozi: <i>links, rechts, dort, da, daneben</i> · jednina i množina imenica · osobne i posvojne zamjenice <ul style="list-style-type: none"> • upitne zamjenice <i>was, wer</i> • pridjev kao dio predikata • prijedlozi s dativom i akuzativom: <i>in, auf, unter</i> s dativom: <i>aus</i> · zemljopisni pojmovi (nazivi država, gradova, rijeka...)
<p>MOJE RADNO MJESTO</p>	<ul style="list-style-type: none"> - raspišite se o osobama i predmetima (postaviti pitanja s upitnim riječima <i>wo? was? wer? wohin? woher?</i>) - opisati mjesto gdje živi (park, vrt, ulice...) - usvojiti nazive za neka zanimanja/struke (<i>Was sind Sie von Beruf? – Ich bin Verkäufer.</i>) - izreći gdje i što radi - opisati radnju koja se upravo događa 	<ul style="list-style-type: none"> · uporaba određenog i neodređenog člana · prilozi vremena: <i>heute, jetzt, morgen</i> · prezent (tvorba i uporaba)

<i>Sadržaji/teme</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>	
<p>MOJA SVAKIDAŠNJICA</p>	<ul style="list-style-type: none"> - razumjeti upute, zapovijedi, molbe (<i>Komm/ Kommen Sie hier!; Lies/Lesen Sie!; Hör zu/Hören Sie zu!...</i>) - izreći nadnevak (<i>Heute ist der 12. Januar.; Am 10. Oktober 2001 ...; am Mittwoch...</i>) - izreći temeljne informacije o tome što vole/ne vole (<i>ich mag / ich mag nicht</i>) - izraziti svidanje/nesvidanje (<i>es gefällt mir/es gefällt mir nicht</i>) - usvojiti temeljni vokabular za odjeću i obuću, dnevne obroke, 	<ul style="list-style-type: none"> · imperativ · glavni brojevi do 100 · redni brojevi do 10 · izricanje nadnevka i godina · dani u tjednu, mjeseci u godini · red riječi u jednostavnoj i proširenoj rečenici · negacija <i>nein, nicht</i>

BLAGDANI	hranu... - usvojiti temeljni vokabular vezan uz Božić, Novu godinu i Uskrs; - upoznati neke od običaja vezanih uz te blagdane u zemljama njemačkoga govornog područja (Austrija, Njemačka, Švicarska).	
-----------------	---	--

IV. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji/teme</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>	
MOJA OBITELJ I MOJ DOM	- proširiti vokabular vezan uz članove uže i šire obitelji; opisati njihove tjelesne i karakterne osobine, reći što rade i nešto o njihovim životnim i radnim navikama - izraziti svojinu i pripadnost - usporediti osobine članova obitelji i prijatelja (<i>Er ist schneller als ich. Sie ist kleiner als er.</i>) - opisati svoje mjesto (grad, selo) - usvojiti vokabular za temeljne boje	<ul style="list-style-type: none"> · prezent složenih glagola · komparacija pridjeva · posvojni genitiv · posvojne zamjenice u nominativu i akuzativu jednine i množine · pridjev kao dio predikata, pridjev kao atribut u nominativu i akuzativu
MOJE RADNO MJESTO	- usvojiti vokabular vezan uz različita radna mjesta, zanimanja i poslove koje polaznik obavlja - usvojiti vokabular vezan uz alate, strojeve i naprave s pomoću kojih se obavljaju neki poslovi/radnje - izraziti mogućnosti, želje, obveze - upoznati načine izricanja buduće radnje - izraziti odnose u prostoru - reći točno vrijeme (cijeli sat, pola sata) - izraziti glavne i redne brojeve do 100 i pročitati osnovne računske operacije - izreći datume, telefonske brojeve	<ul style="list-style-type: none"> · izricanje buduće radnje prezentom i priložima vremena · modalni glagoli: <i>dürfen, können, müssen, wollen</i> · iprijedlozi: <ul style="list-style-type: none"> s dativom i akuzativom - svi s dativom: <i>aus, mit, nach, zu</i> s akuzativom: <i>für</i> · osobne zamjenice · pokazne zamjenice: <i>dieser, diese, dieses</i> · neodređena zamjenica <i>man</i> · prilozi vremena: <i>morgens, freitags</i>
SLOBODNO VRIJEME	- usvojiti vokabular vezan uz neke sportove, hobije, glazbene instrumente, godišnji odmor, kino, kazalište, književnost...	

	- opisati neke domaće životinje, biljke	
Sadržaji/teme	Zadaci za polaznike	
PROMET, PROMETNA SREDSTVA, PONAŠANJE U PROMETU ZDRAVA PREHRANA, ZDRAVLJE I OČUVANJE OKOLIŠA BLAGDANI	<ul style="list-style-type: none"> - učiniti usporedbu između aktivnosti koje se vole obavljati i onih koje se ne vole obavljati - opisati atmosferske prilike (<i>Wie ist das Wetter heute? Es ist sonnig/kalt/windig. Es regnet/schneit....</i>) - nabrojiti osnovna prometna sredstva - opisati ponašanje pješaka na ulici i u prometu - usvojiti vokabular vezan uz načine putovanja - tražiti i dati informaciju - ponoviti vokabular vezan uz glavne dnevne obroke (<i>das Frühstück, frühstücken, das Mittagessen, das Abendessen,</i>) i hranu - usvojiti vokabular potreban za razgovor o zdravoj prehrani, zdravlju, životnim navikama i ekologiji - izreći što se voli/ne voli jesti (omiljena hrana: <i>Ich mag Meine Lieblingsspeise ist</i>) - usvojiti vokabular vezan uz glavne dijelove tijela - reći da se ne osjeća dobro i što ga boli (<i>Ich fühle mich nicht wohl. Ich habe Kopfschmerzen. Mein Bauch tut weh.</i>) - proširiti vokabular vezan uz odjeću i obuću koju nosimo u različitim godišnjim dobima - ponoviti nazive glavnih blagdana - napisati kratku čestitku - upoznati neke običaje vezane uz blagdane u zemljama njemačkoga govornog područja. 	<ul style="list-style-type: none"> · preterit (tvorba i uporaba pomoćnih i modalnih glagola) – izricanje prošle radnje · prilozi vremena (<i>gestern, im Sommer, vorige Woche</i>) ijednina i množina imenica iupotreba određenog i neodređenog člana

V. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji/tema</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>	
<p>SVIJET OKO MENE</p> <p>SLOBODNO VRIJEME</p> <p>ZDRAV ŽIVOT</p>	<p>- ponoviti i proširiti vokabular vezan uz obitelj, dom, prijatelje, poznanike i suradnike na poslu</p> <p>- razgovarati o svojoj obitelji, prijateljima i poslovnim suradnicima, opisati njihove tjelesne i karakterne osobine, usporediti ih, izreći što vole/ne vole, što bi željeli raditi...</p> <p>- proširiti vokabular vezan uz mjesto stanovanja i rada, prometna sredstva, obavljanje kupovine u trgovinama i na tržnici</p> <p>- opisati put od mjesta stanovanja do radnog mjesta, kina, kazališta, knjižnice, trgovine, tržnice, autobusnog/željezničkog kolodvora, zrakoplovne luke</p> <p>- razlikovati, pročitati i usvojiti glavne računске operacije do 1 000 (zbrajanje, oduzimanje, množenje i dijeljenje)</p> <p>- usvojiti prošireni vokabular vezan uz provođenje slobodnog vremena (športovi, hobiji, kino, kazalište, likovna i glazbena umjetnost, književna djela)</p> <p>- proširiti vokabular vezan uz medije, odlazak u restoran, putovanja, godišnji odmor, izlete, pomoć u kući...</p> <p>- ispričati svoja iskustva; izraziti rezultate radnje upotrebom perfekta (potvrđni, upitni i niječni oblik)</p> <p>- izraziti naredbu/zapovijed imperativom</p> <p>- proširiti vokabular vezan uz domaće i divlje životinje i njihove osobine</p> <p>- proširiti nazive za hranu, raspravljati o zdravoj prehrani</p> <p>- raspravljati o zdravlju i zdravom okolišu</p>	<p>· ponoviti i proširiti prezent</p> <p>· prezent povratnih glagola</p> <p>· preterit pomoćnih glagola <i>haben</i>, <i>sein</i>, modalnih glagola te učestalijih slabih i jakih glagola</p> <p>· stupnjevanje pridjeva i priloga</p> <p>· prilozi za vrijeme (<i>gestern, am Nachmittag...</i>)</p> <p>· perfekt učestalijih glagola (tvorba i uporaba)</p> <p>· neodređene zamjenice: <i>alle, jemand, niemand, manche</i></p> <p>· rečenice: s veznikom <i>dass</i> nezavisne s <i>denn</i>, zavisne s <i>weil</i></p> <p>· imperativ (ponavljanje)</p> <p>· izražavanje količine</p>
<i>Sadržaji/teme</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>	
	<p>- proširiti vokabular vezan uz ljudsko tijelo (dijelovi glave,</p>	<p>· određeni i neodređeni član (proširivanje)</p>

<p>EKOLOGIJA</p> <p>ZEMLJE NJEMAČKOGA GOVORNOG PODRUČJA I POZNATE OSOBE</p>	<p>trupa, ruku i nogu) i osobnu higijenu</p> <ul style="list-style-type: none"> - nabrojiti pribor za osobnu higijenu - usvojiti vokabular vezan uz neke bolesti - opisati što treba raditi u slučaju bolesti; opisati kako doći do bolnice - usvojiti vokabular vezan uz ovisnosti – štetnost pušenja, droga; zaštita od AIDS-a <p>- uz pomoć pitanja izraziti osnovne pojmove iz zaštite okoliša</p> <p>- upoznati kulture i civilizacije te neke podatke o poznatim ljudima iz zemalja njemačkoga govornog područja (osobe iz kulture i poslovnog svijeta)</p> <ul style="list-style-type: none"> - izraziti uvažavanje različitosti među ljudima i njihovim interesima - detaljnije opisati ili samostalno reći nešto o jednoj od zemalja njemačkoga govornog područja ili o nekim njezinim znamenitostima - upoznati tipična blagdanska jela u zemljama njemačkoga govornog područja - napisati prigodnu blagdansku čestitku 	<ul style="list-style-type: none"> · prijedlozi: <i>vor, bei</i> · rečenice s veznicima: <i>aber, oder, denn</i> · poredak riječi u zavisnoj rečenici · rečenice s veznicima <i>dass, weil, wenn</i>
---	---	--

VI. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji/teme</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>	
<p>OBITELJ, PRIJATELJI I RADNO MJESTO</p>	<ul style="list-style-type: none"> - razgovarati o bližnjima, prijateljima i poslovnim suradnicima, njihovim fizičkim i karakternim osobinama - razgovarati o problemima mladih u suvremenom svijetu, mogućnostima njihova obrazovanja i zapošljavanja, problemima na poslu - biti sposoban sastaviti kraći životopis i molbu za zaposlenje - upotrijebiti modalni glagol za izricanje obveze u sadašnjosti i prošlosti - prepričati prošle događaje 	<ul style="list-style-type: none"> · glagolska vremena (ponavljanje) · stupnjevanje pridjeva (ponavljanje i proširivanje) · zamjenice (osobne, odnosne, povratne, posvojne, neodređene) · n-deklinacija najučestalijih imenica · složene imenice · perfekt pravilnih i nepravilnih glagola · sklonidba pridjeva nakon određenog člana

**SVAKIDAŠNJICA
I SLOBODNO
VRIJEME**

-proširiti vokabular vezan uz različita zanimanja/struke, poslove i sredstva (naprave/alate) za njihovo obavljanje

- proširiti vokabular vezan uz različite interese
- izraziti svidanje/nesvidanje (*Mir gefällt.../Mir gefällt nicht...*)
- izraziti buduću radnju i planove za budućnost
- razgovarati o slobodnom vremenu, zdravom životu, stanovanju, ugroženom prirodnom okolišu, TV programu, odlasku u kino, slušanju glazbe (vrste glazbe), sportovima, umjetnosti, literaturi
- kratko prepričati vlastiti doživljaj (izlet, godišnji odmor, odlazak u kino/kazalište/kafić)
- proširiti vokabular vezan uz trgovinu, kupovanje, bolesti, higijenu tijela
- prepričati radnju/događaj u prošlosti (*preterit i perfekt*)
- uočiti sličnosti i razlike u kulturama i civilizacijama zemalja njemačkoga govornog područja (blagdani, običaji, hrana...)

- futur (tvorba i uporaba)
- modalni glagoli
- posvojni genitiv (ponavljanje)
- jednina i množina imenica (proširivanje znanja)
- određeni i neodređeni član (uz gradivne imenice, osobna imena, zemljopisne pojmove - proširivanje znanja)
- neodređene zamjenice *jemand, niemand*
- prilozi *hin, her*

METODIČKE UPUTE

	Zadaće programa/sadržaja	Metodika
--	---------------------------------	-----------------

OPĆE ODREDNICE KURIKULUMA

- Početni cilj: pobuditi interes za učenje njemačkog jezika; shvatiti važnost učenja njemačkog jezika kao sredstva svakodnevne, poslovne i međunarodne komunikacije.
- Obrazovni cilj: učenje njemačkog jezika pridonosi osobnom obogaćivanju polaznika programa, razvoju njihova znanja, vještina i sposobnosti, društvenoj osviještenosti, boljoj mogućnosti uključivanja u svijet rada i sve dijelove društva, u Hrvatskoj i u Europi.
- Kulturološki cilj: znanje i uporaba njemačkog jezika omogućava razumijevanje i prihvaćanje drugih i drukčijih kultura i civilizacija te drukčijih načina razmišljanja i djelovanja.
- Praktični cilj: vladanje znanjima i vještinama (osposobljavanje za temeljnu jezičnu i komunikacijsku kompetenciju – vladanje četirima glavnim vještinama).

U početnom razdoblju obrazovanja pojačano se primjenjuju strategije motivacije polaznika za učenje njemačkog jezika.

Učitelj se koristi izravnim i aktivnim metodama rada s naglaskom na individualizaciji te potiče usmeno izražavanje.

Uporaba hrvatskog jezika:

- u početnom poučavanju i kad je to potrebno radi jasnoće u komunikaciji u radu se može govoriti materinskim jezikom.

Ispravljanje pogrešaka:

- polaznik se može sam ispraviti, mogu mu pomoći ostali polaznici, pogreške se mogu ispraviti uz pomoć učitelja;
- u pisanom izražavanju učitelj mora objasniti način obilježavanja pogrešaka, načine ispravljanja kao i načine vrednovanja.

Kako bi se izbjegao strah od pogrešaka u usmenom i pisanom izražavanju, potrebno je sustavno pohvalom poticati polaznike.

KOMUNIKACIJA

USMENO IZRAŽAVANJE

Na početku III. obrazovnog razdoblja određenu prednost valja dati razumijevanju, a nakon toga usmenom izražavanju.

Polaznici trebaju postići određenu razinu u slušanju, govorenju, čitanju i pisanju kako bi mogli čitati s razumijevanjem i samostalno govoriti.

Slušanje:

- poticati i navikavati polaznike na slušanje i usvajanje posebnosti njemačkog jezika (glasovi, izgovor, ritam, intonacija)
- poticati razumijevanje bitnih informacija u nekom kraćem tekstu
- poučiti polaznika kako koristiti sposobnost slušanja kako bi bio sposoban odgovoriti na pitanje, sudjelovati u razgovoru, čitati i pisati.

Govorenje:

- poticati želju polaznika za govorenjem i omogućiti zadovoljstvo zbog postignuća
- poučiti kako imitirati i samostalno govoriti te pravilno usvojiti fonetske osobitosti jezika
- prenijeti temeljna lingvistička znanja i sposobnosti te ih sustavno razvijati.

Čitanje:

- poticati želju za čitanjem i potrebu korištenja pisanog teksta
- poticati razumijevanje pisane poruke kako bi se unaprijedilo znanje o posebnostima pisanog jezika.

Osim toga, trebali bi:

- samostalno prepričati neki događaj ili razgovarati na temu, koristeći se, po potrebi, bilješkama
- postići da ih se razumije u razgovoru u svakidašnjim situacijama

Poučavanje se temelji na:

- uvođenju, razvijanju i jačanju četiriju glavnih vještina (slušanje, govorenje, čitanje, pisanje)
- komunikacijskim sredstvima potrebnim za razumijevanje njemačkog jezika u različitim kontekstima i situacijama
- poučavanju o kulturama, civilizacijama i znanjima o suvremenim načinima života u zemljama njemačkoga govornog područja
- primjeni suvremenih tehnika učenja i poučavanja.

Slušanje:

- koristiti (autentične) uzorke za slušanje - rečenice, kratki razgovori, niz smislenih rečenica koje čine kraću cjelinu; (magnetofonske snimke, izvorni govornici...)
- slušanje kraćeg teksta i uporaba vizualnog materijala.

Govorenje:

- izricanje naredbe, upute, molbe, davanje savjeta, pitanje za dopuštenje; izražavanje različitih osjećaja; prepričavanje događaja po slikama; izmišljanje završetka priče
- upotrebljavaju se različita poticajna sredstva (slike, tekstovi, poster, fotografije, TV i video...).

Čitanje:

- čitanje treba uvoditi postupno, na poznatim i već obrađenim sadržajima, u početku čitanje riječi, zatim rečenica
- poučiti da se prepoznaju riječi koje su iste/slične izgovorenima
- poticati čitanje tako da polaznik u rečenici na njemačkom jeziku podvuče ono što razumije

- poticati razumijevanje pisane poruke kako bi se unaprijedilo znanje o posebnostima pisanog jezika
- potaknuti usvajanje i primjenu tehnika čitanja.

Pisanje:

- razvijati želju za pisanim izražavanjem
- poučiti polaznika pisanoj reprodukciji različitih fonema
- poučiti polaznika jezičnim znanjima kako bi se upoznao s normama pisanog izraza
- polaznicima omogućiti usvajanje pravila pisanja izravnom primjenom
- poučiti polaznika kako u pisanom obliku izraziti što misli i osjeća.

- povezivanje izmiješanih rečenica u smislenu cjelinu
- čitanje teksta i davanje kratkih naslova.

Pisanje:

- provoditi vježbe umetanja slova u riječ, riječi u rečenici (izbor iz ponude riječi, križaljke, dopunjalke...)
- poticati pisanje po sjećanju
- uvoditi pisanje naslova nekog teksta
- poučiti pisanju rečenica, kraćeg eseja, sažetka (odgovori na pitanja, vođeni sastav).

Nastavna sredstva i pomagala

- primjerena vizualna sredstva (slikovna) i realia
- magnetofon/ kasetofon, radio, TV i video, grafoskop

Preporuke/savjeti za poučavanje

- potrebno je uskladiti poučavanje svih vještina
- materijali, sredstva i pomagala se koriste sukladno komunikacijskim ciljevima poučavanja

Preporuke za poučavanje: Primijeniti primjerene tehnike kako bi polaznici aktivno sudjelovali u simuliranim komunikacijskim situacijama (prepričavanje događaja, dramatizacija, čitanje po ulogama, gluma...).

U poučavanju se koriste autentični tekstovi (novinski članci, časopisi, oglasi; jelovnici, plan grada...), radio i TV program.

U radu na tekstu polaznik treba:

- koristiti ranije stečena iskustva i znanja
- upotrijebiti strategije za izbjegavanje teškoća u komunikaciji
- samostalno raditi na tekstovima (intenzivno /ekstenzivno/skimming/scanning) tehnike čitanja

- nastavnik unaprijed najavljuje polaznicima: to su vizualna sredstva, materijali za slušanje, materijali za (poticanje) uvođenje, vježbanje i samostalno pisanje, razvijanje svih četiriju jezičnih cjelina, s posebnim naglaskom na usmenom izražavanju
- nastavna sredstva i pomagala se koriste kao pomoć u procesu učenja i poučavanja
- učenje i poučavanje je usmjereno na autentični jezik i autentične situacije
- uporaba nastavnih sredstava i pomagala treba poticati potrebu polaznika programa za komunikacijom na njemačkom jeziku, njegovu maštovitost i kreativnost
- nastavna sredstva i pomagala se koriste kao poticaj i treba ih pažljivo uvoditi i koristiti u procesu poučavanja i učenja
- savjetuje se česta izmjena nastavnih metoda i oblika rada zbog zadržavanje pažnje i poticanja motivacije
- čitanje dužih tekstova se savjetuje samo u slučajevima kad trebaju poslužiti kao temelj dobro definiranog zadatka (opće razumijevanje)
- potrebno je vrlo pažljivo razmišljati o materijalima koji se koriste jer su oni, načelno, samo poticaj za druge aktivnosti. Preporuka je da se odabiru oni koji su polaznicima zanimljivi.

Zadaće programa/sadržaja

Metodika

Neverbalna komunikacija

- poučiti načine neverbalnih elemenata u usmenom izražavanju kako bi se olakšalo razumijevanje.

Izgovor

- poticati na usvajanje pravilnog ritma i slušne percepcije glasova.

Gramatika

- poučiti pravilno usvajanje gramatičkih struktura u komunikacijskim situacijama
- poučiti temeljnu morfologiju i sintaksu s pomoću primjerenih nastavnih sredstava i u kontekstu koji je primjeren.

Neverbalna komunikacija

- u usmenom izražavanju koristiti se gestama i mimikom; izražavanje pantomimom (kao strategijom u usmenom izražavanju).

Izgovor

Aktivnosti:

- provesti razne govorne vježbe kako bi polaznici mogli čuti i izgovoriti određene glasove te usvojiti pravilan izgovor i intonaciju
- vježbama poticati razumijevanje veza između fonema i grafema
- provoditi vježbe izgovora (glasovi, riječi), intonacije i ritma.

Preporuke/savjeti:

- u poučavanju je važno koristiti se materijalom na kojem su snimke govora /razgovora izvornih govornika u autentičnim situacijama.

Gramatika

Preporuke/savjeti za poučavanje:

- gramatiku se mora shvatiti kao sredstvo komunikacije
- gramatiku u početnim razdobljima treba poučavati neizravno, a polaznici će tijekom učenja postati svjesni načina tvorbe i uporabe glagolskih vremena i sintakse

- gramatiku treba poučavati na temelju primjera,

Rječnik

- usvojiti rječnik vezan uz teme u programu.

analogijom, navoditi polaznike na zaključak o pravilu

- gramatički sadržaji se obrađuju sustavno, stupnjevano, ali u česticama – ne savjetuje se cjelostatna obrada gramatičkih sadržaja
- učiteljstvu se savjetuje da u individualnom pristupu polazniku olakša razumijevanje pravila s pomoću vizualnog označavanja
- naglasak u poučavanju gramatike je na tečnoj komunikaciji, manje na točnoj
- učitelj će nastavne sadržaje i zadaće za polaznika prilagoditi realnoj situaciji.

Rječnik

Aktivnosti: vezane uz one namijenjene komunikaciji

Preporuke/savjeti za poučavanje:

- polaznicima se ne preporučuje učenje riječi napamet
- polaznika se potiče na bilježenje najčešćih riječi i skupina riječi (dani u tjednu, mjeseci...)
- riječi se poučavaju u kontekstu, uče s razumijevanjem
- koristiti vizualije, realije

Zadaće programa/sadržaja

Metodika

**SOCIOLOŠKI I
KULTUROLOŠKI ASPEKTI**

Poznavanje drugih kultura i civilizacija

- upoznati polaznika s običajima i tradicijom u zemljama njemačkoga govornog područja
- poučiti kako razumjeti i prihvatiti drukčije kulture i civilizacije
- razviti pozitivno stajalište prema drugom i drukčijem.

**KOGNITIVNI I AFEKTIVNI
ASPEKTI**

- poučiti polaznike kako da samostalno uče (samostalno koristiti sve četiri vještine - razviti tehnike čitanja, pisanja s naglaskom na vještini govorenja).

Poznavanje drugih kultura i civilizacija

- u postupku se koriste razni izvorni materijali (slike, poster, fotografije, realije; snimke govora izvornih govornika, TV program...)
- polaznika se potiče na uporabu Interneta
- polaznika se potiče na uspoređivanje: koje su sličnosti i razlike među kulturama i običajima
- savjetuje se da se nastava izvodi u učionici koja je dobro opremljena vizualijama, nastavnim sredstvima i pomagalicama.
- nastavnik treba polazniku objasniti načine samostalnog učenja i poticati na razvijanje tehnika za samostalno učenje
- savjetuje se individualni pristup svakom polazniku, prema njegovim potrebama, interesima i sposobnostima.

Pisane vježbe i provjere znanja i vještina trebaju biti kratke i ciljane. Polaznika se potiče na samostalan rad. Procjene postignuća trebaju biti motivirajuće za polaznika.

MATEMATIKA

Obrazovno razdoblje	III.	IV.	V.	VI
Broj sati	72	72	72	72

CILJ

Usvojiti temeljna matematička znanja potrebna za primjenu u svakodnevnom životu i osobnom obrazovanju.

ZADACI

- stjecati znanje potrebno za razumijevanje kvantitativnih odnosa i zakonitosti u pojavama u prirodi, društvu i u praktičnom životu
- svladavati osnovne elemente matematičkoga jezika, razvijati sposobnost izražavanja matematičkim jezikom
- razvijati sposobnost za apstraktno mišljenje i logičko rasuđivanje
- razvijati sposobnosti primjene metoda matematičkoga mišljenja, logičkoga zaključivanja i algoritamskog rješavanja problema
- razvijati sposobnost za pravilno rasuđivanje, zaključivanje i stvaralačko mišljenje
- navikavati na točnost, urednost, ustrajnost i sustavnost u rješavanju zadataka
- razviti sposobnost za primjenu matematike u rješavanju raznih problema.

SADRŽAJI I ZADACE ZA POLAZNIKE

III. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Cilj nastavne cjeline i zadaće za polaznike</i>
UVOD Uvodni sat Ponavljjanje gradiva nižih razreda	Upoznati polaznike s nastavnim planom i programom i dati im upute za način usvajanja matematičkoga gradiva. Ponoviti osnovno gradivo nižih razreda. Cilj za nastavnu cjelinu:
1. PRIRODNI BROJEVI Pisanje i čitanje prirodnih brojeva Pisanje brojeva rimskim znakovima Skup prirodnih brojeva Skup N_0 i točke pravca Uspoređivanje prirodnih brojeva Zbrajanje i oduzimanje brojeva u skupu N_0 Veza zbrajanja i oduzimanja Množenje prirodnih brojeva Neke olakšice pri množenju	Upoznati skup N i N_0 . Uvježbati računske operacije s prirodnim brojevima te ih primjenjivati u svakodnevnim situacijama u teorijskim i praktičnim zadacima. Zadaće za polaznike: <ul style="list-style-type: none">- navesti elemente i osnovna svojstva skupa N- razlikovati parne i neparne prirodne brojeve- čitati i pisati prirodne brojeve- zbrajati prirodne brojeve- navesti elemente skupa N_0- upotrebljavati znakove $<$, $>$, $=$ i \neq u skupu N_0- usvojiti osnovna svojstva zbrajanja, komutativnost i asocijativnost te ih

<p>Osnovna svojstva množenja Distributivnost množenja prema zbrajanju i oduzimanju Dijeljenje prirodnih brojeva Veza množenja i dijeljenja Izvođenje više računskih operacija</p>	<p>primijeniti na zadatke u skupu N_0 - oduzimati prirodne brojeve</p> <p>- usvojiti osnovna svojstva množenja: komutativnost i asocijativnost te ih primijeniti na zadatke s brojevima iz skupa N_0</p>
---	---

<i>Sadržaji</i>	<i>Cilj nastavne cjeline i zadaće za polaznike</i>
<p>2. DJELJIVOST PRIRODNIH BROJEVA</p> <p>Djelitelj i višekratnik Svojstva djeljivosti Djeljivost s 10, 5, 2, 3, 9 Prosti i složeni brojevi Rastavljanje broja na proste faktore Zajednički djelitelji. Najveći zajednički djelitelj Zajednički višekratnici. Najmanji zajednički višekratnik</p>	<p>- upoznati svojstvo distributivnosti množenja prema zbrajanju i oduzimanju i primijeniti u raznim zadacima - dijeliti prirodne brojeve - uočiti vezu između množenja i dijeljenja - rješavati jednostavnije izraze s nekoliko računskih operacija istog stupnja i operacija različitog stupnja - primjenjivati računске operacije na geometrijske sadržaje: opseg trokuta i četverokuta, površina pravokutnika i kvadrata u jednostavnijim zadacima.</p> <p>Cilj za nastavnu cjelinu: Usvojiti djeljivost i svojstva djeljivosti primjenjivati u raznim tekstualnim zadacima.</p> <p>Zadaće za polaznike: - naučiti pojam djeljivosti, što je višekratnik, djeljivost s 10, 5, 2, 3 i 9 - primjenjivati kriterije djeljivosti prirodnog broja brojevima 10, 5, 2, 3 i 9</p>

- razlikovati proste i složene brojeve
- rastavljati brojeve na proste faktore
- određivati zajedničke djelitelje
- određivati najveći zajednički djelitelj
- određivati zajedničke višekratnike
- određivati najmanji zajednički višekratnik.

<i>Sadržaji</i>	<i>Cilj nastavne cjeline i zadaće za polaznike</i>
<p>3. SKUPOVI TOČAKA U RAVNINI</p> <p>Pravac, polupravac, dužina Simetrala dužine Kružnica i krug Pravac i kružnica Međusobni položaj dviju kružnica Paralelogram, pravokutnik, kvadrat Trokut Jednakokračni trokut Jednakostranični trokut Pravokutni trokut Raznostranični trokut</p> <p>4. RAZLOMCI</p> <p>Uvođenje razlomaka. Uspoređivanje razlomaka jednakih nazivnika Zbrajanje razlomaka jednakih nazivnika Oduzimanje razlomaka jednakih nazivnika Proširivanje i skraćivanje razlomaka Uspoređivanje razlomaka različitih nazivnika</p>	<p>Cilj za nastavnu cjelinu: Upoznati razne skupove točaka u ravnini, uočiti njihova svojstva, te ih primjenjivati.</p> <p>Zadaće za polaznike:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nacrtati i označiti dužinu, pravac, polupravac i kružnicu - odrediti presjek dvaju pravaca - crtati okomite i usporedne pravce - nacrtati i označiti krug, prugu, paralelogram, pravokutnik, kvadrat, kružni vijenac i kružni isječak - nacrtati i označiti razne vrste trokuta, dijagonale četverokuta, simetralu dužine i polovište dužine. <p>Cilj za nastavnu cjelinu: Formirati pojam razlomka i primjenjivati njihova svojstva u raznim zadacima.</p> <p>Zadaće za polaznike:</p> <ul style="list-style-type: none"> - usvojiti pojam razlomka, zapisivati i čitati razlomke - uspoređivati razlomke jednakih nazivnika - zbrajati razlomke jednakih nazivnika

- proširivati i skraćivati razlomke
- uspoređivati razlomke različitih nazivnika.

<i>Sadržaji</i>	<i>Cilj nastavne cjeline i zadaće za polaznike</i>
<p>5. DECIMALNI BROJEVI</p> <p>Decimalni zapis dekadskih razlomaka Decimalni brojevi Zbrajanje decimalnih brojeva Oduzimanje decimalnih brojeva Množenje decimalnih brojeva prirodnim brojevima Dijeljenje decimalnih brojeva prirodnim brojevima Množenje decimalnih brojeva dekadskim jedinicama Dijeljenje decimalnih brojeva dekadskim jedinicama Množenje decimalnih brojeva decimalnim brojevima Produženo dijeljenje prirodnih brojeva Dijeljenje decimalnog broja decimalnim brojem Pisanje razlomaka u obliku decimalnih brojeva Pisanje decimalnih brojeva s konačnim brojem decimalnih mjesta u obliku razlomaka</p>	<p>Cilj za nastavnu cjelinu: Upoznati decimalne brojeve, uvježbati računske operacije s decimalnim brojevima te ih primjenjivati u praktičnim zadacima.</p> <p>Zadaće za polaznike:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mjeriti dužine i usvojiti pojam dekadskog razlomka - mjeriti veličine i usvojiti decimalne brojeve - čitati i pisati decimalne brojeve - decimalne razlomke zapisivati u decimalnom obliku - decimalne brojeve zapisivati u obliku razlomka - zbrajati i oduzimati decimalne brojeve - zaokruživati brojeve - množiti i dijeliti s dekadskom jedinicom - množiti decimalne brojeve decimalnim brojem - dijeliti decimalni broj prirodnim i decimalnim brojem - rješavati jednostavnije primijenjene zadatke s decimalnim brojevima.

<i>Sadržaji</i>	<i>Cilj nastavne cjeline i zadaće za polaznike</i>
<p>6. KUT</p>	<p>Cilj za nastavnu cjelinu:</p>

Vrste kutova
 Mjerenje kutova
 Sukuti i vršni kutovi
 Kutovi s paralelnim krakovima
 Završno ponavljanje gradiva

Formirati pojam kuta, prepoznavati vrste kutova te primjenjivati njihova svojstva.

Zadaće za polaznike:

- crtati, označavati i mjeriti kutove
- upoznati vrste kutova
- upoznati susjedne kutove ili sukute, vršne kutove i kutove s paralelnim kracima i rješavati jednostavnije zadatke.

IV. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Cilj nastavne cjeline i zadaće za polaznike</i>
<p>I. OPERACIJE S RAZLOMCIMA Mješoviti brojevi Svođenje razlomaka na zajednički nazivnik Uspoređivanje razlomaka Zbrajanje i oduzimanje razlomaka Komutativnost i asocijativnost razlomaka Množenje razlomaka Svojstva množenja razlomaka Dijeljenje razlomaka Dvojni razlomci</p>	<p>Zadaće za polaznike - Usvojiti tehniku zbrajanja i oduzimanja razlomaka jednakih nazivnika. - Primijeniti stečena znanja na praktične zadatke. - Razvijati sposobnost uočavanja i prepoznavanja razne vrste razlomaka.</p> <p>Cilj: Naučiti i uvježbati četiri osnovne operacije s razlomcima, istaknuti njihova svojstva i primjenjivati ih u raznim zadacima iz svakodnevnog života.</p> <p>Zadaće za polaznike - Pretvarati nepravne razlomke u mješovite brojeve i obrnuto. Svoditi razlomke na zajednički nazivnik. Uspoređivati razlomke. - Zbrajati i oduzimati razlomke jednakih i različitih nazivnika. - Primijeniti vezu između zbrajanja i oduzimanja razlomaka. - Primjenjivati svojstva komutativnosti i asocijativnosti</p>

	<p>zbrajanja razlomaka u jednostavnijim zadacima.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Množiti razlomke prirodnim brojevima, jedinicom i nulom. - Množiti i dijeliti razlomke. - Primijeniti svojstvo distributivnosti množenja prema zbrajanju i množenja prema oduzimanju u jednostavnijim zadacima.
--	---

<i>Sadržaji</i>	<i>Cilj nastavne cjeline i zadaće za polaznike</i>
<p>II. TROKUT</p> <p>Vrhovi, stranice i kutovi trokuta Kutovi s usporednim i okomitim kracima Zbroj unutarnjih kutova trokuta Vanjski kutovi trokuta Odnosi stranica i kutova trokuta Vrste trokuta - raznostraničan, jednakokračan, i jednakostraničan Vrste trokuta - pravokutan, šiljastokutan i tupokutan Sukladnost trokuta - osnovni pojmovi, 1. poučak o sukladnosti trokuta Sukladnost trokuta - 2. i 3. poučak sukladnosti trokuta Simetrala dužine Simetrala kuta Konstrukcije nekih kutova Konstruktivni zadaci o trokutu Površina trokuta - površina kvadrata, pravokutnika i pravokutnog trokuta Površina trokuta</p>	<p>Cilj: Usvojiti pojam trokuta, razlikovati vrste trokuta i njihova svojstva, te stečeno znanje primjenjivati u rješavanju teoretskih i praktičnih zadataka.</p> <p>Zadaće za polaznike</p> <ul style="list-style-type: none"> - Crtati trokute i označavati vrhove, stranice i kutove trokuta - Uspoređivati kutove s usporednim kracima, uspoređivati kutove s okomitim kracima - Naučiti zbroj unutarnjih kutova trokuta - Odrediti vanjske kutove trokuta - Usvojiti odnos stranica i kutova u trokutu - Razlikovati vrste trokuta - Usvojiti i primjenjivati poučak o sukladnosti trokuta - Konstruirati simetralu dužine - Konstruirati kutove od 60°, 90°, 30° i 45° - Konstruirati trokute ako su zadane: stranica i 2 kuta na toj stranici, 2 stranice i kut između njih i sve 3 stranice - Izračunavati površinu trokuta - Rješavati jednostavnije zadatke u kojima se primjenjuje znanje o trokutu.

<i>Sadržaji</i>	<i>Cilj nastavne cjeline i zadaće za polaznike</i>
<p>III. CIJELI BROJEVI</p> <p>Pozitivni i negativni cijeli brojevi Prikazivanje cijelih brojeva na pravcu Suprotni brojevi Apsolutna vrijednost cijelog broja Uspoređivanje cijelih brojeva Zbrajanje cijelih brojeva Svojstva zbrajanja cijelih brojeva Oduzimanje cijelih brojeva Rad sa zagradama Množenje cijelih brojeva Svojstva množenja cijelih brojeva Izlučivanje zajedničkog faktora Dijeljenje cijelih brojeva</p>	<p>Cilj: Upoznati cijele brojeve, uvježbati računske operacije i primjenjivati njihova svojstva u teoretskim i praktičnim zadacima.</p> <p>Zadaće za polaznike</p> <ul style="list-style-type: none"> - Razlikovati pozitivne i negativne cijele brojeve - Prikazivati cijele brojeve na pravcu - Razlikovati suprotne brojeve - Odrediti apsolutnu vrijednost cijelog broja u jednostavnim zadacima - Uspoređivati cijele brojeve - Zbrajati cijele brojeve - Primjenjivati svojstva zbrajanja u jednostavnijim zadacima - Oduzimati cijele brojeve - Pojednostavljivati izraze sa zagradama - Množiti cijele brojeve - Primjenjivati svojstva množenja cijelih brojeva u jednostavnijim zadacima - Izlučivati zajednički faktor u jednostavnijim zadacima - Dijeliti cijele brojeve

<i>Sadržaji</i>	<i>Cilj nastavne cjeline i zadaće za polaznike</i>
<p>IV. RACIONALNI BROJEVI</p> <p>Pozitivni i negativni racionalni brojevi Prikazivanje racionalnih brojeva na pravcu Suprotni brojevi i apsolutna vrijednost Uspoređivanje racionalnih brojeva Zbrajanje i oduzimanje racionalnih brojeva Zbrajanje i oduzimanje racionalnih brojeva - zadaci sa zagradama Množenje racionalnih brojeva Dijeljenje racionalnih brojeva</p>	<p>Cilj:</p> <p>Upoznati skup racionalnih brojeva, uvježbati računske operacije s racionalnim brojevima te ih primjenjivati u raznim zadacima.</p> <p>Zadaće za polaznike</p> <ul style="list-style-type: none"> - Odrediti brojeve koji pripadaju skupu \mathbb{Q} - Prikazati racionalne brojeve na pravcu - Razlikovati suprotne racionalne brojeve - Uspoređivati racionalne brojeve - Zbrajati racionalne brojeve - Oduzimati racionalne brojeve - Množiti i dijeliti racionalne brojeve - Rješavati dvojne razlomke - jednostavni zadaci - Primjenjivati svojstva zbrajanja i množenja u skupu \mathbb{Q} u jednostavnijim zadacima - Pravilno rabiti i primjenjivati prethodno stečena znanja

<i>Sadržaji</i>	<i>Cilj nastavne cjeline i zadaće za polaznike</i>
<p>V. LINEARNE JEDNADŽBE S JEDNOM NEPOZNANICOM</p> <p>Rješavanje linearnih jednadžbi s jednom nepoznaticom - jednostavniji primjeri Rješavanje linearnih jednadžbi s jednom nepoznaticom - jednadžbe u kojima se javljaju zagrade Rješavanje linearnih jednadžbi s jednom nepoznaticom - jednadžbe s razlomcima Rješavanje raznih primijenjenih zadataka s pomoću jednadžbi</p>	<p>Cilj:</p> <p>Uvesti i usvojiti linearne jednadžbe s jednom nepoznaticom, uvježbati rješavanje jednadžbi, te ih primjenjivati u praksi.</p> <p>Zadaće za polaznike</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rješavati jednadžbe oblika $ax+b=0$ - Provjeriti rješenje linearne jednadžbe - Svoditi složenije jednadžbe na oblik $ax+b=0$ postupcima za

Linearne nejednadžbe - jednostavni primjeri

rješavanje linearnih jednadžbi

- Primjenjivati jednadžbe u raznim praktičnim zadacima
- Rješavati jednostavnije linearne nejednadžbe
- Zapisivati zadatke zadane riječima i u obliku linearne jednadžbe ili linearne nejednadžbe u jednostavnijim zadacima

<i>Sadržaji</i>	<i>Cilj nastavne cjeline i zadaće za polaznike</i>
<p>VI. ČETVEROKUT</p> <p>Osnovna svojstva četverokuta - definicija i osnovni pojmovi</p> <p>Osnovna svojstva četverokuta - unutarnji i vanjski kutovi četverokuta</p> <p>Paralelogram - definicija i svojstva paralelograma</p> <p>Vrste paralelograma - romb</p> <p>Vrste paralelograma - pravokutnik i kvadrat</p> <p>Trapez - definicija i svojstva</p> <p>Četverokuti s okomitim dijagonalama</p> <p>Opseg i površina pravokutnika i kvadrata</p> <p>Opseg i površina paralelograma</p> <p>Opseg i površina trapeza</p> <p>Opseg i površina četverokuta s okomitim dijagonalama</p> <p>Jednakost površina paralelograma</p>	<p>Cilj:</p> <p>Uvesti i usvojiti pojam četverokuta, naučiti svojstva i vrste četverokuta i primjenjivati stečeno znanje.</p> <p>Zadaće za polaznike</p> <ul style="list-style-type: none">- Crtati i označavati četverokute- Nacrtati paralelogram i navesti njegova svojstva- Primijeniti svojstva paralelograma na jednostavnije zadatke- Konstruirati paralelogram- Nacrtati trapez i koristiti se njegovim svojstvima pri konstrukciji trapeza- Razlikovati vrste četverokuta- Izračunati opsege i površine četverokuta i četverokuta s okomitim dijagonalama- Izračunati površine paralelograma i trapeza- Primijeniti svojstva paralelograma u praktičnim zadacima- Pravilno rabiti i primjenjivati prethodno stečena znanja

V. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Cilj nastavne cjeline i zadaće za polaznike</i>
<p>UVODNO PONAVLJANJE Uvodni sat - upoznavanje s programom i načinom rada Ponavljanje gradiva</p> <p>I. KOORDINATNI SUSTAV Koordinatni sustav na pravcu Pridruživanje točaka pravca zadanim racionalnim brojevima Pravokutni koordinatni sustav u ravnini, uređeni par Pridruživanje točaka koordinatne ravnine uređenim parovima racionalnih brojeva</p> <p>II. PROPORCIONALNOST I OBRNUTA PROPORCIONALNOST Proporcionalne (razmjerne) veličine Izračunavanje proporcionalnih veličina i koeficijenta proporcionalnosti Omjeri i svojstva omjera Razmjeri i svojstva razmjera Primjena proporcionalnosti na rješavanje praktičnih problema Grafički prikaz proporcionalnosti Obrnuto proporcionalne veličine Primjena obrnute proporcionalnosti na rješavanje praktičnih problema Pojam postotka i računanje s postocima Primjena postotaka u praksi Jednostavni kamatni račun i primjena</p>	<p>Cilj: Usvojiti pojam koordinatnog sustava na pravcu i pravokutnog koordinatnog sustava u ravnini.</p> <p>Zadaće za polaznike - upoznati koordinatni sustav na pravcu - pridruživati točke pravca racionalnim brojevima - usvojiti pojam uređenog para - upoznati pravokutni koordinatni sustav u ravnini - pridruživati točke koordinatne ravnine uređenim parovima brojeva - određivati točke koordinatne ravnine kojima su poznate koordinate.</p> <p>Cilj: Usvojiti proporcionalnost, obrnutu proporcionalnost i postotak te njihovu primjenu u praktičnim svakodnevnim problemima.</p> <p>Zadaće za polaznike - uočavati u primjerima proporcionalne veličine - uočavati u primjerima obrnuto proporcionalne veličine - prikazivati grafički proporcionalnost u raznim primjerima - usvojiti postotak i računanje s postocima - izračunati u jednostavnom kamatnom računu: kamate, glavnice, postotak i vrijeme ukamaćivanja.</p>

<i>Sadržaji</i>	<i>Cilj nastavne cjeline i zadaće za polaznike</i>
<p>III. MNOGOKUTI</p>	<p>Cilj: Formirati pojam mnogokuta, upoznati njihova svojstva i primjenjivati</p>

Osnovno o mnogokutu
Dijagonale i kutovi mnogokuta
Zbroj unutarnjih kutova mnogokuta
Vanjski kutovi mnogokuta
Pravilni mnogokuti
Opisana i upisana kružnica pravilnom mnogokutu
Crtanje i konstrukcija pravilnih mnogokuta
Opseg i površina mnogokuta

ih.

Zadaće za polaznike:

- definirati mnogokut
- crtati mnogokute te označavati stranice, vrhove, dijagonale i kutove
- izračunati broj dijagonala iz jednog vrha
- izračunati broj svih dijagonala mnogokuta
- izračunati zbroj svih unutarnjih kutova mnogokuta
- naučiti zbroj svih vanjskih kutova mnogokuta
- definirati pravilni mnogokut
- izračunati unutarnji kut pravilnog mnogokuta
- konstruirati jednakostraničan trokut, kvadrat i pravilan šesterokut
- konstruirati pravilne mnogokute: s 8, 12 i 16 stranica
- usvojiti opseg mnogokuta
- izračunati površinu mnogokuta u jednostavnijim zadacima

Sadržaji

Cilj nastavne cjeline i zadaće za polaznike

IV. SUSTAV DVIJU LINEARNIH JEDNADŽBI S DVIJE NEPOZNANICE

Pojam rješenja sustava
Metoda supstitucije
Metoda suprotnih koeficijenata
Primjene sustava jednadžbi, problemi s brojevima
Primjene sustava jednadžbi, problemi različitog sadržaja

V. LINEARNA FUNKCIJA

Pojam linearne funkcije
Graf linearne funkcije
Tok linearne funkcije
Jednadžba pravca koji prolazi zadanom točkom i ima zadan koeficijent smjera

Cilj:

Upoznati sustav dviju linearnih jednadžbi s dvije nepoznanice, uvježbati rješavanje sustava i primjenjivati ga u rješavanju teoretskih i praktičnih zadataka.

Zadaće za polaznike:

- usvojiti pojam sustava dviju linearnih jednadžbi s dvije nepoznanice
- naučiti što je rješenje sustava
- rješavati sustave metodom supstitucije i metodom suprotnih koeficijenata
- primjenjivati sustave jednadžbi u raznim jednostavnijim zadacima

Cilj:

Usvojiti pojam linearne funkcije i znati je grafički prikazati u koordinatnoj ravnini zbog predočavanja nekih procesa i zakonitosti iz života.

Zadaće za polaznike:

- usvojiti pojam linearne funkcije
- crtati grafove linearnih funkcija, uočiti linearnu funkcijsku ovisnost u problemima iz prakse
- razlikovati rastuću i padajuću linearnu funkciju
- proučavati jednadžbu pravca $y = ax + b$, upoznati jednadžbu pravca zadanom točkom i uz zadani koeficijent smjera

<i>Sadržaji</i>	<i>Cilj nastavne cjeline i zadaće za polaznike</i>
VI. KRUŽNICA I KRUG Osnovno o kružnici i krugu	Cilj: Znati izračunati opseg i površinu kruga i njegovih dijelova i primijeniti to znanje u raznim teoretskim i praktičnim zadacima.

Međusobni položaj dviju kružnica
Odnos središnjeg i obodnog kuta
Talesov teorem
Pravac i kružnica
Opseg kruga
Duljina kružnog luka
Površina kruga
Opseg i površina kružnog isječka

Zadaće za polaznike:

- definirati kružnicu i krug
- uvojiti osnovne pojmove o kružnici i krugu
- predočiti međusobne položaje pravca i kružnice te dviju kružnica u ravnini
- predočiti dijelove kruga - kružni odsječak i kružni isječak
- znati odnos obodnog i središnjeg kuta i Talesov poučak
- izračunati opseg kruga, površinu kruga i duljinu kružnog luka
- promatrati tetive i kružne lukove
- izračunavati opseg i površinu kružnog isječka
- primjenjivati znanje o kružnici i krugu u zadacima iz prakse

VI. obrazovno razdoblje

Sadržaji

Cilj nastavne cjeline i zadaće za polaznike

1. KVADRIRANJE I KORJENOVANJE

Kvadriranje racionalnih brojeva

Tablica kvadrata

Kvadrat umnoška i količnika

Kvadrat zbroja i razlike

Razlika kvadrata

Pojam potencije

Pojam drugog korijena

Upotreba tablica

Zbrajanje i oduzimanje korijena

Korjenovanje umnoška

Korjenovanje količnika

Množenje i dijeljenje korijena

Racionalizacija nazivnika

2. PITAGORIN POUČAK

Geometrijski prikaz Pitagorina poučka

Rješavanje pravokutnog trokuta

Primjena Pitagorina poučka na kvadrat, jednakokračni trokut, jednakostranični trokut i romb.

3. REALNI BROJEVI

Pisanje razlomaka u decimalnom obliku

Iracionalni brojevi i realni brojevi

Koord. sustav na pravcu

Koord. sustav na ravnini

Cilj:

Upoznavanje pojmova i matematičkih izraza o kvadriranju, potenciranju i korjenovanju, steći umijeće korištenja tablica u svrhu pronalaženja kvadrata i korijena brojeva.

Zadace za polaznike:

Naučiti: kvadrirati racionalne brojeve, izračunavati kvadrat količnika i umnoška, kvadrirati zbroj i razliku, rastavljati razliku kvadrata, potencirati racionalne brojeve, računati s potencijama, izračunavati drugi korijen pozitivnog racionalnog broja s pomoću tablice i računala, izračunati umnožak i količnik korijena, odrediti djelomični korijen, racionalizirati nazivnik u jednostavnijim zadacima te rješavati čistu kvadratnu jednadžbu.

Cilj:

Ovladati osnovnim pojmovima o pravokutnom trokutu i svojstvima stranica.

Zadaci:

Prepoznavanje i imenovanje stranica pravokutnog trokuta te izražavanje odnosa među njima s pomoću Pitagorina poučka, primjena poučka na trokute i četverokute.

Cilj:

Stjecanje osnovnih pojmova o skupu realnih brojeva i njihova svojstva.

Zadaci:

Uočiti odnose među skupovima N , Z , Q , razlikovati racionalne i iracionalne brojeve te njihovo prikazivanje u koord. sustavu.

<i>Sadržaji</i>	<i>Cilj nastavne cjeline i zadace za polaznike</i>
4. GEOMETRIJSKA TIJELA	Cilj:

Opseg i površina likova
Pravilna uglata geometrijska tijela
Prizme
Kocka i kvadar
Oplošje i obujam prizmi
Kvadratska prizma
Pravilna trostrana prizma
Oplošje i obujam piramida
Kvadratska piramida
Oplošje i obujam valjka
Oplošje i obujam stošca
Kugla, površina i obujam

Ovladavanje umijećem rješavanja praktičnih zadataka u kojima se pojavljuju izrazi za oplošje i obujam. Razvijanje prostornog zora, crtanja i skiciranja geometrijskih prostornih oblika u ravnini.

Zadaci:

Prepoznavanje prostornih oblika, izražavanje i uočavanje međusobnih odnosa, te količinski izražavati osnovne veličine (oplošje, obujam, dijagonala itd.). Razvijati u učenika naviku stvaranja urednog, jednostavnog i estetski dotjeranog crteža.

METODIČKE UPUTE

U programima su bitni sadržaji raznih matematičkih područja raspoređeni u nastavne cjeline i teme. Pri daljnjoj operativnoj razradi i ostvarivanju programa nastavnici moraju brinuti o predznanju i iskustvu polaznika.

Svaki će nastavnik ovisno o težini i primijenjenosti sadržaja u operativnim programima planirati optimalan broj nastavnih sati po pojedinoj nastavnoj cjelini i temi. Na početku obrazovnog razdoblja polaznici pišu inicijalni pismeni rad. Cilj tog pismenog rada je saznati predznanje polaznika. U radu s polaznicima nastavnici trebaju uvažavati individualne razlike u sposobnostima i predznanjima te ih poučavati diferenciranim oblicima rada da matematičke sadržaje uspješno primjenjuju u praksi.

U svakom obrazovnom razdoblju polaznici trebaju pisati tri pismena ispita znanja. Dva pismena ispita polaznici pišu u tijeku obrade nastavnih sadržaja, tj. za vrijeme trajanja obrazovnog razdoblja, a treći ispit pišu na kraju obrazovnog razdoblja. Treći pismeni ispit treba sadržavati elemente sadržaja cijelog obrazovnog razdoblja.

Osnovna obilježja nastavnog programa

TREĆE OBRAZOVNO RAZDOBLJE

U ovom obrazovnom razdoblju ponavljaju se prirodni brojevi i proučava skup pripodnih brojeva. Ponavljaju se i uvježbavaju računske operacije s prirodnim brojevima, a utvrđuju se i svojstva računskih operacija. Pri vježbanju računskih operacija korisno je rješavati razne zadatke iz prakse.

Uče se pravila za djeljivost s 10, 5, 2, 3 i 9, a nakon toga složeni brojevi rastavljaju se na proste faktore, određuju zajednički višekratnici i djelitelji, a to je priprema za kasnije određivanje zajedničkog nazivnika zadanih razlomaka.

Ponavljaju se, upoznaju i proučavaju geometrijski likovi u ravnini, posebno trokut, kvadrat i pravokutnik, pa se rješavaju i praktični zadaci.

Pri upoznavanju razlomaka polaznike treba upoznati s potrebom uvođenja razlomaka i decimalnih brojeva te uputiti na primjenu tih brojeva u praksi. Polaznici trebaju dobro naučiti računati s decimalnim brojevima, svojstva računskih operacija i rješavati primijenjene zadatke.

U ovom obrazovnom razdoblju polaznici ponavljaju i proširuju znanje o kutovima i to znanje primjenjuju u raznim zadacima.

ČETVRTO OBRAZOVNO RAZDOBLJE

Polaznici trebaju dobro upoznati pozitivne razlomke, svladati računske operacije s njima, te rješavati primijenjene zadatke.

Skup N proširuje se na skup Z . Upoznaju se i vježbaju računske operacije s cijelim brojevima, te proučavaju svojstva računskih operacija. Stečeno znanje treba primijeniti u zadacima iz prakse.

Polaznici detaljnije proučavaju trokute, svojstva i vrste trokuta, sukladnost trokuta, crtanje i konstrukcije raznih trokuta, sukladnost, te stečeno znanje primjenjuju u teorijskim i praktičnim zadacima.

Polaznici su upoznali pozitivne racionalne brojeve, pa sada upoznaju i negativne racionalne brojeve, tj. čitav skup Q . Racionalnim brojevima pridružuju točke pravca, računaju s racionalnim brojevima i rješavaju razne teorijske i praktične zadatke.

Važno je poglavlje linearne jednadžbe s jednom nepoznicom. Treba upoznati jednadžbe, dobro uvježbati kako se rješavaju, a posebno ih primjenjivati u praktičnim zadacima.

Četverokut polaznici detaljnije upoznaju, promatraju razne vrste četverokuta, upoznaju kako se izračunava opseg i površina trokuta i četverokuta i rješavaju praktične zadatke.

PETO OBRAZOVNO RAZDOBLJE

Ponavlja se pridruživanje točaka pravca racionalnim brojevima, upoznaje koordinatni sustav na pravcu, a zatim proučava pravokutni koordinatni sustav u ravnini. Zbog velike primjene u matematici, u drugim znanostima i u praksi, polaznici trebaju dobro naučiti kako se točke ravnine pridružuju uređenim parovima brojeva.

Proporcionalnost i obrnuta proporcionalnost obrađuje se promatranjem primjera iz svakodnevnog života. Posebnu pažnju treba pokloniti postotnom i kamatnom računu i to gradivo dobro uvježbati na raznim zadacima.

Zbog potpunijeg znanja geometrije i veće primijenjenosti na zadatke iz prakse polaznici trebaju usvojiti i proučavati mnogokute, a posebno pravilne mnogokute. Potrebno je izračunavati opseg mnogokuta i površinu pravilnih mnogokuta i to primijeniti na praktične zadatke.

Sustav dviju linearnih jednadžbi s dvije nepoznanice treba rješavati metodom supstitucije i metodom suprotnih koeficijenata. Potrebno je rješavati jednostavnije primijenjene zadatke koji se svode na sustave jednadžbi.

Polaznici upoznaju linearnu funkciju, proučavaju neka njezina svojstva i crtaju graf, pa tako stječu bazu za primjenu znanja u praksi.

Potrebno je ponoviti i dobro usvojiti pojmove i definicije kružnice, kruga i dijelova kruga. Bitno je dobro naučiti izračunavati opseg i površinu kruga i primjenjivati na zadatke iz prakse.

ŠESTO OBRAZOVNO RAZDOBLJE

U ovom obrazovnom razdoblju polaznici kvadriraju racionalne brojeve, uče kvadrat zbroja, kvadrat razlike, te razliku kvadrata. Upoznaju kvadratni korijen i izračunavaju korijen pozitivnih racionalnih brojeva. Upoznaju iracionalne brojeve i skup realnih brojeva R . Bitno je sve ovo obrazlagati na praktičnim primjerima.

Polaznici trebaju dobro naučiti Pitagorin poučak zbog njegove velike primjene i u teorijskim i u praktičnim zadacima. Pitagorin poučak treba primjenjivati ne samo na pravokutnom trokutu, nego i na drugim likovima u čijem se sastavu nađe pravokutan trokut.

Potrebno je da polaznici ponove i dobro usvoje opseg i površinu trokuta, četverokuta i pravilnih mnogokuta, pa da to znanje primjenjuju za izračunavane oplošja i volumena geometrijskih tijela. Osim teorijskih zadataka, treba rješavati dosta zadataka iz prakse.

BIOLOGIJA

Obrazovno razdoblje	V.	VI.
Broj sati	18	18

CILJ

Osposobiti za primjenu općih i najvažnijih spoznaja iz područja bioloških znanosti u svakodnevnom životu.

ZADACI

- usvojiti znanja o izvornoj stvarnosti na temelju promatranja procesa i pojava u prirodi

- usvojiti elementarnu terminologiju iz prirodoslovnog područja
- razvijati sposobnost logičkog zaključivanja i kritičkog mišljenja
- razvijati vještine točnog i preciznoga govornog, pismenog i grafičkog izražavanja
- razvijati pozitivna stajališta - uvjerenja o potrebi osobnog doprinosa zaštiti okoliša
- razvijati odgovornost za vlastito zdravlje i stjecanje pravilnih higijensko-zdravstvenih navika
- razvijati sposobnost za suradničke odnose na humanističkim i demokratskim načelima

SADRŽAJI I ZADAĆE ZA POLAZNIKE

V. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
<p>I. cjelina: Stanična građa organizama</p> <ul style="list-style-type: none"> - zajednička svojstva živih bića - građa i funkcija stanice - dioba stanice – mitoz - jednostanični i višestanični organizmi - virusi i bakterije 	<ul style="list-style-type: none"> - navesti svojstva živih bića i razlikovati ih od svojstava nežive prirode - promatrati mikroskopske preparate biljnih i životinjskih tkiva te zaključiti da su sva živa bića građena od stanica - prepoznati na slikovnom materijalu osnovne stanične strukture (jezgra, citoplazma, membrana), a promatrajući mikroskopske preparate uočiti različite oblike stanica - objasniti mitozu kao proces umnožavanja stanica (rast i obnavljanje organizma) i način prijenosa nasljedne tvari (gena) u nove stanice - razlikovati jednostanične i višestanične organizme te prepoznati neke jednostaničare kao uzročnike bolesti (srdoboljna ameba, plazmodij malarije...) - prepoznati viruse kao infektivne čestice nestanične građe te navesti najpoznatije virusne bolesti - prepoznati bakterije kao jednostavno građene stanice bez jezgre te navesti njihovo značenje za čovjeka i za živi svijet
<p>II. cjelina: Beskralježnjaci</p> <ul style="list-style-type: none"> - žarnjaci - plošnjaci (metilj i trakavica) - oblici (glista i trihina) - kolutićavci (gujavica) - mekušci (školjkaši, puževi, glavonošci) - člankonošci (kukci, paučnjaci i raci) 	<ul style="list-style-type: none"> - prepoznati neke predstavnike žarnjaka i zaključiti o zajedničkim značajkama skupine te o mogućoj važnosti za čovjeka - opisati građu i razvojni ciklus metilja i trakavica te zaključiti o načinima zaraze i mjerama predostrožnosti - opisati građu i razvojni ciklus gliste i trihine te zaključiti o načinima zaraze i mjerama predostrožnosti - opisati građu tijela i način života gujavice te zaključiti o njezinoj ulozi u životnoj zajednici - povezati građu tijela s načinom života pojedinih predstavnika mekušaca te utvrditi zajedničke značajke skupine - usporediti građu tijela žarnjaka, plošnjaka, oblića, mekušaca i kolutićavaca te

	<p>zaključiti o evolucijskom napretku kod svake od skupina</p> <ul style="list-style-type: none"> - razlikovati predstavnike i značajke rakova, paučnjaka i kukaca te zaključiti o zajedničkim značajkama skupine člankonožaca - navesti primjere različitih skupina kukaca, njihove prilagodbe na način života te njihovo značenje za čovjeka
Sadržaji	Zadaci za polaznike
<p>III. cjelina: Kralježnjaci</p> <ul style="list-style-type: none"> - jedinstveni plan građe kralježnjaka - disanje i krvotok u kralježnjaka; stalna i promjenjiva tjelesna temperatura - primanje podražaja iz vanjskog svijeta – osjetila - razmnožavanje kralježnjaka; - naučeno i naslijeđeno ponašanje životinja <p>IV. cjelina: Biljni svijet</p> <ul style="list-style-type: none"> - steljnjake - alge, gljive, lišajevi - stablašice – mahovine, papratnjače i cvjetnjače - značenje cvijeta, sjemenke i ploda za rasprostranjivanje biljaka 	<ul style="list-style-type: none"> - usporediti unutrašnju i vanjsku građu predstavnika pojedinih skupina kralježnjaka te utvrditi zajedničke značajke i specifičnosti svake od skupina - usporediti način disanja i građu dišnih organa te građu srca i krvotok u različitim skupina kralježnjaka - zaključiti o evolucijskom napretku u građi dišnih organa i krvotoka u smislu boljeg iskorištavanja energije i zadržavanja stalne tjelesne temperature - opisati različite vrste osjetila u kralježnjaka i prepoznati ulogu osjetila u primanju informacija iz okoline - prepoznati različite načine razmnožavanja kralježnjaka, uočiti evolucijski napredak i prilagodbe na životne uvjete (unutrašnja i vanjska oplodnja, razmnožavanje jajima i rađanje živih mladunaca) - objasniti ponašanje životinja kao prilagodbu na životne uvjete te navesti primjere naslijeđenog i naučenog ponašanja <ul style="list-style-type: none"> - razlikovati predstavnike algi, gljiva i lišajeva te uočiti razlike skupine steljnjaka prema stablašicama - razlikovati značajke mahovina, papratnjača i cvjetnjača te uočiti usložnjavanje građe u evoluciji biljaka - povezati evolucijsku pojavu cvijeta, sjemenke i ploda kao prilagodbu na promijenjene životne uvjete na Zemlji

VI. obrazovno razdoblje

Sadržaji	Zadaci za polaznike
<p>I. cjelina: Čovjek - prirodno i društveno biće</p> <ul style="list-style-type: none"> - razvoj života na Zemlji - evolucija - razvoj čovjeka – čovjekovi preci - čimbenici razvoja 	<ul style="list-style-type: none"> - objasniti postupnost razvoja života na Zemlji - navesti dokaze evolucije - prepoznati primjere fosilnih nalaza čovjekovih predaka, kao dokaze biološke evolucije čovjeka - razlikovati biološku evoluciju čovjeka (kao biološke vrste) od kulturne evolucije

<p>- današnje čovječanstvo, ljudske rase</p> <p>II. cjelina: Razmnožavanje čovjeka</p> <ul style="list-style-type: none"> - spolna obilježja, spolni organi, spolne žlijezde, spolne stanice - menstrualni ciklus, oplodnja, začeće - embrionalni razvoj, trudnoća i porod; higijena pri trudnoći - planiranje obitelji i kontracepcija - materijalna osnova nasljeđivanja, nasljeđivanje spola - spolne i spolno prenosive bolesti; higijena spolnih organa 	<p>ljudskog društva</p> <ul style="list-style-type: none"> - navesti čimbenike evolucije (promjenjivost – raznolikost, prirodna selekcija, izolacija) - navesti glavne tipove ljudskih rasa i njihovu rasprostranjenost - razvijati stajališta o ravnopravnosti rasa te o biološkoj neutemeljenosti rasne diskriminacije <ul style="list-style-type: none"> - navesti glavna muška i ženska spolna obilježja i povezati pojavu sekundarnih spolnih obilježja s razdobljem puberteta - razlikovati spolne organe (muške i ženske) i navesti njihove funkcije - razlikovati muške i ženske spolne stanice i navesti njihove značajke - objasniti pojavu mjesečnice i povezati njezin izostanak sa začećem ili poremećajem rada spolnih žlijezda - objasniti oplodnju kao stapanje jezgara muške i ženske spolne stanice - opisati početak embrionalnog razvoja i usađivanje zametka u sluznicu maternice - opisati rast zametka te razlikovati ulogu posteljice, pupčane vrpce i plodne vode - objasniti rizične čimbenike za trudnoću i potrebu njihova izbjegavanja - objasniti potrebu planiranja obitelji i odgovornog spolnog ponašanja - raspraviti o zdravstvenim, etičkim i pravnim pitanjima pobačaja te o prihvatljivim i efikasnim metodama kontracepcije - prepoznati genetski materijal jezgre kao materijalnu osnovu nasljeđivanja fizičkih i psihičkih osobina
---	---

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
<p>III. cjelina: Kretanje našeg tijela</p> <ul style="list-style-type: none"> - sustav organa za pokretanje: kosti i mišići - njega, zaštita i najčešće bolesti organa za 	<ul style="list-style-type: none"> - objasniti nasljeđivanje spola u čovjeka - navesti najčešće spolne i najopasnije spolno prenosive bolesti te povezati higijenu spolnih organa i odgovorno spolno ponašanje s njihovim sprječavanjem - navesti glavne značajke koštanog tkiva te razlikovati vrste kostiju - navesti glavne značajke mišićnog tkiva - objasniti ulogu kostiju i mišića u pokretanju tijela - povezati najčešće bolesti i nepravilnosti koštano-mišićnog sustava s nepravilnom

<p>kretanje</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaštita pri radu i prevencija degenerativnih bolesti i promjena - prva pomoć pri ozljedi organa za kretanje <p>IV. cjelina: Upravljanje i regulacija u organizmu</p> <ul style="list-style-type: none"> - žlijezde s unutrašnjim lučenjem – hormonska regulacija - prijenos informacija živčanim sustavom (živčane stanice, živčana vlakna - živci, živčana središta u mozgu i leđnoj moždini; svjesne i nesvjesne reakcije) - živčane i umne bolesti; štetni čimbenici - alkoholizam i narkomanija - sustav osjetila i njegova zaštita (zaštita na radu) 	<p>prehranom, nedostatnom tjelesnom aktivnošću i neprovođenjem mjera zaštite na radu</p> <ul style="list-style-type: none"> - objasniti načela imobilizacije pri prijelomu ili ozljedi zglobova te raspraviti o pravilnom postupanju s ozlijeđenim <ul style="list-style-type: none"> - objasniti ulogu hormona kao kemijskih informacija u upravljanju tijelom - navesti najpoznatije hormone i žlijezde koje ih izlučuju te ih povezati s određenim djelovanjem, odnosno s poremećajima zbog njihova nedostatka (adrenalin, inzulin, spolni hormoni...) - opisati osnovnu građu živčanog sustava i njegovu ulogu u upravljanju tijelom - razlikovati živčane i umne bolesti te navesti štetne čimbenike za zdravlje živčanog sustava - raspraviti štetna djelovanja te potrebu izbjegavanja alkohola, nikotina i droga - razlikovati vrste osjetila - povezati građu oka s njegovim manama i najčešćim bolestima te mjerama zaštite i načinima ispravljanja mana - raspraviti potrebu i načine zaštite osjetila
--	---

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
<p>V. cjelina: Izmjena tvari</p> <ul style="list-style-type: none"> - sustav organa za probavu, disanje, krvotok i izlučivanje - opskrba tijela hranjivim tvarima i energijom te izlučivanje štetnih i otpadnih tvari iz organizma - njega, zaštita i bolesti organa za probavu, disanje, krvotok i izlučivanje 	<ul style="list-style-type: none"> - povezati organe sustava za probavu, disanje, krvotok i izlučivanje s njihovim ulogama u izmjeni tvari u organizmu - navesti najčešće poremećaje i bolesti organa za probavu, disanje, krvotok i izlučivanje te povezati načine njihova sprječavanja s uzrocima nastanka - navesti krvne grupe u ljudi te prepoznati važnost transfuzije i moguće komplikacije zbog nepodudarnosti krvnih grupa - prepoznati najčešće bolesti krvi i krvotvornih organa i povezati ih s rizičnim čimbenicima za zdravlje

- | | |
|---|---|
| <ul style="list-style-type: none"> - transfuzija krvi, krvne grupe; bolesti krvi i krvotvornih organa - prva pomoć pri neprohodnosti organa za disanje, prestanka disanja i krvarenja | <ul style="list-style-type: none"> - objasniti postupak s ozlijeđenim koji otežano diše, guši se ili je prestao disati - opisati razlike između krvarenja iz arterije i iz vene te objasniti načela zaustavljanja krvarenja |
|---|---|

METODIČKE UPUTE

Program biologije u V. i VI. obrazovnom razdoblju sistematično obrađuje sadržaje o živoj prirodi. Svladavajući program V. i VI. obrazovnog razdoblja, polaznici stječu ponajprije životno primjenjiva znanja pa je tome potrebno prilagoditi opseg i metode obrade predviđenih sadržaja. Polazi se od iskustava i predznanja, koja se na temelju programa sistematiziraju te se izvode zaključci u smislu povezivanja sadržaja i generalizacija. Ističe se vrijednost usvajanja sadržaja na izvornoj stvarnosti te primjenom iskustvenog učenja. Za uspješno svladavanje programa biologije, neobično je važna motiviranost polaznika te je primjereno temama koje ih zanimaju dati više prostora pri realizaciji, primjenjujući što je više moguće interaktivno učenje.

V. obrazovno razdoblje počinje cjelinom o staničnoj građi organizama, kao jednom od svojstava žive prirode. Osnovna predodžba, koju polaznici moraju steći, je da su sva bića građena od stanica, da stanice imaju isti osnovni plan građe, ali da mogu oblikom (koji ovisi o funkcijama) biti vrlo različite. Građa o jednostaničnim organizmima te o virusima i bakterijama treba se obraditi sa stajališta neposredne životne primjenjivosti.

Životna primjenjivost, sa zdravstveno-higijenskog, ekološkog i gospodarskog stajališta je temeljni pristup i u obradi cjeline o beskralježnjacima. Sistematiziranjem već poznatih i svladavanjem novih sadržaja o životinjskom i biljnom svijetu, polaznici trebaju steći predodžbu o sve većoj složenosti tjelesne građe i funkcija u naprednijih skupina te zaključiti o postupnom evolucijskom razvoju živog svijeta. Komparativna obrada organskih sustava skupine kralježnjaka omogućit će lakše svladavanje sadržaja biologije čovjeka.

VI. obrazovno razdoblje posvećeno je poglavito sadržajima biologije čovjeka. U prvoj se cjelini osnovne spoznaje o evoluciji čovjeka nastavljaju na temu evolucije životinja i biljaka iz prethodnog razdoblja. Znanja o biološkoj neutemeljenosti rasne diskriminacije potrebno je iskoristiti za izgrađivanje pozitivnih stajališta o ravnopravnosti rasa i naroda te o potrebi preispitivanja raširenih predrasuda i stereotipa.

U cjelinama o organskim sustavima u čovjeka, potrebno je sadržaje realizirati rukovodeći se načelom životne primjenjivosti, posebno u smislu razvijanja odgovornosti za vlastito zdravlje (i zdravlje obitelji). Spoznaje o rizičnim čimbenicima za zdravlje u životnoj i radnoj okolini treba povezati s nastojanjima za unapređivanje kvalitete življenja te sa zaštitom na radu (naglasci ovisno o strukturi polaznika). Elementarni postupci prve pomoći u tom smislu mogu biti vrlo korisni i polaznicima zanimljivi.

KEMIJA

Obrazovno razdoblje	V.	VI.
Broj sati	18	18

CILJ

Usvojiti temeljne spoznaje o kemijskim pojavama i promjenama radi primjene u životu.

ZADAĆE

- usvojiti praktična znanja o osnovnim kemijskim zakonitostima, promjenama i procesima u prirodi i svakodnevnom okruženju
- razvijati sposobnosti praktične primjene stečenih znanja
- razvijati ekološku svijest i odgovornost pojedinca prema prirodi i svojem radnom i životnom okruženju
- spoznati da nekontrolirana uporaba proizvoda kemijske industrije rezultira zagađivanjem čovjekove okoline, hrane, vode i zraka.

SADRŽAJI I ZADAĆE ZA POLAZNIKE

V. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
<i>SVOJSTVA I PROMJENE TVARI</i> Što proučava kemija? Tvar ili supstancija Agregatna stanja tvari Svojstva tvari: fizikalna i kemijska svojstva Promjene tvari: fizikalne i kemijske promjene	- Upoznati sadržaje proučavanja kemije te spoznati da je kemija, uz biologiju i fiziku, prirodna znanost temeljena na eksperimentalnom provjeravanju i izravnom promatranju kemijskih promjena u prirodi ili laboratorijskim uvjetima; - Prepoznati i razumjeti razliku između fizikalnih i kemijskih svojstava, odnosno promjena; - Uočiti da su kemijske promjene praćene promjenom energije;

<p>VRSTE TVARI Čiste tvari i smjese tvari Postupci odvajanja sastojaka iz smjese. Izračunavanje udjela u smjesi. Čiste tvari: jednostavne čiste tvari (kemijski elementi) i složene čiste tvari (kemijski spojevi) Kemijski elementi: metali i nemetali Kemijski spojevi: oksidi, hidroksidi, kiseline i soli ZRAK I GLAVNI SAS TOJCI ZRAKA Zrak – smjesa plinova. Svojstva kisika i dušika. Zagađivanje zraka – uzroci i posljedice VODA I VODIK Kružni tok vode u prirodi. Svojstva vode i vrste voda Svojstva vodika</p> <p>OTOPINE I VRSTA OTOPI NA Otopina je homogena smjesa. Vodene otopine Vrste otopina – nezasićena, zasićena i prezasićena</p> <p>KEMIJSKE PROMJENE Što je kemijska reakcija? Zakon o očuvanju mase</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Spoznati da je rezultat svake kemijske promjene nastajanje nove tvari; - Usvojiti pojam smjese i razlikovati homogenu od heterogene smjese; - Usvojiti pojam čiste tvari i upoznati postupke odjeljivanja čistih tvari iz smjesa tvari; - Izračunati i iskazati sastav smjese udjelima; - Spoznati da se po fizičkim i kemijskim svojstvima nemetali razlikuju od metala; - Usvojiti osnovna svojstva glavnih vrsta anorganskih spojeva: oksida, hidroksida, kiselina i soli; - Upoznati sastav zraka te svojstva i uporabu njegovih sastojaka (dušik, kisik); - Spoznati da su otopine homogene smjese otapala i otopljene tvari; - Objasniti zakon očuvanja mase; - Prikazati kemijsku promjenu opisnom kemijskom jednadžbom.
--	--

VI. obrazovno razdoblje

Sadržaji	Zadaci za polaznike
<p>UGLJIK I JEDNOSTAVNI ORGANSKI SPOJEVI Kruženje ugljika u prirodi. Fotosinteza i stanično disanje. Goriva – čvrsta (ugljeni), tekuća (nafta i derivati nafte) i plinovita (prirodni i sintetski plin). Petrokemija Ugljikovodici – svojstva i uporaba</p> <p>ORGANSKI SPOJEVI S KISIKOM</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Upoznati kruženje ugljika u prirodi; - Shvatiti značenje ugljikovih spojeva kao sastojaka cjelokupnog živog svijeta; - Objasniti proces fotosinteze i staničnog disanja; - Upoznati ugljen, naftu i prirodni plin kao glavne izvore organskih spojeva i njihovu uporabu kao goriva; - Upoznati glavne predstavnike najjednostavnijih organskih spojeva – ugljikovodike; - Znati osnovna svojstva i uporabu najvažnijih alkohola i organskih

Alkoholi – svojstva i uporaba
Organske (karboksilne) kiseline - svojstva i uporaba

SREDSTVA ZA PRANJE

Sapuni i detergenti

BIOLOŠKI VAŽNI SPOJEVI

Šećeri – svojstva

Masti i ulja – svojstva

Bjelančevine – svojstva

Principi zdrave i uravnotežene prehrane

EKOLOŠKI PROBLEMI DANAŠNJICE

Zagađivači zraka, vode i tla

Nekontrolirana industrijska proizvodnja i promet – najveći izvori zagađivanja atmosfere

Uzroci globalnog zagrijavanja Zemljine atmosfere

Gospodarenje otpadom

Zaštita okoliša – prevencija

kiselina;

- Razumjeti mehanizam pranja;

- Upoznati karakteristična svojstva šećera, masti i ulja i bjelančevina i njihovu ulogu u prehrani;

- Razumjeti glavne principe zdrave i uravnotežene prehrane;

- Upoznati najopasnije zagađivače zraka, vode i tla i mjere prevencije;

- Razumjeti uzroke globalnog zagrijavanja Zemljine atmosfere i predvidjeti posljedice;

- Shvatiti važnost gospodarenja otpadom i upoznati mogućnosti njegova recikliranja.

METODIČKE UPUTE

Svladavanje **programa kemije** treba se utemeljiti na neposrednom promatranju i proučavanju svojstava tvari i njihovih promjena, uvažavajući i koristeći pri tom iskustveno praktično znanje koje su polaznici stekli u svakidašnjem životu.

Za ostvarivanje programa kemije, kojemu je temelj kemijski pokus i samostalan rad polaznika, voditelj programa dužan je vrlo precizno razraditi operativni program za svaku obrazovnu skupinu i planirati eksperimentalno provjeravanje osnovnih nastavnih sadržaja, a tijekom konzultativne nastave osposobiti polaznike da mogu kod kuće samostalno izvesti jednostavnije pokuse na temelju kojih će moći izvesti određene zaključke i doći do spoznaja zacrtanih nastavnim programom. Također je vrlo važno uputiti polaznike na samostalno pronalaženje i svrsishodno korištenje različitih izvora informacija (videozapisi, kompjutorski programi, Internet, časopisi, novine, film, enciklopedije...) te kako se služiti udžbenicima kemije koji se koriste u redovnoj osnovnoškolskoj nastavi.

FIZIKA

Obrazovno razdoblje	V.	VI.
Broj sati	18	18

CILJ

Usvojiti temeljne fizikalne spoznaje radi razumijevanja pojava u svakodnevnom životu.

ZADAĆE

- steći navike promatranja fizikalnih pojava
- usvojiti temeljne fizikalne pojmove
- spoznati najvažnije fizikalne pojave i njihove zakonitosti
- razvijati samostalno logično zaključivanje i kritičko mišljenje
- razumjeti cjelovitost svijeta i povezanost prirodnih procesa
- osposobiti za ispravan odnos prema prirodi i okolišu.

SADRŽAJI I ZADAĆE ZA POLAZNIKE

V. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
-----------------	----------------------------

1. TIJELA I TVARI

Obujam tijela.
Masa tijela. Vage.
Pojam gustoće tvari.
Čestični sastav tvari.

- odrediti ploštine različitih pravokutnika i kvadrata te ih prikazati različitim jedinicama za ploštinu
- odrediti obujam kvadra i kocke
- odrediti obujam tekućine i nepravilnog čvrstog tijela s pomoću menzure
- izmjeriti masu tijela vagom na polugu
- odrediti gustoću čvrstog tijela i tekućine
- objasniti jednostavan model strukture tvari

2. MEĐUDJELOVANJE TIJELA, SILA

Gravitacijsko, električno i magnetsko međudjelovanje tijela.
Sila - vektor. Elastična sila.
Dinamometar. Privlačna sila
Zemlje - sila teža. Težina tijela.
Slaganje sila na pravcu.
Ravnoteža na poluzi. Težište tijela.

- navesti i opisati primjere gravitacijskoga, električnoga i magnetskoga međudjelovanja tijela
- objasniti pojam sile na primjeru elastične sile opruge
- izmjeriti silu dinamometrom i prikazati njezin iznos i mjernu jedinicu
- opisati djelovanje sile teže i objasniti težinu tijela
- odrediti rezultantu više sila koje djeluju na pravcu
- utvrditi načelo ravnoteže na poluzi i težišta nekih tijela

Sadržaji

Zadaci za polaznike

ENERGIJA

Različiti primjeri energije.
Rad, pretvorba i prijenos energije. Kinetička i potencijalna energija tijela i čestica.
Snaga.

- objasniti pojam energije na primjerima
- opisati različite pretvorbe energije i značenje rada
- objasniti načine prijenosa energije na primjerima iz svakidašnjice
- opisati primjere potencijalne i kinetičke energije
- navesti različita trošila i objasniti značenje njihove snage

UNUTARNJA ENERGIJA I TOPLINA

Unutarnja energija, toplota i temperatura.
Promjena obujma tijela s temperaturom.
Mjerenje temperature.
Promjena unutarnje energije radom i zagrijavanjem.
Prijelaz topline s tijela na tijelo.

- objasniti pojmove unutarnje energije, topline i temperature tijela
- opisati promjene obujma tijela s temperaturom i na tome zasnovano načelo mjerenja temperature
- objasniti promjenu unutarnje energije tijela radom i zagrijavanjem
- opisati različite načine prijenosa topline

VI. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
-----------------	----------------------------

1. ELEKTRIČNA STRUJA

Strujni krug i njegovi elementi.

Električna struja i njezini učinci (svjetlosni, toplinski, kemijski i magnetski).

Nositelji električne struje (elektroni i ioni). Pozitivan i negativan električni naboj.

Jakost električne struje, električni napon i otpor. Mjerenje jakosti struje, napona i električnog otpora.

Ohmov zakon.

Opasnost i zaštita od električnog udara.

2. GIBANJE

Gibanje. Put, pomak i vrijeme.

Srednja brzina.

Nejednoliko i jednoliko pravocrtno gibanje.

-
sastaviti i nacrtati jednostavan strujni krug te objasniti značenje svakog elementa

-
navesti i opisati uređaje u kojima se koriste različiti učinci električne struje

- opisati pretvorbe energije u strujnom krugu

- objasniti pojam električne struje

- utvrditi pojam pozitivnog i negativnog električnog naboja i njihove nositelje

- objasniti pojam jakosti električne struje i napona

- opisati značenje električnog otpora i njegovu ovisnost o karakteristikama vodiča

- utvrditi, opisati i primijeniti Ohmov zakon za dio strujnog kruga

- objasniti opasnost i zaštitu od električnog udara

- objasniti pojam gibanja u fizikalnom smislu

- opisati temeljne kinematičke pojmove: put, pomak, vrijeme i brzinu

- utvrditi pojam srednje brzine

- opisati nejednoliko i jednoliko pravocrtno gibanje

- nacrtati v,t i s,t – graf jednolikog pravocrtnog gibanja iz zadanih podataka

Sadržaji

Zadaci za polaznike

3. VALOVI

Nastajanje vala. Prijenos energije valom.
Transverzalni i longitudinalni val.
Nastajanje i rasprostiranje zvuka.

- objasniti nastajanje vala i rasprostiranje vala na vodi ili užetu
- opisati val veličinama za opis valova: valna fronta, valna duljina i frekvencija vala
- objasniti na primjerima prijenos energije valom
- razlikovati transverzalni i longitudinalni mehanički val
- objasniti nastajanje i rasprostiranje zvuka kao longitudinalnog vala

4. SVJETLOST

Rasprostiranje svjetlosti. Sjena i polusjena. Snop i zraka svjetlosti.
Zakoni geometrijske optike.
Odbijanje svjetlosti. Ravno zrcalo.
Lom svjetlosti. Povećalo. Jakost leće.
Brzina svjetlosti.
Disperzija svjetlosti. Duga.
Laserska svjetlost.

- opisati rasprostiranje svjetlosti te sjenu i polusjenu
- objasniti zakone geometrijske optike
- opisati odbijanje svjetlosti na ravnom zrcalu i lom svjetlosti kroz povećalo
- utvrditi jakost leće na primjeru povećala
- opisati brzinu svjetlosti kao najveću u prirodi i objasniti značenje svjetlosne godine
- opisati svjetlost valnom duljinom i frekvencijom
- objasniti disperziju svjetlosti na primjeru duge
- opisati lasersku svjetlost

METODIČKE UPUTE

U ostvarivanju programa nužno je da se nastavnik koristi predznanjem polaznika. Nastavne sadržaje treba povezati sa životnim i radnim iskustvom polaznika kao osloncem u spoznajnom procesu. Važna je zadaća nastavnika motiviranje polaznika. Polaznici trebaju razumjeti sadržaje tijekom izravne obrade u bilo kojem obliku nastave (redovita, seminarska ili konzultativna) i istodobno o učenjem ostvarivati zadatke, a manji dio ostvarivati doma.

Pristup obradi sadržaja u prvom je redu pojavni, pri čemu demonstracijski pokus ima veliku poticajnu i spoznajnu važnost. Nastavnik ostvaruje egzemplarni izbor pojava i pokusa, a problemsko oblikovanje sadržaja omogućava polaznicima da samouvjerenjem dođu do spoznaja. Djelatan način učenja štiti polaznika od preranoga i brzoga apstrahiranja.

Praćenje i provjeravanje polaznika treba biti kontinuirano, a nakon većih tema i cjelina provodi se pismeno provjeravanje postignuća polaznika.

Broj sati nameće potrebu da se nastavnik planski i sustavno pridržava opsega programa. Svaki će nastavnik sam procijeniti koliko je potrebno intenzivno i ekstenzivno ostvariti sadržaje programa ovisno o spremnosti polaznika i ostalim odrednicama u sklopu zadanoga programa.

Izabrani su samo temeljni i egzemplarni sadržaji koji tumače fiziku kao znanost i pogled na svijet te oni koji primjenom pokazuju važnost fizike za suvremenu tehnologiju i gospodarstvo. U obradi pojmova mase i gustoće treba raspraviti raspon masa i gustoća u prirodi. Čestični sastav tvari obrađuje se fenomenološki stvaranjem predodžbe i modela o čestičnosti na logici usitnjavanja tvari. Pojmove molekule i atoma polaznici će usvojiti u kemiji.

Na temelju primjera različitih međudjelovanja tijela u okolini polaznici usvajaju osnovni koncept sile (međudjelovanja: Zemlje i tijela, dvaju magneta, trenje). Pojam sile utvrđuju istezanjem opruge (dinamometra) uočavajući razmjernost sile i produljenja opruge.

Spoznaju pojmova energije, rada i snage polaznici zasnivaju na iskustvu iz svakodnevnog života o prijenosu i pretvorbi energije. Pojam energije određuju kao stanje u kojem se nalazi neko tijelo ili sustav čestica. Nakon usvajanja pojmova unutrašnje energije, topline i temperature polaznici utvrđuju da se energija sustava može promijeniti radom ili zagrijavanjem.

Obrada osnovnih pojmova iz elektriciteta zasniva se na poimanju električne struje kao gibanja električni nabijenih čestica, čime se dalje razrađuje ideja o čestičnosti tvari. Glavna je zadaća razumijevanje ovisnosti električnog otpora o karakteristikama vodiča i primjena Ohmova zakona.

U cjelini Gibanje polaznici trebaju usvojiti osnovne kinematičke veličine za opis gibanja. Odrediti srednju brzinu, a zatim na primjeru jednolikoga pravocrtnog gibanja grafički prikazati ovisnost brzine i prijeđenog puta o vremenu.

Cjeline Valovi i Svjetlost obrađuju se uglavnom kvalitativno pri čemu treba naglasiti valnu fenomenologiju svjetlosti, ali i različitost u odnosu na mehaničke valove. Zakone geometrijske optike prikazujemo u primjerima njihove primjene na ravnom zrcalu i povećalu. Polaznici trebaju usvojiti pojam jakosti leće i primijeniti ga na povećalu te naočalama. Boju svjetlosti trebaju povezati s frekvencijom odnosno valnom duljinom.

Za sva obrazovna razdoblja preporučuje se korištenje odobrenih udžbenika za redovitu osnovnu školu.

POVIJEST

Obrazovno razdoblje	III.	IV.	V.	VI.
Broj sati	18	18	18	18

CILJ

Usvojiti temeljne pojmove iz povijesti i razumjeti strukturu života u prošlosti.

ZADACI

- usvojiti temeljne pojmove kulturne, društvene, ekonomske i političke povijesti
- objasniti uzročno-posljedične odnose povijesnih događaja i snalaženje u prostoru i vremenu
- upoznati druge kulture i civilizacije
- razvijati poštovanje i toleranciju prema drukčijim kulturama, vjerama i društvima
- upoznati povijesne vrijednosti stvorene na prostoru na kojem su Hrvati obitali
- upoznati gospodarska, kulturna, društvena i politička dostignuća Hrvata koja određuju identitet hrvatskog naroda
- uklopiti hrvatsku povijest u širi povijesni kontekst u kome se razvijala
- uočiti u svjetskoj povijesti kontekst nacionalne povijesti, a u nacionalnoj povijesti kontekst zavičajne (lokalne) povijesti.

SADRŽAJI I ZADAĆE ZA POLAZNIKE

III. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
<p>UVOD U UČENJE POVIJESTI Definicija povijesti. Povijesni izvori. Računanje vremena.</p> <p>PRAPOVIJESNO DOBA</p> <p>Starije kameno doba. Način života ljudi. Kulturni napredak. Pojava umjetnosti. Starije kameno doba na tlu Hrvatske. Mlađe kameno doba. Promjene u načinu života ljudi. Značaj stočarstva i zemljoradnje. Kulturni napredak. Mlađe kameno doba na tlu Hrvatske. Pojava metala. Kulturni napredak. Hrvatski prostor u metalno doba.</p> <p>CIVILIZACIJE STAROG ISTOKA</p> <p>Pojava prvih civilizacija (Egipat, Mezopotamija, Indija, Kina). Značaj zemljoradnje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - objasniti što je povijest - objasniti zašto se povijest uči - objasniti što su povijesni izvori i kako se dijele - utvrditi načine računanja vremena - upoznati velika povijesna razdoblja <ul style="list-style-type: none"> - odrediti razdoblje starijeg i mlađeg kamenog doba - opisati oruđe i oružje starijeg i mlađeg kamenog doba - opisati način života u starijem i mlađem kamenom dobu - objasniti znanje otkrića vatre - opisati početke kulture i umjetnosti - opisati život i vrijeme Krapinskog pračovjeka - opisati Vučedolsku kulturu - odrediti razdoblje i podjelu metalnog doba - opisati gospodarstvo i kulturu metalnog doba <ul style="list-style-type: none"> - objasniti gdje i zašto nastaju prve države - odrediti vrijeme u kome nastaju

Društvena struktura. Nagli kulturni napredak. Gradska kultura. Organizirani kult. Razvitak pismenosti i znanosti. Umjetnost.

- opisati strukturu društva starog istoka
- izvesti zaključke o životu naroda Starog istoka
- nabrojiti i objasniti kulturna dostignuća
- nabrojiti i objasniti pisma Starog istoka
- ocijeniti značenje kulturnog naslijeđa Starog istoka za čovječanstvo
- nabrojiti i objasniti religije Starog istoka

STARA GRČKA I HELENISTIČKO DOBA

Kretska kultura – spona Istoka i Zapada. Mikenska kultura, prva grčka kultura. Nastanak polisa. Različita društvena uređenja – monarhija, tiranija, oligarhija, demokracija. Ropstvo. Grčki način života. Mitologija. Klasično doba grčke civilizacije. Kultura i umjetnost. Aleksandar Veliki i njegova osvajanja. Širenje grčke kulture. Helenističko doba. Znanost. Kultura. Umjetnost.

- objasniti karakteristike i središta Egejske kulture
- pokazati i objasniti seobu i kolonizaciju Grka
- objasniti pojam polisa
- na primjerima polisa objasniti monarhiju, tiraniju, oligarhiju i demokraciju
- opisati grčki način života
- objasniti grčku kulturu i umjetnost
- ocijeniti značenje grčke kulture za kulturu čovječanstva
- opisati grčke ratove i slabljenje Grčke
- opisati Aleksandra Velikog, njegova ratovanja i širenje države
- objasniti helenističko doba kroz znanost, kulturu i umjetnost
- objasniti zašto je Aleksandar dobio epitet Veliki

STARI RIM

Nastanak Rima. Institucije rimske države. Širenje Rima u vrijeme rane Republike. Rim postaje svjetska sila. Građanski ratovi. Uspostava Carstva. Rimski mir. Principat i dominat. Svakodnevni život Rimljana i promjene u običajima. Kulturna dostignuća. Znanost. Umjetnost. Hrvatski prostor prije rimskih osvajanja. Rimske provincije na hrvatskom tlu. Romanizacija.

- ispričati legendu o postanku Rima
- objasniti institucije rimske države
- objasniti osnovne karakteristike Republike
- pokazati i opisati širenje Rima – Rim gospodar svijeta
- objasniti trimvirate i građanske ratove
- objasniti principat
- objasniti dominat
- objasniti Rimski mir
- opisati kulturna dostignuća u znanosti i umjetnosti
- ocijeniti značenje rimske kulture za kulturu čovječanstva
- navesti provincije i odrediti njihovo prostiranje na hrvatskom tlu
- objasniti romanizaciju

IV. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
<p>SVIJET I EUROPA U SREDNJEM VIJEKU</p> <p>Velika seoba naroda. Pad Zapadnog Rimskog Carstva. Doseljenje Slavena. Europa nakon seobe naroda. Razvoj feudalnog društva. Temeljni pojmovi: seniori, vazali, feudalni posjednici, kmetovi. Kultura i umjetnost feudalne Europe. Život u srednjem vijeku. Kršćanstvo i civilizacija srednjovjekovne Europe. Istočno Rimsko Carstvo i Bizant. Bizantska kultura. Život u Bizantu. Arapi u doba Muhameda. Osnutak islama. Arapska osvajanja. Arapska kultura. Križarski ratovi – susret kršćanstva i islama.</p> <p>HRVATSKA U SREDNJEM VIJEKU</p> <p>Doseljenje Hrvata. Prva stoljeća u novoj postojbini. Hrvatske kneževine. Pokršćavanje Hrvata. Postanak hrvatske kraljevine. Tomislav, Petar Krešimir IV., Dmitar Zvonimir. Kraj doba narodnih vladara. Kultura i umjetnost u doba narodnih vladara. Hrvatska u zajednici s Mađarskom. Uspon dinastičkih obitelji. Ujedinjenje hrvatskih obitelji u vrijeme Ludovika I. Zadarski mir. Dubrovačka Republika. Istra. Bosna.</p>	<ul style="list-style-type: none">- nabrojiti barbarske narode- objasniti uzroke i posljedice velike seobe naroda- opisati pad Zapadnog Rimskog Carstva- opisati seobu Slavena- navesti i na zemljovidu pokazati prve barbarske države- objasniti pojam feudalizma i njegovu strukturu- objasniti ulogu kršćanstva u srednjovjekovnoj kulturi- objasniti život u Bizantu za cara Justinijana- objasniti pojam Islama i širenje Arapa- opisati posredničku ulogu Arapa u kulturi- usvojiti osnovne uzroke, vrijeme trajanja i temeljno značenje križarskih ratova <ul style="list-style-type: none">- navesti vrijeme doseljavanja Hrvata- nasloviti prve hrvatske vladare- imenovati i locirati prve hrvatske kneževine- objasniti pokršćavanje i njegovu ulogu da Hrvati postanu dio Europe- objasniti osamostaljenje Hrvatske u vrijeme kneza Branimira- znati vrijeme i značajke Tomislavove vladavine- imenovati najvažnije hrvatske vladare u XI. stoljeću- objasniti ulazak Hrvatske u državnu zajednicu s Ugarskom- objasniti pisma u Hrvatskoj u sred. vijeku- nabrojiti najvažnije spomenike hrvatske kulture toga doba- odrediti vrijeme trajanja vladavine Arpadovića u Hrvatskoj- imenovati kraljeve Karla I. i Ludovika I. Anžuvina- objasniti uspon i pad Šubića, te dobivanje naziva Zrinski- znati vrijeme potpisivanja i zaključke mira u Zadru- odrediti vrijeme samostalnosti Dubrovačke Republike

SVIJET I EUROPA U NOVOM VIJEKU – do sredine 18. st.

Kraj srednjeg vijeka. Obnova gradova i gradske kulture.

Humanizam i renesansa.

Život seljaka, građanina i plemića. Razvoj znanosti.

Velika zemljopisna otkrića i njihove posljedice.

Promjene u načinu proizvodnje i njihov utjecaj na društvo.

Reformacija i katolička obnova. Apsolutne monarhije.

Parlamentarne monarhije.

- objasniti važnost trgovine i strukturu društva u Dubrovniku
- znati političku podjelu Istre tog doba
- imenovati najpoznatije bosanske vladare
- navesti vrijeme pojave i obilježja Crkve bosanske

- objasniti uzroke propadanja feudalizma
- objasniti pojavu obrta i trgovine
- prepoznati uzroke propadanja sitnog plemstva
- analizirati sliku srednjovjekovnoga grada
- dati tumačenje pojmova humanizam i renesansa
- imenovati najvažnije znanstvenike kasnog feudalizma
- objasniti uzroke zemljopisnih otkrića
- pokazati na zemljovidu putove poznatih moreplovaca
- nabrojiti najvažnije posljedice otkrića – kolonizacija
- protumačiti razloge zbog kojih se otvaraju manufakture
- opisati rad u manufakturi
- objasniti pojmove: manufaktura, apsolutizam, apsolutna monarhija, građanska revolucija i parlamentarna monarhija
- imenovati poznate apsolutne monarhije u Europi
- navesti uzroke reformacije
- imenovati glavne reformatore u Europi
- objasniti tko pokreće katoličku obnovu i što je katolička obnova (njezin cilj)

HRVATSKA U NOVOM VIJEKU – do sredine 18. st.

- protumačiti kako i zašto je Hrvatska ušla u sastav Habsburške

<p>Sabor u Cetingradu. Uvjeti izbora Ferdinanda I. Habsburškog. Posljedice izbora.</p> <p>Turska opasnost. Ustanak i ustroj vojne granice. Bune pučana i seljaka.</p> <p>Otpor Zrinskih i Frankopana bečkom centralizmu.</p> <p>Oslobađanje hrvatskih zemalja od turske vlasti.</p> <p>Dalmacija i Istra pod vlašću Venecije. Dubrovačka Republika.</p> <p>Bosna pod turskom vlašću.</p>	<p>monarhije</p> <ul style="list-style-type: none"> - nabrojiti uvjete Hrvatskog sabora iz 1527. g. koje je prihvatio Ferdinand I. Habsburškog - nabrojiti i pokazati na zemljovidu glavne bojišnice u Hrvatskoj protiv Turaka - objasniti nastanak i ustroj vojne granice - pokazati na zemljovidu područje vojne granice u 16. st. - objasniti glavne uzroke bune pučana i seljaka i njezin cilj - navesti uzroke nezadovoljstva hrvatskog plemstva bečkim centralizmom - opisati organizaciju otpora Zrinskih i Frankopana - opisati slom otpora i sudbinu vođa - objasniti uzroke slabljenje Osmanskog carstva - nabrojiti zaključke mira u Srijemskim Karlovcima i Požarevcu - opisati kako se šire mletački posjedi u Hrvatskoj - ocijeniti politiku mletačke vlasti u Dalmaciji - protumačiti mletačku politiku u Istri - opisati gospodarsku djelatnost Dubrovnika u to doba - opisati i objasniti pad Bosne - objasniti položaj i strukturu stanovništva u Bosni pod turskom vlašću – franjevci
--	--

V. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
<p>SVIJET OD SREDINE 18. DO SREDINE 19. STOLJEĆA</p> <p>Prva industrijska revolucija i utjecaj na društvo. Rast gradova. Život kapitalista (poduzetnika). Život četvrtog staleža.</p> <p>Američki rat za nezavisnost. Francuska revolucija.</p> <p>Napoleonov dolazak na vlast.</p> <p>Napoleonovi ratovi i slom Napoleonove vlasti.</p> <p>Europa nakon Napoleona. Revolucionarni događaji 1848.</p> <p>Njemačka, Italija, Habsburška Monarhija.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - usvojiti znanja o Europi i kolonijama sredinom 18. st. - opisati tehnička i tehnološka dostignuća u doba industrijske revolucije - ocijeniti posljedice industrijske revolucije – ekologija - usvojiti pojam prosvjetiteljstvo i prosvijećeni apsolutizam - objasniti nastanak građanske kulture, razvoj društva te nastanak novih društvenih slojeva

HRVATSKA OD SREDINE 18. DO SREDINE 19. STOLJEĆA (3 sata)

Prosvijećeni apsolutizam i njegov utjecaj na Hrvatsku. Napoleonova vlast u Dalmaciji i Istri. Pad Dubrovačke Republike. Preporodno doba. Političke prilike u Hrvatskoj. Kulturna djelatnost preporoditelja. Stanje u Hrvatskoj uoči 1848. Imenovanje Josipa Jelačića za bana. Djelatnost bana Jelačića i Hrvatskog sabora 1848. Rat s Mađarima. Slom mađarske revolucije.

SVIJET RAZVIJENOG KAPITALIZMA

Kapitalizam. Imperijalizam. Kolonijalizam. Europske kolonijalne sile. SAD. Oružani sukobi – predigra svjetskom ratu. Druga industrijska revolucija. Tehnička dostignuća. Razvoj znanosti. Promjene u načinu života.

HRVATSKA U VRIJEME RAZVIJENOG KAPITALIZMA

Hrvatska u vrijeme novog apsolutizma. Slom apsolutizma. Početak stranačkog života. Hrvatsko-ugarska nagodba i njezine posljedice.

- opisati rat za nezavisnost SAD-a
- opisati građansku revoluciju u Francuskoj
- upoznati i ocijeniti ulogu i značaj Napoleona Bonaparte u povijesti Europe
- ocijeniti značaj Deklaracije o nezavisnosti i Deklaracije o pravima čovjeka i građanina
- usvojiti osnovna znanja o promjenama u Europi od 1815. do 1849.

- opisati hrvatske zemlje u vrijeme francuske vlasti
- objasniti pojam odnarođivanja – mađarizacija, germanizacija, islamizacija
- ocijeniti posljedice rascjepkanosti hrvatskih zemalja
- opisati ciljeve, vrijeme i rezultate hrvatskog narodnog preporoda
- ocijeniti značaj preporoditelja na razvoj kulture i političke djelatnosti
- usvojiti znanje o događajima u Hrvatskoj 1848. g.
- upoznati djelovanje i značaj bana Josipa Jelačića
- opisati uzroke, tijek i posljedice rata s Mađarima

- usvojiti pojmove kapitalizam, imperijalizam, kolonijalizam
- opisati odnose među kolonijalnim silama
- opisati događaje u SAD-u
- opisati pojavu novih izvora energije
- objasniti posljedice II. industrijske revolucije na gospodarstvo, znanost, tehniku
- uočiti kako razvoj znanosti utječe na promjene u načinu života

- opisati posljedice II. industrijske revolucije u hrvatskim zemljama
- usvojiti osnovna znanja o nastanku i sadržaju Austro-ugarske i Hrvatsko-ugarske nagodbe

Građanske reforme bana Ivana Mažuranića. Gospodarski napredak. Ukidanje vojne granice.
Hrvatska u vrijeme bana Khuena Hedervaryja. Otpor mađarizaciji 1903. Djelovanje braće Radić.
«Novi kurs», Riječka i Zadarska rezolucija.

- ocijeniti značaj nastanka političkih stranaka
- objasniti modernizaciju Hrvatske i reforme bana Ivana Mažuranića
- usvojiti opća znanja o prilikama u hrvatskim zemljama na prijelazu st.
- opisati prilike u Hrvatskoj za vrijeme bana Khuena Hedervaryja
- opisati djelovanje braće Radić početkom 20. st.
- ocijeniti značaj Riječke i Zadrske rezolucije u politici "Novog kursa"

PRVI SVJETSKI RAT

Prvi svjetski rat – uzroci i povod. Savezi i sile koje ih čine. Tijek rata do početka 1917.
Ulazak SAD-a u rat. Revolucionarni događaji u Rusiji. Odlučujuće bitke i slom Središnjih sila.
Hrvatska u ratu. Hrvatski odbor i Jugoslavenski odbor. Krfska deklaracija.

- objasniti zašto nastaju vojno-politički savezi i tko ih čini
- objasniti uzroke i povod I. svjetskog rata
- naznačiti bojišta i najznačajnije bitke tijekom rata
- izgraditi stajalište o ratu kao neprihvatljivom ponašanju
- opisati revolucionarne promjene u Rusiji
- opisati prilike u Hrvatskoj tijekom rata
- upoznati političke inicijative i rezultate rada Hrvatskog i Jugoslavenskog odbora
- naglasiti posljedice rata kao poraza čovječanstva

VI. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
<p>SVIJET IZMEĐU DVA SVJETSKA RATA</p> <p>Mirovni pregovori nakon Prvog svjetskog rata. Versailleski mirovni ugovori. Liga naroda. Pobjeda fašizma u Italiji. Velika gospodarska kriza 1929.-1933. – uzroci i posljedice. Razvoj i pobjeda nacizma u Njemačkoj.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opisati Versaillesku mirovnu konferenciju i potpisane ugovore - objasniti ulogu i pogreške Lige naroda - objasniti uzroke nastanka i pobjede fašističke diktature u Italiji - objasniti uzroke i posljedice velike gospodarske krize - opisati uzroke nastanka i pobjede nacizma u Njemačkoj - iznositi vlastito mišljenje o fašističkim i nacističkim nasiljima – rasizam, genocid
<p>HRVATSKA IZMEĐU DVA SVJETSKA RATA</p> <p>Hrvatska u Državi Slovenaca, Hrvata i Srba. Hrvatska ulazi u Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - objasniti nastanak Države SHS - opisati nastanak Kraljevine SHS

Djelovanje Stjepana Radića. Atentat na hrvatske zastupnike u Narodnoj skupštini u Beogradu.

Uvođenje šestosiječanjske diktature. Položaj Hrvatske u doba diktature. Hrvatsko pitanje.

Stvaranje Banovine Hrvatske.

- opisati prilike u Hrvatskoj nakon nastanka Kraljevine SHS
- objasniti djelovanje Stjepana Radića nakon ujedinjenja
- opisati atentat u Skupštini u Beogradu kao događaj bez presedana
- navesti obilježja šestosiječanjske diktature i prikazati posljedice
- analizirati položaj Hrvata u Kraljevini Jugoslaviji
- obrazložiti bit hrvatskog pitanja
- opisati nastanak Banovine Hrvatske kao pokušaj rješavanja hrvatskog pitanja

SVIJET U VRIJEME DRUGOG SVJETSKOG RATA

Osvajanja fašističkih država do napada na Poljsku. Početak Drugog svjetskog rata. Napad na SSSR.

SAD ulaze u rat. Stvaranje antifašističke koalicije.

Nacistički zločini. Holokaust. Zapadno ratište. Slom Njemačke. Slom Japana.

- opisati agresije fašističkih zemalja
- opisati napad na Poljsku kao početak II. svjetskog rata
- objasniti nastanak vojnog pakta i Antifašističke koalicije
- obrazložiti značenje napada na SSSR i ulaska SAD-a u rat
- opisati okupatorske zločine: genocid, ratni zločin, koncentracijske logore
- objasniti slom Njemačke i Japana
- zauzeti pravilno stajalište prema antifašizmu
- zauzeti pravilno stajalište prema genocidu i ratnom zločinu
- obrazložiti posljedice II. svjetskog rata

HRVATSKA U VRIJEME DRUGOG SVJETSKOG RATA

Nastanak Nezavisne Države Hrvatske. Organizacija vlasti. Ustaše i hrvatski narod. Ustaški zločini.

Antifašistička borba i organizacija partizanske vlasti.

Komunisti i hrvatski narod.

Nastanak druge, avnojske Jugoslavije. Stvaranje zajedničke Jugoslavenske vlade.

Zločini partizana protiv hrvatskog naroda.

- opisati slom i podjelu Kraljevine Jugoslavije
- opisati nastanak i organizaciju NDH i njezin položaj prema Njemačkoj i Italiji
- opisati zločine koje je počinio ustaški režim
- opisati nastanak i značenje antifašističke borbe u Hrvatskoj – prvi partizanski odred
- objasniti stvaranje hrvatske države u sklopu jugoslavenske federacije
- objasniti pojmove AVNOJ i ZAVNOH
- objasniti nastanak vlade DFJ i FDH
- opisati zločine partizana protiv hrvatskog naroda
- usporediti sve zločine u Hrvatskoj i zauzeti negativno stajalište prema njima

SVIJET NAKON DRUGOG SVJETSKOG RATA

Kažnjavanje ratnih zločinaca. Počeci blokofske politike.
Nastanak Ujedinjenih naroda.
Dekolonizacija. Svijet nakon pada Berlinskog zida.

- navesti posljedice II. svjetskog rata i opisati kažnjavanje ratnih zločinaca
- objasniti pojmove hladni rat i blokofska podjela svijeta
- opisati osnutak, ustrojstvo i djelovanje Ujedinjenih naroda
- objasniti pojam i značenje procesa dekolonizacije
- objasniti razloge sloma komunizma – pad Berlinskog zida, raspad SSSR-a

HRVATSKA OD DRUGOG SVJETSKOG RATA DO DANAS

Hrvatska u socijalističkoj Jugoslaviji. Unitarizam i centralizam. Socijalističko gospodarstvo.
Život u vrijeme socijalizma. Politika «čistih računa» i njezin slom.
Nastanak samostalne i suverene Hrvatske. Domovinski rat – uzroci i posljedice.
Hrvatska nakon Domovinskog rata.

- opisati politički i gospodarski položaj Hrvatske u socijalističkoj Jugoslaviji
- objasniti pojmove: unitarizam, centralizam, socijalističko gospodarstvo
- navesti uzroke nezadovoljstva hrvatskog naroda
- objasniti pojam "politika čistih računa" i opisati njezin slom
- opisati uzroke i raspad socijalističke Jugoslavije
- opisati nastanak samostalne i suverene hrvatske države
- objasniti uzroke i tijek Domovinskog rata
- pokazati na zemljovidu napadnuta i okupirana područja
- opisati prilike u Hrvatskoj nakon Domovinskog rata

METODIČKE UPUTE

Program povijesti za osnovno obrazovanje odraslih sadrži pregled povijesnog razvitka od prapovijesti do suvremenih događaja. Isti vremenski raspon obuhvaća i program povijesti redovne osnovne škole, samo što se tamo program obrađuje u znatno većem broju sati. Program povijesti za

polaznike u osnovnom obrazovanju odraslih zbog toga je u mnogo čemu reducirana u odnosu na program redovne osnovne škole, pa se neke teme daju samo u pregledu ili u osnovnim crtama.

Unatoč znatnoj redukciji sadržaja moguće ga je ipak tako obraditi da polaznici shvate temeljna obilježja pojedinih razdoblja povijesnog razvitka čovječanstva. Zbog toga u ostvarivanju ovog programa naglasak valja staviti na usvajanje osnovnih pojmova gospodarske, društvene i kulturne povijesti, kao i političke povijesti, dok će sam pregled političkih događaja biti znatno smanjen i njegova će uloga biti tek pojašnjavanje pozornice povijesnih događaja. Za lakše snalaženje u provedbi programa uz pojedine nastavne cjeline naznačen je broj sati u kojem ga treba realizirati. Sadržajne natuknice donekle naznačuju opseg i dubinu svake nastavne cjeline. Ovo naznačavanje opsega i dubine samo je okvirno, jer mnogo toga ovisi o skupini polaznika i njihovoj mogućnosti usvajanja gradiva tako da nije moguće preciznije planiranje prije samog susreta s polaznicima.

Nastava povijesti započinje u trećem obrazovnom razdoblju i nastavlja se do šestog, odnosno sedmog obrazovnog razdoblja za polaznike koji namjeravaju nastaviti obrazovanje u srednjoj školi. U trećem obrazovnom razdoblju obrađuje se povijesni razvoj od prapovijesti do kraja antike.

U uvodu polaznike treba upoznati s tim što je povijest i zbog čega je treba učiti, suočiti ih s povijesnim izvorima i objasniti na koji način doznajemo o životu u prošlosti te pokazati kako računamo vrijeme.

U nastavnoj cjelini Prapovijesno doba polaznici će upoznati način života i kulturni napredak ljudi tijekom starijeg i mlađeg kamenog doba te metalnog doba. Naglasak pri obradi ove nastavne cjeline valja staviti na uzročnu vezu velikih kulturnih ostvarenja i promjena u načinu života ljudi tijekom prapovijesti. Polaznici će također upoznati i najvažnija nalazišta i kulture prapovijesnog doba na hrvatskom tlu.

U nastavnoj cjelini Civilizacije starog istoka polaznici trebaju upoznati uvjete u kojima nastaju prve visoke kulture u dolinama velikih rijeka, važnost zemljoradnje za njihov nastanak, treba osobito naglasiti pojavu pismenosti kao epohalnog otkrića i brzinu kulturnog napretka do kojeg dolazi u promijenjenim okolnostima.

U nastavnoj cjelini Stara Grčka i helenističko doba naglasak treba staviti na širenje područja visokih kultura na Zapadu, na Kreti, a potom i u kopnenoj Grčkoj. Osobito treba obratiti pažnju na prvi društveni i gospodarski sustav zasnovan na radnoj snazi robova, po čemu se grčka civilizacija razlikuje od onih na starom Istoku. Treba prikazati i razvoj demokracije u Grčkoj, ali pazeći da se ne stekne dojam kako se Grčka sastojala od demokratskih polisa, već naglašavajući da usporedno s demokracijom u Grčkoj postoje i oligarhijska i monarhijska uređenja jednako kao i tiranije. I ovdje osobitu pažnju treba obratiti kulturnom razvoju i kulturnim dostignućima, a polaznici trebaju usvojiti i grčku religiju i mitologiju. Grčke kolonije na Jadranu treba ukratko spomenuti. Nastavnu cjelinu treba zaokružiti osvajanjima Aleksandra Velikog i širenjem grčke kulture na Istok te interakcijom kultura Istoka i grčke kulture, što je obilježilo doba helenizma.

U nastavnoj cjelini Stari Rim pozornost prije svega treba obratiti na promjene društvenog uređenja Rima ovisno o ekspanziji rimske države. Polaznici trebaju steći uvid u institucije rimske države kao i u kulturna dostignuća Rima. Svakodnevni život Rimljana također valja izložiti u odnosu na ekspanziju rimske države. Znatno veću pozornost nego u prethodnoj nastavnoj cjelini treba dati hrvatskom prostoru i njegovoj romanizaciji.

Četvrto obrazovno razdoblje obuhvaća događaje od početka srednjeg vijeka do sredine 18. stoljeća.

U nastavnoj cjelini Svijet i Europa u srednjem vijeku polaznici usvajaju gradivo o propasti antike i njezina načina života te o razvoju feudalnih društvenih i gospodarskih odnosa i novim načinima života koji se javlja u sklopu feudalnog društva. Polaznici usvajaju temeljne kategorije feudalnog društva. Pri tome je važno prikazati utjecaj kršćanstva na novi način života. Nasuprot tome treba pokazati kako se antički način života izmijenio u Bizantu. Napokon, ovu nastavnu cjelinu treba zaključiti stupanjem na povijesnu pozornicu Arapa i islama, te susretom kršćanstva i islama u križarskim ratovima.

U nastavnoj cjelini Hrvatska u srednjem vijeku polaznici će prvi put usvajati gradivo o povijesti hrvatskog naroda koji stupa na povijesnu scenu. Ukratko će biti izložen tijek povijesnih događaja od doseljenja, preko stvaranja kneževina, potom kraljevstva i napokon nestanka narodnih

vladara. U sklopu života u zajednici s Mađarskom treba napomenuti uzdizanje velikaških obitelji u Hrvatskoj. Polaznicima treba iznijeti i položaj hrvatskog naroda u Bosni, Istri i u Dubrovniku. Ovdje također osobitu pažnju treba dati kulturnim dostignućima Hrvata i promjenama u njihovu načinu života tijekom ovog razdoblja. Treba naglasiti važnost kršćanstva i njegov značaj u formiranju identiteta hrvatskog naroda u novoj domovini.

U nastavnoj cjelini **Svijet i Europa u novom vijeku** polaznici će usvajati obnovu gradskog načina života i odbacivanje okova nametnutih čovjeku tijekom srednjeg vijeka. Naglasit će se značaj humanizma i renesanse i prikazati najznačajnija kulturna, umjetnička i znanstvena dostignuća kao i posljedice koje je ovo otkriće imalo na ukupan povijesni razvoj sve do današnjih dana. U svezi s promjenom načina života prikazat će se i reformacijski pokret te nešto kasnije i katolička obnova. Polaznici će također usvojiti pojmove apsolutne i parlamentarne monarhije kao i primjere za svaku vrstu **monarhije**.

U nastavnoj cjelini **Hrvatska u novom vijeku** polaznicima će se iznijeti činjenice o turskoj opasnosti koja prijete Hrvatskoj te posljedicama do kojih ova opasnost dovodi – dolazak na hrvatsko prijestolje dinastije Habsburgovaca, stvaranje vojne granice, bune pučana i seljaka, posebno seljačka buna 1573. te slom hrvatskih dinastičkih obitelji. Polaznicima će biti predočene i kulturne tekovine Hrvata u ta teška vremena. Polaznici će također uvidjeti stanje hrvatskog naroda u Dalmaciji, Dubrovniku, Istri i Bosni, kao i s njihova kulturna dostignuća.

Peto obrazovno razdoblje obuhvaća povijesne događaje od sredine 18. stoljeća do kraja Prvog svjetskog rata.

U nastavnoj cjelini **Svijet od sredine 18. st. do sredine 19. st.** polaznici će uvidjeti nagli napredak građanske klase tijekom prve industrijske revolucije te pozicije poduzetnika (kapitalista) i radnika (proletera) u novim društvenim okolnostima. Posebna će se pažnja obratiti razjašnjavanju epohalne promjene koja nastaje američkim ratom za nezavisnost i Francuskom revolucijom 1789. U svjetlu ovih epohalnih promjena treba tumačiti Napoleonove ratove. Nastavna cjelina bit će zaokružena građanskim revolucijama 1848. godine u Italiji, Njemačkoj i Habsburškoj Monarhiji. U izlaganju ove nastavne cjeline naglasak će biti stavljen na stvaranje novih, građanskih društvenih odnosa nasuprot starim feudalnim društvenim odnosima. Polaznicima treba jasno predočiti kako u ovim epohalnim promjenama nastaje moderni svijet, svijet u kojem danas živimo.

U nastavnoj cjelini **Hrvatska od sredine 18. do sredine 19. stoljeća** prikazat će se stanje u Hrvatskoj na pragu modernog doba. U pregledu će biti dan utjecaj prosvijećenog apsolutizma na Hrvatsku i Napoleonova osvajanja u hrvatskim zemljama i pad Dubrovačke Republike. Osobita će se pažnja posvetiti buđenju nacionalne svijesti u Hrvatskoj, nacionalnom pokretu i revolucionarnim događajima 1848./49. u Hrvatskoj. Događaje u Hrvatskoj treba prikazati u kontekstu revolucionarnih događaja 1848. u Europi.

U nastavnoj cjelini **Svijet razvijenog kapitalizma** osobita će se pozornost pokloniti usvajanju temeljnih pojmova vezanih uz razvijeni kapitalizam, imperijalizam i kolonijalizam.

Treba pokazati na koji način se u sukobima među imperijalističkim državama stvaraju uvjeti za budući svjetski rat. Također treba pokazati kako se ubrzava znanstveni i tehnološki razvitak i kako je druga industrijska revolucija utjecala na promjene u načinu života ljudi.

U nastavnoj cjelini **Hrvatska u vrijeme razvijenog kapitalizma** polaznici će steći uvid u politički, gospodarski i društveni razvitak Hrvatske nakon ukidanja feudalizma, u doba jačanja građanstva i stvaranja moderne Hrvatske. Polaznicima će biti razjašnjena borba protiv Beča i Budimpešte za samostalnu državu. Ove suprotnosti trebaju biti prikazane dovoljno jasno da bi političke promjene tijekom Prvog svjetskog rata i neposredno nakon njega bile shvaćene kao logična posljedica ranijeg stanja.

U nastavnoj cjelini **Prvi svjetski rat** polaznici će usvojiti uzroke i povod Prvom svjetskom ratu, način ratovanja u rovovskom ratu i razmjere ratnih razaranja. Osobita pozornost treba biti usmjerena na Oktobarsku revoluciju i promjene koje je ona donijela, a koje su nekoliko desetljeća kasnije umnogome utjecale na život u Hrvatskoj. U sklopu ove nastavne cjeline bit će prikazan i način traženja budućnosti hrvatskog naroda kroz

Hrvatski i Jugoslavenski odbor, a polaznici će usvojiti i Krfsku deklaraciju što će im omogućiti razumijevanje političkih događaja u Hrvatskoj neposredno nakon Prvog svjetskog rata.

Šesto obrazovno razdoblje obuhvaća događaje od kraja Prvog svjetskog rata do naših dana.

U nastavnoj cjelini **Svijet između dva svjetska rata** obradit će se promjene u svijetu koje su nastale nakon mirovnih pregovora tako da polaznici mogu razumjeti kako je iz mirovnih uvjeta izrastao novi svjetski rat. Upozorit će se na formiranje Lige naroda i pokazati kako ova organizacija nije imala snagu kojom bi mogla zaustaviti pojavu novog svjetskog rata. Osobita će pozornost biti posvećena pojavi dvaju totalitarističkih režima – fašističkog u Italiji i nacističkog u Njemačkoj – te posljedicama njihove pobjede u budućim povijesnim događajima. Komunistički totalitaristički režim polaznici su usvojili u petom obrazovnom razdoblju. Polaznicima treba objasniti značenje velike gospodarske krize koja je nastala 1929.-1933.

U nastavnoj cjelini **Hrvatska između dva svjetska rata** obradit će se politički put koji je Hrvatska prošla od raspada Austro-Ugarske monarhije, preko Države Slovenaca, Hrvata i Srba do stupanja u sastav Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca. Pozornost će se pri tom osobito obratiti na položaj hrvatskog naroda nakon ulaska u sastav Kraljevstva SHS i na djelovanje najznačajnije političke osobe u Hrvatskoj u to vrijeme, Stjepana Radića. Prvo razdoblje života u novoj državnoj zajednici zaključit će se atentatom na hrvatske zastupnike u Narodnoj skupštini i uvođenjem kraljeve diktature. Polaznici će steći uvid u život u Hrvatskoj u doba diktature, u hrvatsko nacionalno pitanje i traženje rješenja tog pitanja u formiranju Banovine Hrvatske.

U nastavnoj cjelini **Svijet u vrijeme Drugog svjetskog rata** obradit će se tijekom Drugog svjetskog rata pri čemu će manja pažnja biti posvećena samim ratnim operacijama, a veća razmjerima ratnih razaranja. U središtu pažnje su zločini koje su fašističke države počinile te polaznicima treba razjasniti pojam holokausta. Treba prikazati stvaranje antifašističke koalicije, a također napomenuti i kako je na samom kraju rata upotrebljena atomska bomba.

U nastavnoj cjelini **Hrvatska u vrijeme Drugog svjetskog rata** obradit će se djelovanje ustaškog pokreta, postanak i organizacija Nezavisne Države Hrvatske. Također će se obraditi antifašistički pokret čije su vodstvo držali komunisti i stvaranje temelja za uspostavu druge Jugoslavije na temeljima AVNOJ-a, kao i Hrvatske u njezinu okviru na temeljima ZAVOH-a. Treba jasno prikazati kako većina hrvatskog naroda nije pristajala niti uz ustaše i njihovu politiku niti uz komuniste i njihovu politiku. U sklopu ove nastavne cjeline treba prikazati zločine koje su počinili pripadnici ustaškog režima i pripadnici komunističkih snaga.

U nastavnoj cjelini **Svijet nakon Drugog svjetskog rata** u pregledu će se prikazati najznačajniji procesi nakon Drugog svjetskog rata kao što su dekolonizacija, blokovska podjela svijeta, slom zemalja realnog socijalizma i stvaranje ujedinjene Europe.

U nastavnoj cjelini **Hrvatska od Drugog svjetskog rata do danas** prikazat će se u pregledu najznačajniji događaji novije hrvatske povijesti. Prikazat će se osnovni problemi Hrvatske u sklopu socijalističke Jugoslavije, pokušaj da se politika prema Hrvatskoj promijeni i krah ovog nastojanja. Posebnu pozornost treba dati načinu života u vrijeme socijalističkog društvenog uređenja. Raspad Jugoslavije treba prikazati u sklopu raspada poretka realnog socijalizma. Agresija na Hrvatsku koja je slijedila nakon njezina osamostaljenja treba biti prikazana kao logična posljedica ranijih političkih događaja. Osamostaljenje Hrvatske treba prikazati kao ostvarenje stoljetnih težnji hrvatskog naroda.

ZEMLJOPIS

Obrazovno razdoblje	III.	IV.	V.	VI
Broj sati	18	18	18	18

CILJ

Usvojiti temeljna zemljopisna znanja potrebna za razumijevanje odnosa i svakodnevnih događaja u suvremenom svijetu.

ZADACI

- *usvojiti osnovna znanja o Zemlji, prirodnoj osnovi, društvenim i gospodarskim obilježjima svijeta*
- *shvatiti značenje zemljopisne karte i atlasa te svladati osnove njihove primjene u svakodnevnom životu*
- *upoznati prostornu stvarnost Republike Hrvatske, njezin položaj i ulogu u suvremenom svijetu*
- *razvijati interes za spoznavanje zakonitosti pojava i procesa u prirodi i društvu*
- *utjecati na razvijanje domoljubnih osjećaja prema domovini Hrvatskoj i zavičaju*
- *osposobljavati polaznike za život u zajednici poštujući temeljna načela odgoja i obrazovanja za ljudska prava*
- *razvijati svijest o potrebi za uključivanjem u društvenu aktivnost radi napretka svog zavičaja i cijele zajednice*
- *upoznati temeljna načela ekologije i izgrađivati pozitivna stajališta o potrebi zaštite okoliša.*

SADRŽAJI I ZADACI ZA POLAZNIKE

III. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
Uvod u predmet	<ul style="list-style-type: none"> - definirati pojam zemljopisa i upoznati zadaci predmeta - opisati oblik i steći osnovno znanje o veličini i opsegu Zemlje - istaknuti neravnomjeran raspored kopnenih i vodenih površina na Zemlji - imenovati kontinente i oceane te ih pokazati na zemljopisnoj karti
OBLIK I VELIČINA ZEMLJE	<ul style="list-style-type: none"> - definirati svemir, Sunčev sustav i nabrojiti svemirska tijela u Sunčevu sustavu - razlikovati zvijezde i planete (na primjeru Sunca i Zemlje) - objasniti Zemljinu rotaciju, trajanje, smjer i posljedice (izmjena dana i noći) - objasniti Zemljinu revoluciju i navesti posljedice revolucije (smjenjivanje godišnjih doba i raspored toplinskih pojaseva) - imenovati i pokazati toplinske pojaseve na globusu i zemljovidu
ZEMLJA U SUNČEVU SUSTAVU	<ul style="list-style-type: none"> - upoznati temeljne odrednice stupanjske mreže (ekvator ili polutnik, paralele ili usporednice, nulti meridijan, meridijani ili podnevnici, polutka ili hemisfera) - uočiti praktičnu vrijednost i važnost stupanjske mreže u prikazivanju Zemlje na globusu i zemljopisnoj karti te snalaženju na Zemlji
ZEMLJOPISNA KARTA	<ul style="list-style-type: none"> - definirati pojmove i odrediti zemljopisnu dužinu i zemljopisnu širinu zadane točke (mjesto) na zemljovidu - objasniti pojmove mjesno i pojasno vrijeme - odrediti pojasno vrijeme određenog mjesta - spoznati načine predočavanja Zemljine površine na zemljovidu i globusu - definirati pojam i razlikovati vrste mjerila - objasniti pojam zemljovida i prepoznati vrste zemljovida po mjerilu, sadržaju i namjeni - imenovati i odrediti glavne i sporedne strane svijeta - orijentirati se prema Suncu (sa stalnog stajališta), Sjevernici i s pomoću kompasa

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
PRIRODNI ELEMENTI I ŽIVOT LJUDI	<ul style="list-style-type: none"> - definirati reljef kao sve oblike Zemljine površine (nizine, ravnice, visoravni, zavale, riječne doline, pobrđa, sredogorja i visoka gorja)

- razlučiti i pokazati reljefne oblike na zemljovidu (uz pomoć tumača znakova) te očitati visinu kota (planinskih vrhova)
- objasniti djelovanje unutarnjih sila (vulkana i potresa) i vanjskih procesa u oblikovanju i preoblikovanju reljefa
- definirati pojam i upoznati obilježja svjetskih mora
- razlikovati i na zemljovidu pokazati oceane, sredozemna i rubna mora
- navesti osnovna svojstva i objasniti gibanja morske vode
- uočiti bitne razlike između voda stajačica, navesti primjere riječne doline, poriječja, slijeva i razvođa te ih pokazati na zemljovidu
- spoznati osnovna obilježja jezera i razlikovati jezera po postanku - prirodna i umjetna

- objasniti pojam, razlučiti sastav te imenovati osobine atmosfere
- objasniti i usvojiti pojmove vremena i klime
- razlikovati ciklonalno i anticiklonalno vrijeme (kao oblačnost i vedrinu)
- uočiti različitosti klime na Zemlji, utjecaj na vegetaciju, tlo i uvjete života stanovništva
- uočiti povezanost i međuovisnost tla, klime, biljnog pokrova i čovjeka
- prepoznati izgled pejzaža velikih biljnih zajednica u svijetu
- istaknuti intenzivni proces narušavanja kvalitete okoliša i stjecati naviku brige za njegovo očuvanje

IV. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
-----------------	----------------------------

ZEMLJA –
DOMOVINA SVIH
LJUDI

- usvojiti neravnomjeran razmještaj stanovništva svijeta
- uočiti međuovisnost naseljenosti i prirodne osnove
- usvojiti glavne rasne skupine, svjetske jezike, religije te uočiti jedinstvo ljudskog roda
- objasniti prirodni priraštaj
- definirati pojam i navesti uzroke migracija
- shvatiti osnovne uzroke gospodarske podijeljenosti svijeta i značenje podjele na «razvijeni Sjever i nerazvijeni Jug»
- imenovati najvažnije međunarodne organizacije te objasniti njihovo značenje u svijetu
- shvatiti potrebu zaštite okoliša

- odrediti površinu Azije (kao najveće kontinentske mase na Zemlji)
- istaknuti značenje geografskog i geoprometnog položaja Azije

- usvojiti reljefne posebnosti, tipove klima i njihove značajke s posebnim osvrtom na vjetrove monsune i monsunsku klimu

- utvrditi broj i razmještaj stanovništva Azije, najmnogoljudnijeg kontinenta na svijetu
- upoznati regionalno-geografsku podjelu Azije

AZIJA

- objasniti veliko prometno značenje položaja Jugozapadne Azije
- upoznati prostor oaza, pustinja i veliko bogatstvo nafte kao osnove gospodarskog razvoja jugozapadne Azije;

-

uočiti međuovisnost kontinentskog položaja, prirodne osnove i slabe naseljenosti prostora središnje Azije

- upoznati raznolikosti prirodne osnove Južne Azije - Indijskog potkontinenta
- izdvojiti prirodno-geografske regije i objasniti probleme suvremenog razvoja Indije
- upoznati geografska obilježja i posebnosti Jugoistočne Azije (važnost položaja i utjecaj monsuna

na suvremeni gospodarski razvoj)

- objasniti osobitosti smještaja i položaja Istočne Azije
- usvojiti temeljna znanja o Kini - najmnogoljudnijoj državi svijeta
- istaknuti posebnost otočnog položaja, pretpostavke visokog stupnja gospodarske razvijenosti Japana, značenje litoralizacije, urbanizacije i stvaranje megalopolisa

Sadržaji

Zadaci za polaznike

AFRIKA

- odrediti veličinu i značenje položaja Afrike (na sjevernoj, južnoj, zapadnoj i istočnoj polutki)
- objasniti reljefna obilježja i uočiti specifičnost rasporeda klimatsko - vegetacijskih područja – zonalnost
- uočiti povezanost klime, vegetacije i tekućica s položajem
- upoznati demografska obilježja i objasniti nesklad stupnja gospodarskog razvoja u odnosu na prirodne mogućnosti i bogatstvo izvora, uzroke zaostajanja i utjecaj kolonijalizma
- istaknuti značenje geoprometnog položaja Sjeverne Afrike, Sueskog kanala, posebnosti oaza , Ponilja i temeljne odrednice gospodarstva Egipta
- objasniti položaj tropske Afrike i pojam «crna Afrika»
- istaknuti prirodne, društvene i gospodarske posebnosti na primjeru jedne od reprezentativnih država: Nigerije, Zaira, Kenije
- upoznati prirodne, društvene i gospodarske posebnosti Južne Afrike i gospodarski najrazvijeniju državu – Južnoafričku Republiku

AMERIKA

- objasniti značenje geografskog položaja Amerike, te podjelu na Sjevernu, Srednju i Južnu Ameriku i društveno-prostornu podjelu na Angloameriku i Latinsku Ameriku;
- upoznati reljefna, klimatsko-vegetacijska i hidrološka obilježja Amerike
- definirati pojam i objasniti europsku kolonizaciju s posebnim osvrtom na hrvatsku dijasporu u Americi
- odrediti geografski položaj, upoznati prirodne i društvene posebnosti te važnost i ulogu SAD-a – vodeće gospodarske velesile u svijetu
- uočiti veliko prostranstvo Kanade i malobrojno stanovništvo te međuovisnost prirodne osnove, prostornog razmještaja stanovništva i gospodarski najrazvijenijih područja
- usporediti značenje geografskog položaja Srednje i Južne Amerike i upoznati prirodne, društvene i gospodarske posebnosti prostora
- istaknuti demografsku ekspanziju, društveno-socijalne suprotnosti i političku nestabilnost u zemljama Latinske Amerike
- dati geografski pregled Meksika (najveće države Srednje Amerike) i Brazila (najveće države Južne Amerike), Argentine i Čilea

AUSTRALIJA I OCEANIJA

- upoznati zemljopisne posebnosti i različitosti Australije (prostorno najmanjeg kontinenta i malobrojnog stanovništva)
- definirati pojam Oceanije, imenovati glavne otočne skupine i navesti prepoznatljivosti Novog Zelanda
- upoznati geografska obilježja polarnih krajeva i njihovo značenje za život u globalnoj zajednici - Arktik i Antartik

POLARNI KRAJEVI

VI. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
OPĆA OBILJEŽJA EUROPE	<ul style="list-style-type: none"> - objasniti prostorni pojam Europe i Euroazije, veličinu i osobitosti položaja
PRIRODNO GEOGRAFSKA OBILJEŽJA	<ul style="list-style-type: none"> - uočiti veliku razvedenost obale (sredozemne i atlantske) - objasniti pojam i značenje maritimnosti - usvojiti osnovna znanja o reljefu, klimi, vegetaciji i vodama u Europi
POVIJESNO-GEOGRAFSKI RAZVOJ I DRUŠTVENO-GOSPODARSKE ZNAČAJKE	<ul style="list-style-type: none"> - dati povijesni pregled naseljenosti i protumačiti glavne značajke i suvremena demografska kretanja - emigracijskog kontinenta - uočiti političko - teritorijalnu rascjepkanost i brojnost država - objasniti razlike u stupnju gospodarske i društvene razvijenosti pojedinih područja u Europi
REGIONALNO-GEOGRAFSKA PODJELA KONTINENTA	<ul style="list-style-type: none"> - definirati pojam regije i objasniti osnovnu regionalnu podjelu - imenovati, izdvojiti i pokazati regije na zemljopisnoj karti
ZAPADNA EUROPA	<ul style="list-style-type: none"> - objasniti prostorni pojam i istaknuti veliko značenje položaja Zapadne Europe te usmjerenost na Atlantski ocean - upoznati opća obilježja, geografske osnove društveno-gospodarskoga razvoja, prostornu organizaciju, značajke i probleme suvremenoga geografskoga razvoja zemalja reprezentanata (Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske i Francuske) - dati geografski pregled zemalja Beneluksa
SJEVERNA EUROPA	<ul style="list-style-type: none"> - objasniti prostorni pojam Sjeverne Europe i upoznati prirodna bogatstva koja su omogućila brz razvoj industrije i dostizanje visokoga standarda Norveške i Švedske - uočiti velike razlike u gospodarskom razvoju Norveške, Švedske i baltičkih zemalja

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
SREDNJA EUROPA	<ul style="list-style-type: none"> - objasniti prostorni pojam srednje Europe i veliku geografsko-prometnu važnost položaja - navesti i protumačiti velike gospodarske razlike između zapada (zapadni dio Njemačke, Švicarska i Austrija) i istoka srednje Europe - upoznati opća obilježja, geografske osnove društveno-gospodarskoga razvoja, prostornu organizaciju, značajke i probleme suvremenoga geografskog razvoja Njemačke - dati geografski pregled alpskih zemalja i zemalja u istočnom dijelu srednje Europe
JUŽNA EUROPA	<ul style="list-style-type: none"> - objasniti geografski pojam Južne Europe i odrediti položaj u međuovisnosti sa značenjem Sredozemnoga mora - istaknuti važnost pomorske orijentacije stanovništva (u prošlosti i danas) - upoznati opća obilježja, geografske osnove društveno - gospodarskoga razvoja, prostornu organizaciju, značajke i probleme suvremenoga geografskoga razvoja Italije - dati kratki geografski prikaz Španjolske, Portugala, Grčke, Albanije
JUGOISTOČNA EUROPA	<ul style="list-style-type: none"> - objasniti geografski pojam jugoistočne Europe i istaknuti povoljnost prometnog položaja s obzirom na glavne prometne pravce između Europe i jugozapadne Azije - objasniti polaznicima gospodarstvo – značajnu ulogu primarnog sektora, tradicionalnu poljoprivredu i tehnološku zaostalost u svim vidovima gospodarstva - dati kratki geografski pregled crnomorskih i kontinentskih zemalja
ISTOČNA EUROPA	<ul style="list-style-type: none"> - objasniti geografski pojam i veličinu istočne Europe (najprostranije regije u Europi) - objasniti opća obilježja, geografske osnove društveno-gospodarskoga razvoja i prostornu organizaciju - istaknuti značajke i probleme suvremenoga geografskog razvoja Rusije
INTEGRACIJSKI PROCESI U EUROPI I PROBLEMI SUVREMENOG RAZVOJA	<ul style="list-style-type: none"> - objasniti razloge, potrebu i oblike gospodarskoga i političkoga udruživanja i značenje integracijskih procesa te ulogu integrirane Europe u svjetskoj zajednici - naglasiti veliko značenje Europske unije (začetnik, činitelj i stožer ujedinjenja u Europi) - objasniti gospodarski razvoj Europe i njegove ekonomsko-geografske posebnosti - uočiti intenzivni proces narušavanja kvalitete okoliša u Europi i shvatiti nužnost i potrebu njegove zaštite (u koju se sve više ulaže)

VI. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
TOPOGRAFSKI ZEMLJOVIDI	<ul style="list-style-type: none"> - objasniti pojam i osnovna obilježja topografskog zemljovida - naučiti čitati i orijentirati topografski zemljovid - orijentirati se u prostoru s pomoću topografskog zemljovida
ZEMLJOPISNA OBILJEŽJA HRVATSKE	<ul style="list-style-type: none"> - odrediti geografski položaj Hrvatske, objasniti složenost i naglasiti tranzitnu važnost položaja - navesti osnovne brojčane podatke o veličini teritorija Hrvatske danas i objasniti pregled prostornog razvoja (promjene u površini) Hrvatske u prošlosti - upoznati osnovna obilježja stanovništva i naseljenosti u Hrvatskoj (broj stanovnika, gustoću naseljenosti, prirodno kretanje, sastav i migracije) - objasniti stupanj i dinamiku gospodarskog razvoja, opisati suvremena obilježja te istaknuti važnost gospodarske i političke povezanosti Hrvatske s europskim integracijama
VELIKE ZEMLJOPISNE CJELINE	<ul style="list-style-type: none"> - izdvojiti i pokazati na zemljovidu tri prirodno, kulturno-povijesno i gospodarski uvjetovane cjeline: primorska, gorska i nizinska Hrvatska
PRIMORSKA HRVATSKA	<ul style="list-style-type: none"> - usvojiti osnovna znanja o prirodnim obilježjima prostora: specifičnosti krškog reljefa, dalmatinske obale, klime i vegetacije - objasniti utjecaj maritimnosti na prirodna obilježja, gospodarstvo i ustrojbu prostora - istaknuti prometnu ulogu Jadranskog mora, proces litoralizacije i njezino gospodarsko značenje - navesti pretpostavke razvoja i objasniti gospodarske mogućnosti ove regije u turizmu, industriji, brodogradnji, pomorstvu, specifičnoj poljoprivredi, morskom ribarstvu i proizvodnji soli - naglasiti jaču koncentraciju stanovništva u gradovima – makroregionalnim središtima (u Splitu i Rijeci) na obali i depopulaciju sela (otoka i zaleđa)

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
GORSKA HRVATSKA	<ul style="list-style-type: none"> - upoznati posebnosti krškog reljefa, značajke planinske klime (određene visinskim reljefom), izmjenu vegetacije s promjenom nadmorske visine

NIZINSKA HRVATSKA

- istaknuti gospodarske mogućnosti gorske Hrvatske u šumarstvu, drvenoj industriji, stočarstvu, proizvodnji zdrave hrane i turizmu
- objasniti uzroke slabe naseljenosti, razvoja samo manjih gradskih središta i makroregionalni utjecaj triju najvećih gradova u ovoj regiji
- upoznati reljefna obilježja nizinske Hrvatske, osnovne značajke umjereno-kontinentalne klime i vegetacije te uočiti povezanost klime i tla s osnovnim biljnim pokrovom i uzgojem kultiviranog bilja
- objasniti gospodarske mogućnosti prostorno najveće, najgušće naseljene, vodeće regije u Hrvatskoj (u poljoprivredi, šumarstvu i industrijskoj proizvodnji)
- istaknuti različitosti industrijskih grana i njihovu koncentraciju u velikim gradskim središtima (Zagreb, Osijek i Varaždin) triju najznačajnijih industrijskih regija (zagrebačka, istočno-hrvatska i međimursko-podravska)
- naglasiti veliko značenje Zagreba (gledajući gospodarskoga, prometnoga i političkoga položaja).

METODIČKE UPUTE

Nastavni program zemljopisa za osnovno školovanje odraslih realizira se po nastavnom planu (za osnovno školovanje odraslih) od trećeg (III.) do šestog (VI.) obrazovnog razdoblja s ukupno 72 sata (18 sati po obrazovnom razdoblju) i odgovara redovitom obrazovanju od V. do VIII. razreda osnovne škole. Obvezatan je za sve upisane polaznike i sastavni je dio nastavnog plana za osnovno školovanje odraslih.

Nastavni program predstavlja najosnovnije, elementarne sadržaje kojima moraju ovladati svi polaznici, kako bi mogli završiti određeno obrazovno razdoblje, odnosno pratiti nastavu u sljedećim (višim) obrazovnim razdobljima. Sadrži pojmove, podatke i zemljopisne zakonitosti koje se odražavaju u prostoru kao rezultat prožimanja prirodnih pojava i čovjekova djelovanja u prostoru.

Premda su u programu zastupljene samo najvažnije, temeljne zadaće kojima bi morali ovladati svi polaznici pojedinog obrazovnog razdoblja, izborom pojedinih zadaća i načinom njihove obrade moguće je zadovoljiti interese polaznika slabijeg predznanja i manjih mogućnosti, kao i onih s većim predznanjem i većim mogućnostima, a koji će nastaviti školovanje u srednjim školama.

Program je razrađen u skladu s **linearno-progresivnim i spiralnim načinom programiranja** uz prihvaćanje zahtjeva **od manje složenog prema složenijem, što znači da se prethodno naučeno gradivo uzima kao podloga za proširivanje i produbljivanje prostorne stvarnosti u sljedećim razdobljima.**

Način i raščlamba nastavnog programa

Nastavni program zemljopisa za osnovno školovanje odraslih **ima okvirno značenje i navodi cilj i zadatke programa, sadržaje i zadaće za polaznike i planiran je prema Zakonu o osnovnom školstvu**, što učitelju daje dovoljno prostora za kreativni rad. To znači da učitelj slobodno odabire redoslijed i podjelu sadržaja na veću ili manju cjelinu, odnosno na pojedine metodičke cjeline.

Didaktička načela

Opća didaktička načela temelje se na sljedećim sastavnicama:

1. **didaktička raščlamba - planiranje i priprema**
2. **oblikovanje nastave**
3. **utvrđivanje rezultata i prosudba uspješnosti nastave.**

Didaktička raščlamba čini okosnicu uspješne nastave, a uključuje odmjeravanje, formuliranje bližeg nastavnog cilja i zadaća, strukturiranje i redosljed nastavne građe.

Nastavni sadržaji trebaju služiti prije svega stručno specifičnim, ali i šire dostižnim ciljevima te voditi računa o egzemplarnoj nastavi koja ponajprije služi prihvaćanju sadržaja koji su bitni za razvijanje funkcija polaznika, a bez kojih nema nastavka uspješnog učenja zemljopisnoga gradiva.

Svi nastavni sadržaji nemaju iste poučne vrijednosti te nisu i ne mogu biti jednako važni. Stoga je vrlo značajno pravilno i valjano odmjeriti nastavne sadržaje.

Isto tako potrebno je osmisliti strukturu i redosljed sadržaja jer se samo tako mogu ostvariti pretpostavke za svladavanje gradiva, zahtjevi koje postavlja zemljopisni sadržaj te potrebni nastavni postupci koji u najvažnijim fazama proizlaze iz specifičnih stručno-didaktičkih načela.

Slijed nastavnih sekvencija mora predstavljati strukturiranu metodu cjelinu koja je istodobno integrirana u ukupnost obrazovnog tijeka i dodatak je prethodnim spoznajama i iskustvima polaznika, svladanim vještinama i uporabi radnih tehnika koje motiviraju polaznike te pomažu promicanju nastavnog procesa.

Stoga nastava zemljopisa i u ovom programu (odraslih) treba biti problemska (a ni u kom slučaju čista reprodukcija sadržaja), treba odražavati predznanje i interese polaznika i osposobljavati ih za samostalni rad.

Glede toga, u nastavnim postupcima i oblicima učenja potrebo je:

- poticati motivaciju
- omogućiti povezivanje novog i starog sadržaja
- aktivirati spoznaje i gledišta
- ostvariti funkcionalni redosljed.

Da bi se to postiglo postupci učenja i pouke moraju biti logički odmjereni kako bi se prepoznao problem formuliranja pitanja i hipoteze, uporabili obavijesni izvori (raznih vrsta) te došlo do uspješnog transfera znanja.

Stoga se u pouci i učenju treba koristiti samostalnim radom polaznika (učenika), radom u paru i skupini, voditi rasprave, razviti uspješnu interakciju «nastavnik – učenik - polaznik» i «učenik – učenik», frontalni i konzultativni rad, a djelotvornim izmjenama faza i metoda rada nastojati uključiti što veći broj polaznika u određenoj situaciji.

Posebnu zadaću učitelju zemljopisa predstavlja utvrđivanje uspješnosti rezultata pouke i učenja, jer će na osnovi rezultata napredovanja polaznika zapravo utvrditi i prosudbu o vlastitom radu.

OSNOVE GRAĐANSKOG OBRAZOVANJA

Obrazovno razdoblje	VI.
Broj sati	18

CILJ

Osposobiti za život u skladu s temeljnim ljudskim pravima te građanskim dužnostima i odgovornostima.

ZADACI

- osposobiti odrasle za ostvarivanje prava na rad, zaštitu inventivnosti u radu te očuvanje dostojanstva rada
- osposobiti odrasle za prihvaćanje i razvoj novih modela suradničkog upravljanja i odgovoran odnos prema vlasništvu i prema okolišu
- osposobiti odrasle za prikupljanje, selekcioniranje, korištenje i upravljanje informacijama.

SADRŽAJI I ZADAĆE ZA POLAZNIKE

VI. obrazovno razdoblje

Sadržaji	<i>Zadaće za polaznike</i>
-----------------	----------------------------

1. LJUDSKA PRAVA I RAZVOJ ZAŠTITE LJUDSKIH PRAVA I DEMOKRACIJE

Razvoj zaštite ljudskih prava.

Građanska i politička prava.

Ekonomska, socijalna i kulturna prava.

Ekološka i razvojna prava.

Obveze države.

Temelji demokracije: vlast, pravda, privatnost, odgovornost.

- Objasniti razvoj zaštite temeljnih ljudskih prava.
- Odrediti vrste ljudskih prava.
- Objasniti obveze države u zaštiti temeljnih ljudskih prava.
- Objasniti zakonitosti održivog razvoja.
- Obrazložiti zašto nam treba vlast, vrste vlasti, sprječavanje zloupotrebe vlasti, kako birati ljude na položaje, koje su obveze građana, koji su izvori vlasti, vrste pravde (distributivna, korektivna, proceduralna), što je privatnost, koji su izvori odgovornosti.

2. PRIVATNO VLASNIŠTVO I GOSPODARSKA PRAVA

Vlasnička prava i obveze

Poduzetnička etika

Potrošačka prava

- Objasniti odnos vlasničkih prava i obveza koje proizlaze iz opće namjene dobara.
- Objasniti pojam poduzetničke etike i odrediti svoj odnos prema njoj.
- Objasniti značaj i ulogu potrošačkih prava.

Sadržaji

Zadace za polaznike

3. VJEŠTINE I TEHNIKE U ZAŠTITI LJUDSKIH PRAVA I DEMOKRACIJE

Čimbenici zaštite ljudskih prava; građani, udruge, državni organi, regionalna i međunarodna zaštita.

Instrumenti i postupci zaštite ljudskih prava.

Medijska pismenost i oblici komuniciranja.

Novo informacijske i komunikacijske tehnologije.

Pregovaranje, zagovaranje i organizirano djelovanje.

Temeljne građanske vrline.

- Navesti osnovne čimbenike zaštite ljudskih prava.
- Obrazložiti koji su instrumenti i postupci zaštite ljudskih prava.
- Objasniti ulogu medijske pismenosti u razvoju ljudskih prava i demokracije.
- Objasniti mogućnosti korištenja novih informacijskih i komunikacijskih tehnologija u razvoju i zaštiti ljudskih prava i demokracije.
- Usvojiti i pokazati (simulirati) vještine i tehnike u zaštiti ljudskih prava i razvoju demokracije.
- Odrediti temeljne građanske vrline te aktivnim rješavanjem problema pokazati stupanj njihove usvojenosti.

METODIČKE UPUTE

Suvremeni tehničko-tehnološki uvjeti dostigli su takav stupanj razvoja da se bez razvijenih mehanizama zaštite ljudskih prava i razvoja demokracije može dovesti u pitanje ne samo daljnji razvoj i napredak tehnologije, već i opstanak života na Zemlji.

Odgovaj i obrazovanje za ljudska prava i demokraciju imaju važnu zadaću u širenju kulture mira, snošljivosti, nenasilja, zaštite okoliša, poštovanja dostojanstva čovjeka, ostvarivanja prava na rad itd. Jednom riječju, takav je odgovaj važan za bolji i sigurniji život na Zemlji.

Stoga je skrb o ljudskim pravima i razvoju demokracije zadaća Međunarodne zajednice, država, organa državnih vlasti, sve do lokalnih ispostava.

U sklopu ovoga programa polaznici će usvojiti temeljna ljudska prava, njihovu ulogu i važnost za pojedinca i društvo, usvojiti će temeljne građanske dužnosti i odgovornosti, građanske vrline, temeljne mehanizme zaštite ljudskih prava i sl.

Međunarodni i europski standardi upućuju nas da se ovo programsko područje može uspješno svladati samo korištenjem aktivnih metoda učenja i poučavanja primjerenih razvoju spoznaja o temeljnim ljudskim pravima i demokraciji i razvoju vještina i stajališta potrebnih za život u skladu sa spoznajama.

U suvremenom društvenom okružju nezaobilazna je uloga i značaj informacijskih i komunikacijskih tehnologija u cjelokupnom obrazovanju, pa i osnovnom obrazovanju odraslih.

Ova se tehnologija može uspješno koristiti u razvoju i zaštiti ljudskih prava i demokracije. Prije svega zbog toga što sve bitne informacije iz svih područja društvenog života u zemlji i u međunarodnoj zajednici čini dostupnima.

Osim toga, odrasle se osobe mogu elektroničkim putem dopisivati i komunicirati s drugim osobama, razmjenjivati mišljenja, kulturološke vrijednosti i time razvijati toleranciju i demokratski stil razmišljanja.

Stoga polaznike ovoga programa treba upoznati i osposobiti za korištenje suvremenih informacijsko - komunikacijskih tehnologija.

TEHNIČKA KULTURA S INFORMATIKOM

Obrazovno razdoblje	IV.	V.	VI.
Broj sati	24	24	24

CILJ

Ovladati osnovnim znanjima i vještinama iz tehničke kulture i informatike radi primjene u životu.

ZADACI

- usvojiti osnovna znanja o tehnici kao rezultatu stvaralačkih sposobnosti čovjeka
- usvojiti osnovna znanja o razvoju tehnike građenja
- opisati karakteristike pojedinih vrsta građevinskih objekata
- usvojiti osnovna znanja o energiji, pretvorbi i korištenju energije
- usvojiti osnovna znanja o pretvorbi, prijenosu i spremanju informacija
- usvojiti temeljne pojmove iz informatike
- razumjeti način rada računala

- spoznati najvažnije dijelove računala
- steći vještine rada u operativnom sustavu
- steći vještine u osnovnoj obradi teksta
- usvojiti korištenje osnovnih usluga Interneta

SADRŽAJI I ZADAĆE ZA POLAZNIKE

IV. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
-----------------	----------------------------

Tehnika građenja i razvoj gradova

- Osnove povijesnog razvoja građenja do suvremenosti
- Osnovne konstrukcije graditeljskih objekata – nosive konstrukcije, osnovni građevinski materijal, objekti za suvremeno stanovanje

Prijevoz ljudi i materijala

- Razvoj prometa
- Vrste prometa: kopneni, vodeni i zračni – tehničke karakteristike
- Socijalni i gospodarski aspekti prometa

Energija

Pretvorba energije

- Parni stroj kao pogonski stroj – industrijska revolucija
- Parne turbine, motori s unutrašnjim izgaranjem
- Reaktivni motori, letovi u svemir

Električna energija

- Pojava i izvori elektriciteta – istosmjerna i izmjenična električna struja, akumulatori
- Elektrane, generatori i elektromotori
- Prijenos električne energije, el. energija u kućanstvu

Pretvorba, prijenos i spremanje informacija

- Prijenos zvučnih signala, telefon, prijenos signala radiovalovima, semafor.
- Telefon, telefaks, satelitska komunikacija (mobitel), računala i računalske mreže

- nabrojiti vrste graditeljskih objekata i načine građenja u povijesnim razdobljima
- nabrojiti osnovne karakteristike nosivih konstrukcija i objasniti njihovu funkciju
- nabrojiti osnovni građevni materijal i opisati njihove karakteristike
- opisati karakteristike suvremenih stambenih objekata i osnove kulture stanovanja

- opisati povijesni razvoj prometa – načine prijevoza ljudi i materijala
- nabrojiti vrste prometa i prometna sredstva
- opisati tehničke karakteristike pojedinih vrsta prometa
- objasniti socijalnu i gospodarsku vrijednost prometa ljudi i materijala

- objasniti zašto je izum parnog stroja značio industrijsku revoluciju
- opisati princip rada parne turbine
- opisati princip rada motora s unutrašnjim izgaranjem i navesti područja primjene
- opisati princip rada reaktivnog motora
- objasniti što je elektricitet – što je električna energija – električna struja
- opisati karakteristike istosmjerne i izmjenične struje i navesti mogućnost primjene
- opisati načine proizvodnje električne energije
- objasniti što je generator i nabrojiti osnovne dijelove generatora
- opisati prijenos el. energije od elektrane do kuće
- objasniti značenje el. energije za život i rad čovjeka i potrebu štednje el. energije
- navesti moguće opasnosti od električne energije radi nestručnog korištenja
- objasniti što je informacija i njezin značaj za čovjeka
- opisati princip prijenosa i pretvorbe zvučnih informacija i radiovalova
- objasniti principe bežičnog prijenosa informacija (satelitska komunikacija – mobitel)
- objasniti računalne mreže kao sustave za unos, prijenos i korištenje informacija

V. obrazovno razdoblje

Sadržaji

Zadaci za polaznike

- prepoznati osnovne dijelove računala
 - opisati namjenu ulaznih jedinica i objasniti način rada te ga pokazati
 - opisati namjenu izlaznih jedinica i objasniti način rada te ga pokazati
 - opisati način rada središnje jedinice
 - prepoznati jedinice vanjske memorije i objasniti način pohranjivanja podataka
 - objasniti ulogu programske potpore
 - objasniti način organizacije podataka u datoteke
-
- prepoznati dijelove radne površine operativnog sustava Windows
 - pokazati vještinu rada s prozorima (otvaranje, zatvaranje, prilagođavanje veličine)
 - pokazati rad s izbornicima i odabir željenih naredbi
 - pokazati načine pokretanja programa
 - pokazati operacije nad datotekama (kopiranje, premještanje, brisanje)
 - pokazati rad s jedinicama vanjske memorije (formatiranje, otvaranje, stvaranje mapa)
 - objasniti i pokazati način rada osnovnih programa za crtanje i pisanje u operativnom sustavu
 - pokazati vještine rada pri kopiranju ili premještanju blokova
 - pokazati i objasniti način podešavanja sučelja operativnog sustava

Osnove informatike

Građa računala
 Ulazne jedinice
 Izlazne jedinice
 Središnja jedinica
 Jedinice vanjske memorije
 Programska potpora
 Organizacija podataka - datoteke

Operativni sustav

Radna površina
 Rad s prozorima
 Izbornici
 Pokretanje programa
 Rad s datotekama
 Rad s jedinicama vanjske memorije
 Osnovni programi u operativnom sustavu
 Rad s međuspremnikom (Clipboard)
 Podešavanje sučelja

VI. obrazovno razdoblje

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
<u>Obrada teksta</u> Osnovi pojmovi u obradi teksta Izbornici i alatne trake Rad s datotekom dokumenta Unos i osnove uređivanja Oblikovanja slova, odjeljka	- usvojiti i prepoznati osnovne pojmove u obradi teksta (znak, rečenicu, odjeljak, redak, stupac, dokument, stranica) - pokazati rad s izbornicima i alatnim trakama - pokazati operacije nad datotekama (otvaranje, pohranjivanje) - pokazati unos teksta i slika u dokument i objasniti osnovna uređivanja (kopiranje, premještanje i brisanje)

Primjena pravopisne provjere Ispis dokumenta	- pokazati i objasniti osnovna oblikovanja slova i odjeljka kroz izbornike i s pomoću alata s alatne trake - pokazati primjenu pravopisne provjere - pokazati i objasniti način ispisa dokumenta, izgleda stranice i prethodnog pregleda
<u>Internet</u> Usluge Interneta Rad s e-poštom Preglednik WWW stranica Pretraživačke stranice	- usvojiti znanja o osnovnim uslugama Interneta (telnet, ftp, news, e-pošta, WWW) - pokazati i objasniti razliku između obične e-pošte i web-pošte - usvojiti vještinu slanja i primanja e-pošte - pokazati i objasniti način rada programa za pregledavanje WWW stranica - opisati načine pretraživanja sadržaja na Internetu

METODIČKE UPUTE

U ostvarivanju programa važno je koristiti dosadašnja znanja i vještine polaznika. Oslonac u spoznajnom procesu treba biti povezivanje s iskustvom polaznika koji trebaju sadržaje razumjeti tijekom izravne obrade i istodobno ostvarivati postavljene zadaće s jasnim naputkom za samostalni rad kod kuće.

Pristup treba biti pojavni što će omogućiti rad u informatičkoj učionici u kojoj će se omogućiti da po dva polaznika rade za računalom.

Praćenje i provjeravanje treba biti neprekidno s praktičnom provjerom nakon većih cjelina.

Znanja i vještine koje polaznik usvaja nakon predviđenog programa trebala bi biti dostatna za osnovno samostalno primjenjivanje računala.

Upoznavanje s osnovama informatike stvorit će osnovnu sliku o dijelovima računala i osnovama rada računala koja su temelj za razumijevanje daljnjih sadržaja.

Operativni sustav kao temeljno sučelje između računala i korisnika potrebno je prikazati kao jednostavni niz postupaka koji omogućuje funkcionalnu primjenu računala.

Obrada teksta kao najrašireniji oblik primjene računala je idealni način za prikazivanje i prihvaćanje računala kao svrsishodne pomoći u radu, a omogućuje izravnu primjenu pri izradi samostalnih radova polaznika i iz drugih predmeta.

Korištenje Interneta će omogućiti komunikaciju temeljenu na suvremenoj tehnologiji te pristup bazama znanja i korištenja učenja na daljinu kao jedne od temeljnih metoda cjeloživotnog učenja u skoroj budućnosti.

TJELESNA I ZDRAVSTVENA KULTURA

Obrazovno razdoblje	VI.
Broj sati	18

CILJ

Spoznati važnost športsko-rekreativnih aktivnosti za zdravlje.

ZADACI

- spoznati važnost bavljenja športsko-rekreativnim aktivnostima
- razvijati zdravstvenu kulturu radi čuvanja svojega zdravlja i zdravlja okoline
- promicati zdrav način života
- razvijati sposobnost za suradničke odnose na humanističkim i demokratskim načelima.

SADRŽAJI I ZADAĆE ZA POLAZNIKE

VI. razdoblje

Za ostvarenje odgojno-obrazovnih zadataka iz programa tjelesne i zdravstvene kulture mogu se preporučiti sljedeće skupine tema:

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadaci za polaznike</i>
-----------------	----------------------------

<p>I. SKUPINA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tjelesno vježbanje u funkciji kulturnog iskorištavanja slobodnog vremena te održavanje sposobnosti za produljivanje života i radnog vijeka - Mogućnosti ustrojbe tjelesnog vježbanja u različitim razdobljima i sredini (vikend, godišnji odmor, stan, mjesto stanovanja i dr.) - Uvjeti zdravstveno-higijenske pretpostavke za kulturno i učinkovito ostvarivanje radnih i tjelesnih aktivnosti - Zdravstvena kontrola, programiranje, način doziranja opterećenja i ocjena vlastitih sposobnosti. <p>II. SKUPINA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utjecaj nikotina i alkohola na tjelesnu aktivnost - Utjecaj medikamenata na povećanje tjelesnih sposobnosti i njihov utjecaj na zdravlje - Loše držanje i oštećenje lokomotornog aparata kao posljedica hipokinezije - Športske povrede – njihovo sprečavanje i prva pomoć - Tjelesna aktivnost za vrijeme profesionalnog rada: <ul style="list-style-type: none"> a) Opterećenje organizma za vrijeme rada b) Program tjelesnog vježbanja za vrijeme sedentalnog rada c) Energetska potrošnja pri nekim poslovima 	<ul style="list-style-type: none"> - usvojiti znanje o čuvanju i promicanju zdravlja pojedinca i okoline, što je nedvojbeno dio općeg obrazovanja i kulture življenja - stjecanje znanja o činiteljima koji uvjetuju nastanak bolesti i ozljeda - usmjeravati polaznike na individualno doziranje volumena opterećenja u skladu s njihovim potencijalnim mogućnostima
--	--

<i>Sadržaji</i>	<i>Zadace za polaznike</i>
<p>III. SKUPINA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klima i tjelesna aktivnost: <ul style="list-style-type: none"> a) Tjelesna aktivnost pri niskim temperaturama 	

<ul style="list-style-type: none"> b) Tjelesna aktivnost pri visokim temperaturama c) Aklimatizacija - Tjelesne aktivnosti i bolesti: <ul style="list-style-type: none"> a) Tjelesna djelatnost i kardiovaskularne bolesti b) Pretilnost (dijagnoza, učestalost, prevencija) c) Bolesti mišićno-koštanoga sustava i vezivnoga tkiva d) Bolesti dišnih organa e) Bolesti očiju f) Bolesti probavnih organa g) Ozljede h) Druge bolesti - Utrošak hrane kao mjera energetske potrošnje <ul style="list-style-type: none"> a) Energetska ravnoteža b) Izračunavanje energetske vrijednosti hrane c) Prosječne vrijednosti energetske potrošnje za specifične djelatnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - razvijanje pravilnih stajališta prema zdravlju i bolestima te poduzimanje mjera za čuvanje i promicanje zdravlja
<p>IV. SKUPINA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Praćenje frekvencije srca: <ul style="list-style-type: none"> a) Fiziološka osnova b) Metode za mjerenje frekvencije srca (palpacija i dr.) c) Valjanost praćenja frekvencije srca pri mjerenju uobičajene tjelesne djelatnosti <p style="text-align: center;"><i>Sadržaji</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - stjecanje znanja o praćenju i kontroli opterećenja pri tjelesnim aktivnostima
<p>Osim navedenih tema, izbor se može proširiti, što ovisi o zanimanju polaznika, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - frustracijski događaji u športu i agresivne reakcije - educiranje polaznika kako da organiziraju i pravilno izmjenjuju etape rada, odmora i razonode tijekom dana, upozoravanjem na posljedice nedovoljnog sna i odmora, na značenje svakodnevnog tjelesnog vježbanja, igre i boravka u prirodi, na higijenske zahtjeve pri izletima i dr. - upućivanje polaznika u opće značenje odijevanja što ga ima u zaštiti tijela i zdravlja od nepovoljnih izvanjskih utjecaja u različitim uvjetima, osobito pri radu i tjelesnom vježbanju (kultura odijevanja: pogodni materijal za izradu rublja, odjeće i obuće - 	<ul style="list-style-type: none"> - razvijanje pravilnih stajališta prema događajima u športu te poduzimanje mjera za čuvanje i promicanje športa

njihove vrste i osobine; prigodnost i higijena odijevanja u različitim uvjetima: radna odjeća i obuća, odjeća za rad u kući i na putovanju, za tjelesno vježbanje; specijalna zaštitna odjeća i obuća u izvanrednim uvjetima, npr. u prirodnim katastrofama i sl.).

V. SKUPINA

- Tjelesna aktivnost u športu i rekreaciji

Programski sadržaji koji su u funkciji ostvarivanja cilja i zadaća u obrazovanju odraslih polaznika mogu se sastaviti od skupina kinezioloških aktivnosti:

- | | | | |
|----|---|----|-----------|
| a) | - planinarenje | b) | - košarka |
| | - plivanje | | - odbojka |
| | - biciklizam | | - nogomet |
| | - stolni tenis | | |
| | - badminton | | |
| | - ples, aerobika | | |
| | - kuglanje | | |
| | - jedrenje i druge aktivnosti u tradiciji lokalne sredine, kao i one koje će se s | | |

vremenom pojaviti i biti omiljene.

Odabir sadržaja iz V. skupine svodi se na upoznavanje pojedinih kinezioloških aktivnosti. Sadržaji iz ove skupine određuju se prema slobodnom izboru polaznika za pojedine kineziološke djelatnosti. Mjerila za izbor programskih sadržaja određena su:

- motivima i zanimanjem polaznika za pojedine sadržaje
- razinama usvojenosti teorijskih i motoričkih kinezioloških izvješća
- utilitarnim vrijednostima pojedinih sadržaja u svakodnevnom radu i životu.

Težište aktivnosti treba usmjeriti na športove u kojima dolazi do izražaja samostalno učenje i mogućnosti trajnoga samostalnog bavljenja tom aktivnošću.

- teorijsko-praktično osposobljavanje odraslih polaznika za stalnu primjenu odgovarajućeg športsko-rekreacijskog vježbanja kao dijela kulture življenja i sadržajnijeg korištenja slobodnog vremena
- usvajanje određenog fonda motoričkih informacija prijeko potrebnih za djelotvorno rješavanje potreba razvoja i očuvanja zdravlja, rješavanje svakodnevnih motoričkih zadataka, a posebice zadaća u posebnim situacijama (elementarne nepogode) i dr.

METODIČKE UPUTE

Program tjelesne i zdravstvene kulture za odrasle polaznike izrađen je u skladu s njegovim vrijednostima i utjecajem na promjene u strukturi ličnosti, a čovjeka prikazuje kao integralnu biopsihosocijalnu cjelinu. Teorijske informacije u programima VI. i VII. obrazovnog razdoblja uzimaju se kao sredstvo za postizanje određenih zadaća i imaju vrijednost samo ako su u ulozi ostvarivanja pojedinih zadaća odgoja i obrazovanja. Odabir sadržaja iz programa svodi se na upoznavanje i proširivanje znanja, sposobnosti i osobina, s težištem na upoznavanju utilitarnih vrijednosti pojedinih sadržaja u svakodnevnom radu i životu.

Odgojno-obrazovni sadržaji tjelesne i zdravstvene kulture definirani su prema ovim načelima:

1. U skladu s ciljem odgoja i obrazovanja odraslih polaznika izabrane su one teme za koje se pretpostavlja da pokazuju najveću podudarnost sa zadaćama usmjerenim prema promjeni dimenzija ličnosti.

2. Odgojno-obrazovni sadržaji razvrstani su prema vrijednosti pojedinih sadržaja ne samo u zadovoljavanju potreba pojedinca za spoznajama o utjecaju vježbanja, već i u zadovoljavanju potreba društva, a odnose se na:

- utjecaj što ga ima tjelesno vježbanje u održavanju ravnoteže između pojedinih sustava i podsustava organizma, kao i ravnoteže između čovjeka i okoline;
- njegovanje zdravstvene kulture radi povećavanja otpornosti organizma na štetne utjecaje tehniziranog načina života i rada (prevencija) i formiranja stajališta prema bolestima i bolesnima;
- bitne informacije za primjenu u urgentnim situacijama (poplave, potres i sl.);
- značenje tjelesnog vježbanja za izražavanje stvaralačkih sklonosti pojedinaca;
- značenje tjelesnog vježbanja za kulturno iskorištavanje slobodnog vremena i održavanje funkcionalnih sposobnosti za produljivanje života i radnog vijeka.

3. Polaznici trebaju usvojiti program vježbanja za odrasle oštećena zdravlja.

Sadržaji za ovaj dio programa određuju se pojedinačno za svakog polaznika prema njegovu zdravstvenom statusu i vrsti oštećenja. Za ostvarivanje ovog programa tjelesne i zdravstvene kulture prijeko je potrebno uputiti na suradnju sa svim čimbenicima koji mogu pridonijeti poboljšanju stanja takvih polaznika.

4. U predviđenom fondu sati iz tjelesne i zdravstvene kulture u planu za obrazovanje odraslih polaznika, cilj i zadaće tjelesne i zdravstvene kulture ne mogu se u potpunosti ostvariti te bi bilo uputno:

- sastaviti izvedbeni program od reprezentativnih tema prema interesu polaznika od najviše 15-tak tema iz ponuđenih skupina
- u operativnim nastavnim programima cilj i zadaće jasno i precizno definirati te odrediti koje se realno mogu ostvariti s polaznicima različitih znanja i sposobnosti, interesa, dobi
- pridonositi razvoju samostalnosti u radu polaznika i stjecanju znanja o potrebi permanentnog tjelesnog vježbanja
- promicati mjere za poboljšanje zdravlja, borbu protiv ovisnosti te informiranje o opasnostima i posljedicama uporabe raznih opijata
- promicati ljudska prava i aktivnosti za zdrav okoliš.

5. Konačnu ocjenu iz tjelesne i zdravstvene kulture za odrasle polaznike treba donijeti procjenom usvojenosti obrađenih nastavnih sadržaja, metodom promatranja i ocjenjivanjem samostalnog rada (pismena obrada) na jednu od tema iz programa po izboru polaznika.

5. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Stupanjem na snagu ovog nastavnog plana i programa prestaje vrijediti Odluka o nastavnom planu i programu za osnovno obrazovanje odraslih (KLASA: 602-07/92-01-02, URBROJ: 532-02-1/1-92-03), od 14. siječnja 1993. godine.

Ovaj nastavni plan i program stupa na snagu danom objave u Narodnim novinama, a primjenjuje se od 1. rujna 2003. godine.